

UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W ELBLĄGU

z dnia 2025 r.

w sprawie przyjęcia strategii „Blżej Bałtyku 2030. Strategia rozwoju ponadlokalnego gmin i powiatów leżących w bliskim sąsiedztwie drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską”

Na podstawie art. 10g ust. 8 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465, poz. 1572, poz. 1907 i poz. 1940) w związku z Porozumieniem z dnia 5 stycznia 2022 r. dotyczącym współdziałania przy realizacji Strategii ponadlokalnej rozwoju gmin i powiatów leżących w bliskim sąsiedztwie drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską „Blżej Bałtyku 2030” uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się strategię „Blżej Bałtyku 2030. Strategia rozwoju ponadlokalnego gmin i powiatów leżących w bliskim sąsiedztwie drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską”, która stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Elbląg.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej w Elblągu

Grażyna Kluge

Załącznik do uchwały Nr
Rady Miejskiej w Elblągu
z dnia 2025 r.

Blżej Bałtyku 2030

Strategia rozwoju ponadlokalnego gmin i powiatów leżących w bliskim sąsiedztwie drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską

Elbląg, maj 2025

Skróty użyte w dokumencie

Skrót	Rozwinięcie
BB	Bliżej Bałtyku
FEWiM	Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
FEPW	Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej
Gm.	gmina
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IS	Inteligentne specjalizacje
IIT	Inne Instrumenty Terytorialne
JST	Jednostki samorządu terytorialnego
KE	Komisja Europejska
km	kilometry
KSR	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030. (Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony)
LNG	ciekły gaz ziemny
LSR	Lokalna Strategia Rozwoju
mb/s	megabity na sekundę
MDW	Międzynarodowa Droga Wodna
MOF	Miejski Obszar Funkcjonalny
MŚP	Sektor małych i średnich przedsiębiorstw
OSI	Obszar Strategicznej Interwencji
OZE	Odnawialne źródła energii
PGL	Państwowe Gospodarstwo Leśne
PS WPR	Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027
PZPW WM	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego
RP	Rzeczpospolita Polska
SOR	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
SWOT	Analiza SWOT: S – strenghts (mocne strony), W – weaknesses (słabe strony), O – opportunities (szanse), T – threats (zagrożenia)
UE	Unia Europejska
UKE	Urząd Komunikacji Elektronicznej
W-M	Warmińsko-mazurskie
W-M2030	Warmińsko-Mazurskie 2030 – Strategia Rozwoju Województwa

1. MISJA STRATEGII	5
2. WIZJA OBSZARU „BLIŻEJ BAŁTYKU” W 2030 ROKU	6
3. SYNTEZA I WNIOSKI Z DIAGNOZY	7
3.1. ATRAKCYJNOŚĆ OSIEDLEŃCZA	7
3.2. ATRAKCYJNOŚĆ GOSPODARCZA	13
3.3. ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA	16
4. ANALIZA SWOT	21
5. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE	22
5.1. CEL STRATEGICZNY – WYSOKA ATRAKCYJNOŚĆ OSIEDLEŃCZA	22
5.2. CEL STRATEGICZNY – WYSOKA ATRAKCYJNOŚĆ GOSPODARCZA	23
5.3. CEL STRATEGICZNY – WYSOKA ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA	23
5.4. CEL OPERACYJNY – ZINTEGROWANA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I KOMUNIKACYJNA	23
5.4.1. Kluczowe problemy, których dotyczy cel	23
5.4.2. Istota celu operacyjnego	24
5.4.3. Kierunki działań	24
5.4.4. Logika interwencji	25
5.4.5. Interesariusze	26
5.4.6. Zbieżność ze Strategią Warmińsko-Mazurskie 2030	26
5.4.7. Wpływ na inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur	26
5.5. CEL OPERACYJNY – ZINTEGROWANE FUNKCJE TURYSTYCZNE I REKREACYJNE	28
5.5.1. Kluczowe problemy, których dotyczy cel	28
5.5.2. Istota celu operacyjnego	28
5.5.3. Kierunki działań	28
5.5.4. Logika interwencji	29
5.5.5. Interesariusze	30
5.5.6. Zbieżność ze Strategią Warmińsko-Mazurskie 2030	30
5.5.7. Wpływ na inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur	30
5.6. CEL OPERACYJNY – ZINTEGROWANY SYSTEM WSPARCIA WZMACNIAJĄCY KAPITAŁ SPOŁECZNY	32
5.6.1. Kluczowe problemy, których dotyczy cel	32
5.6.2. Istota celu operacyjnego	32
5.6.3. Kierunki działań	32
5.6.4. Logika interwencji	33
5.6.5. Interesariusze	34
5.6.6. Zbieżność ze Strategią Warmińsko-Mazurskie 2030	34
5.6.7. Wpływ na inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur	34
5.7. CEL OPERACYJNY – KONKURENCYJNA I KOOPERUJĄCA INTELIGENTNA GOSPODARKA	36
5.7.1. Kluczowe problemy, których dotyczy cel	36
5.7.2. Istota celu operacyjnego	36
5.7.3. Kierunki działań	36
5.7.4. Logika interwencji	37
5.7.5. Interesariusze	38
5.7.6. Zbieżność ze Strategią Warmińsko-Mazurskie 2030	38
5.7.7. Wpływ na inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur	38
5.8. CEL OPERACYJNY – KOMPLEMENTARNE I PROFESJONALNE FUNKCJE EDUKACYJNE	40
5.8.1. Kluczowe problemy, których dotyczy cel	40
5.8.2. Istota celu operacyjnego	40
5.8.3. Kierunki działań	40
5.8.4. Logika interwencji	41
5.8.5. Interesariusze	41
5.8.6. Zbieżność ze Strategią Warmińsko-Mazurskie 2030	41

5.8.7.	Wpływ na inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur	42
5.9.	CEL OPERACYJNY – EFEKTYWNE DZIAŁANIA PROEKOLOGICZNE	43
5.9.1.	Kluczowe problemy, których dotyczy cel	43
5.9.2.	Istota celu operacyjnego	43
5.9.3.	Kierunki działań	43
5.9.4.	Logika interwencji	44
5.9.5.	Interesariusze	44
5.9.6.	Zbieżność ze Strategią Warmińsko-Mazurskie 2030	45
5.9.7.	Wpływ na inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur	45
6.	PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH IIT BLIŻEJ BAŁTYKU	46
6.1.	SPOSÓB WYBORU PROJEKTÓW	46
6.2.	PROJEKT KLUCZOWY – „W KIERUNKU FROMBORKA ZDROJU”	47
6.2.1.	Cel projektu i charakterystyka	47
6.2.2.	Kontekst strategiczny	47
6.3.	ZESTAWIENIE OBSZARÓW TEMATYCZNYCH	49
7.	PRZESTRZENNY WYMIAR STRATEGII	54
7.1.	MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ	54
7.1.1.	Struktura funkcjonalno-przestrzenna – potencjały i zagrożenia	54
7.1.2.	Obszary strategicznej interwencji	56
7.1.2.1.	Gminy obszaru Bliżej Bałtyku jako OSI w dokumentach rządowych	56
7.1.2.2.	Gminy obszaru Bliżej Bałtyku jako OSI w Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030	56
7.2.	USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ	58
8.	ZGODNOŚĆ CELÓW STRATEGII BLIŻEJ BAŁTYKU 2030 Z DOKUMENTAMI KRAJOWYMI I STRATEGIĄ WARMIŃSKO-MAZURSKIE 2030	60
8.1.	CELE STRATEGICZNE BLIŻEJ BAŁTYKU A CELE STRATEGII NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU	60
8.2.	CELE STRATEGICZNE BLIŻEJ BAŁTYKU A CELE KRAJOWEJ STRATEGII ROZWOJU REGIONALNEGO	61
8.3.	CELE STRATEGICZNE BLIŻEJ BAŁTYKU A CELE STRATEGII WARMIŃSKO-MAZURSKIE 2030	63
9.	SYSTEM REALIZACJI STRATEGII	65
9.1.	ZASADY REALIZACJI STRATEGII	65
9.2.	PODMIOTY REALIZUJĄCE STRATEGIĘ	65
9.3.	WYTYCZNE SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH	66
9.4.	RAMY FINANSOWE	66
9.5.	MONITORING I EWALUACJA	67
10.	OPIS PROCESU PRZYGOTOWANIA PROJEKTU STRATEGII	69
11.	LITERATURA	74
12.	SPISY	75

1. Misja Strategii

Strategia Bliżej Bałtyku 2030 została przygotowana w celu

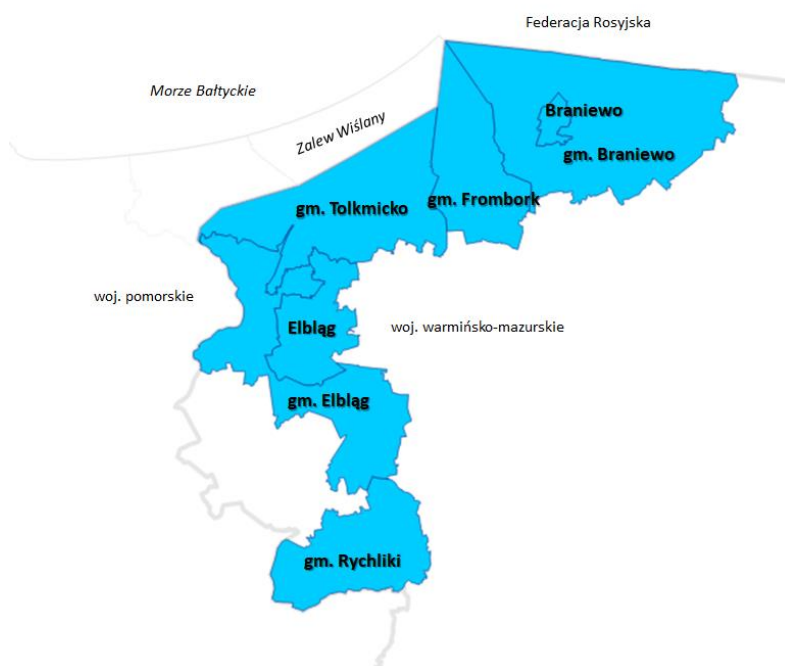
wzmocnienia współpracy w północno-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, której efektem będzie wykorzystanie potencjałów wewnętrznych oraz zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych na rzecz społeczności zamieszkujących gminy tworzące obszar „Bliżej Bałtyku”.

Dokument stanowi również dopełnienie prowadzonych dotychczas prac nad strategiami ponadlokalnymi w obszarze strategicznej interwencji Niebieski Zachód, wyróżnionym w Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030 (gminy tworzące OSI Niebieski Zachód są częściowo objęte Strategią Rozwoju Krainy Kanału Elbląskiego na lata 2021-2030 oraz Strategią MOF Elbląga).

Przewidziane cele oraz kierunki działań w Strategii Bliżej Bałtyku 2030 ukierunkowane są na pełne wykorzystanie położenia obszaru (przyrodniczego, gospodarczego oraz geopolitycznego), a w szczególności uruchomienie nowych procesów rozwojowych wynikających z budowy kanału żeglugowego na Mierzei Wiślanej. Strategia Bliżej Bałtyku jest strategią rozwoju ponadlokalnego w myśl przepisów prawa i obejmuje (Mapa 1) miasta Elbląg i Braniewo oraz gminy: Braniewo, Frombork, Tolkmicko, Elbląg i Rychliki. Jednocześnie spełnia kryteria strategii innych instrumentów terytorialnych (Strategia IIT).

W prace nad tworzeniem dokumentu byli zaangażowani również przedstawiciele powiatów elbląskiego i braniewskiego. Docelowo, realizacja Strategii powinna stwarzać jak najlepsze warunki współpracy, by w najbliższej przyszłości wszystkie gminy z tych dwóch powiatów wraz z Elblągiem stanowiły spójny i zintegrowany obszar rozwoju społeczno-gospodarczego oparty o dostępność do Zalewu Wiślanego. Dlatego też, podejmowane w ramach Strategii działania, będą miały charakter włączający i rozszerzający oddziaływanie terytorialne na całe powiaty elbląski i braniewski.

Mapa 1. Obszar Bliżej Bałtyku

Źródło: opracowanie własne.

2. Wizja obszaru „Bliżej Bałtyku” w 2030 roku

Wizja obszaru „Bliżej Bałtyku” sformułowana jest następująco:

Obszar dynamicznego rozwoju północno-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego pełniący funkcję bramy morskiej regionu, pozwalający wykorzystywać bliskość metropolii trójmiejskiej oraz nowej drogi wodnej do wzmocnienia atrakcyjności osiedleńczej, inwestycyjnej i turystycznej gmin położonych wzdłuż Zalewu Wiślanego.

W tak sformułowanej wizji polityka rozwoju powinna w szczególności wykorzystywać:

- pozytywne uwarunkowania zewnętrzne rozwoju, do jakich należy zaliczyć budowę kanału żeglugowego na Mierzei Wiślanej oraz dynamiczny rozwój metropolii trójmiejskiej i współpracę regionów położonych w basenie Morza Bałtyckiego;
- potencjał wynikający z położenia nadmorskiego województwa warmińsko-mazurskiego, pozwalający z jednej strony wykreować realne funkcje bramy morskiej regionu, z drugiej zaś uruchomić współpracę wszystkich gmin położonych nad Zalewem Wiślanym.

Jednocześnie działania podejmowane w ramach strategii powinny przyczyniać się do wzmocnienia trzech rodzajów atrakcyjności pozwalających konkurować obszarowi Bliżej Bałtyku w zakresie:

- **przyciągania nowych mieszkańców** – poprzez tworzenie jak najlepszych warunków do życia, poprzez wzmacnianie oferty usług publicznych i prywatnych pozwalających realizować mieszkańcom aspiracje życiowe niezależnie od wieku;
- **przyciągania inwestorów** – poprzez budowanie korzystnego klimatu inwestycyjnego uwzględniającego twarde i miękkie czynniki lokalizacji, pozwalającego rozwijać się drobnej i małej przedsiębiorczości oraz większym firmom, w szczególności tym, które starają się konkurować na arenie międzynarodowej poprzez wykorzystywanie wiedzy oraz zastosowanie innowacji;
- **zainteresowania turystów** – na skutek pełnego wykorzystania walorów turystycznych w całym obszarze strategicznej interwencji Niebieski Zachód, a w szczególności walorów pasa przybrzeżnego województwa warmińsko-mazurskiego.

3. Synteza i wnioski z diagnozy

Synteza i wnioski strategiczne wynikają w zasadniczej części z dwóch dokumentów: *Diagnoza uwarunkowań rozwoju obszaru Bliżej Bałtyku w ujęciu statystycznym* oraz *Diagnoza uwarunkowań przestrzennych rozwoju obszaru Bliżej Bałtyku*, które zostały uzupełnione o aktualne dane i informacje. Główne wnioski z tych dwóch dokumentów zostały uzupełnione o kluczowe spostrzeżenia diagnostyczne z przeprowadzonego badania ankietowego. Wnioski zostały podzielone na trzy sfery ujęte w wizji obszaru dla 2030 roku: atrakcyjność osiedleńcza, atrakcyjność gospodarcza i atrakcyjność turystyczna.

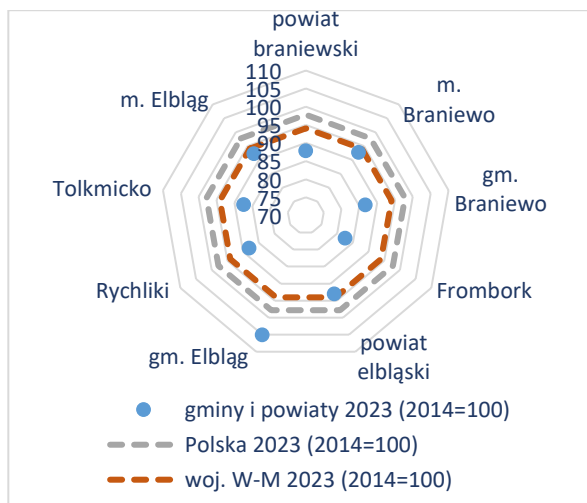
Należy jednocześnie podkreślić, że w trakcie prac nad dokumentem rozwinął się konflikt zbrojny na terenie Ukrainy. Agresja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę wywołała kryzys, który dotyka w szczególności Europę, ale również inne części świata. Zerwanie relacji na linii kraje europejskie – Federacja Rosyjska oraz rozwój działań wojennych powodują olbrzymią niepewność w szczególności krajów i regionów graniczących z Rosją. Długość trwania zagrożenia oraz jego skutki są obecnie trudne do oszacowania. Dlatego też sytuacja międzynarodowa znalazła swoje odzwierciedlenie w zagrożeniach w analizie SWOT.

3.1. Atrakcyjność osiedleńcza

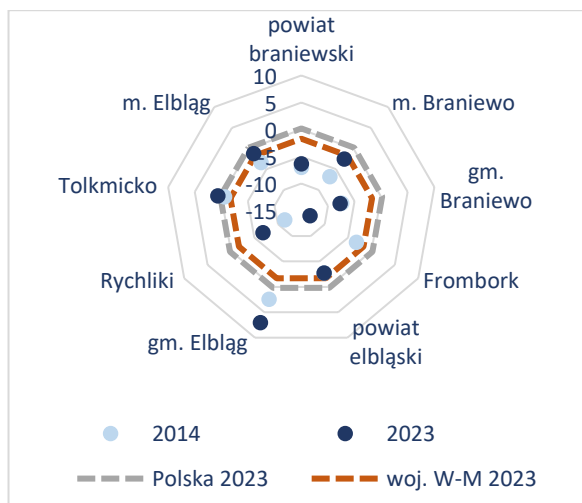
W ramach oceny atrakcyjności osiedleńczej przeanalizowano następujące zagadnienia: demografia, aktywność społeczna, usługi, infrastruktura, edukacja.

Obszar leżący w bliskim sąsiedztwie drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską wyludnia się w szybkim tempie. Podczas gdy dynamika **zmian liczby ludności** w Polsce w latach 2014-2023 wyniosła 97,8 (przyjmując, że liczba ludności dla roku 2014=100), dla woj. warmińsko-mazurskiego osiągnęła poziom 94, zaś dla 8 z 9 analizowanych gmin i powiatów wskaźnik ten wahał się pomiędzy 82,6 a 93,1. Wyjątkiem była gmina Elbląg (105,1), w której zachodzą procesy suburbanizacji skutkujące napływem mieszkańców (Wykres 1). Na powyższy wynik w dużej mierze składa się ujemne dla większości jednostek, choć zmienne w poszczególnych latach, saldo migracji na 1000 mieszkańców (Wykres 2). Wyjątkiem jest gmina Elbląg odnotowująca rosnący - zwłaszcza po 2020 r. - napływ nowych mieszkańców. Jeśli chodzi o miasto Elbląg, to ujemne saldo migracji po 2020 r. zmniejsza się (wzrost z -3,4 w 2014 r. do -1,3 w 2023 r.).

Wykres 1. Dynamika liczby ludności (rok 2014=100)

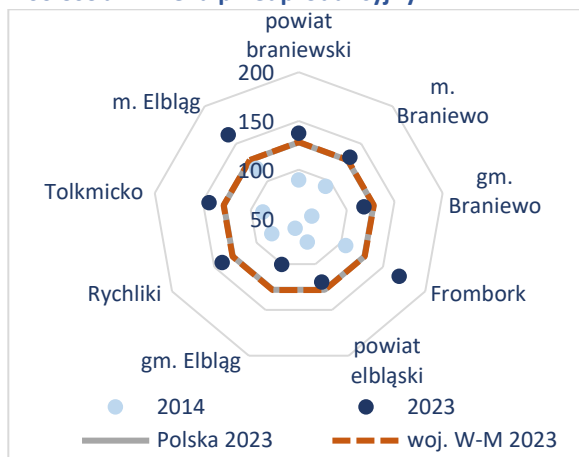

Wykres 2. Saldo migracji na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Wykres 3. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym

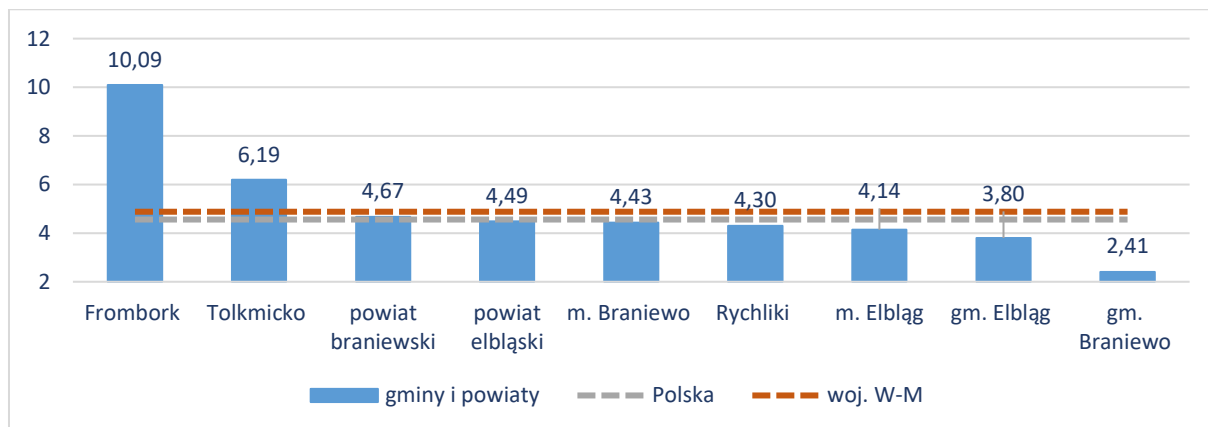

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Skutkiem powyższych zmian demograficznych jest niepokojąco szybko pogarszająca się struktura wieku mieszkańców. Przejawia się to wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. Wartość wskaźnika dla analizowanych jednostek mieściła się w przedziale od 100,4 dla gm. Elbląg do 169,2 dla Fromborka przy średniej dla Polski i dla województwa wynoszącej 128 (Wykres 3).

Gminy obszaru *Blżej Bałtyku* charakteryzuje duże zróżnicowanie w zakresie **poziomu aktywności obywatelskiej**, co przejawia się dużą rozbieżnością liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców. W roku 2023 wartość wskaźnika mieściła się w przedziale od 2,41 dla gm. Braniewo do 10,09 dla Fromborka przy średniej dla Polski 4,56 i średniej wojewódzkiej 4,88 (Wykres 4). Najbardziej aktywne społecznie okazały się Frombork i Tolkmicko, najmniej zaś gm. Braniewo. Niezadowalający wynik, bo poniżej średniej ogólnopolskiej i ogólnowojevodzkiej uzyskało najważniejsze dla analizowanego obszaru miasto Elbląg. W przypadku frekwencji w wyborach Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Miast w 2024 r. wszystkie analizowane jednostki uzyskały wyniki niższe niż średnia ogólnopolska (51,99%), a powyżej średniej dla województwa (49,46%) znalazł się jedynie Frombork (52,75%), gm. Braniewo (51,68%) oraz powiat braniewski (51,36%). Najniższą frekwencję uzyskała gm. Elbląg (40,26%), zaś miasto Elbląg uzyskało wynik trzeci od końca (45,25%)¹. Aktywność obywatelska mierzona liczbą NGO oraz frekwencją wyborczą jest zatem niższa w powiecie elbląskim w porównaniu do powiatu braniewskiego.

Wykres 4. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

¹ Wszystkie dane dotyczące frekwencji w Wyborach Samorządowych 2024 uzyskano ze strony Państwowej Komisji Wyborczej <https://samo-rzad2024.pkw.gov.pl/samorzad2024/pl>

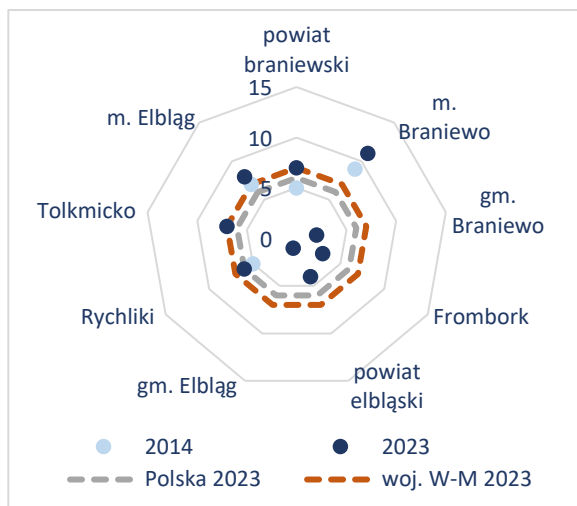
Jedną z możliwości wzmacniania kapitału społecznego, a przez to poprawy atrakcyjności osiedleńczej obszaru jest zawiązywanie **partnerstw terytorialnych**. Ogólnie w województwie warmińsko-mazurskim działa 11 Lokalnych Grup Działania (LGD) w ramach PS WPR 2023-2027. Na obszarze powiatów elbląskiego i braniewskiego funkcjonują dwa takie partnerstwa:

1. Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej”, do której należą: Gmina Braniewo (miasto), Gmina Braniewo, Gmina Frombork, Gmina Lelkowo, Gmina Milejewo, Gmina Młynary, Gmina Pieniężno, Gmina Płoskinia, Gmina Tolkmicko, Gmina Wilczęta;
2. Stowarzyszenie Łączy Nas Kanał Elbląski Lokalna Grupa Działania, do którego należą: Gmina Elbląg, Gmina Gronowo Elbląskie, Gmina Godkowo, Gmina Iława, Gmina Kisielice, Gmina Małdyty, Gmina Markusy, Gmina Miłomłyn, Gmina Pastęk, Gmina Rychliki, Gmina Susz, Gmina Zalewo.

Dzięki partnerstwom terytorialnym realizowane są zadania takie jak: poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej, do usług dla lokalnej społeczności, organizacja szkoleń, warsztatów czy wydarzeń mających wpływ na kształtowanie świadomości obywatelskiej, włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych, ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, racjonalnie zagospodarowanie potencjału turystycznego obszarów objętych LSR, rozwój kapitału społecznego oraz partnerskiej współpracy.

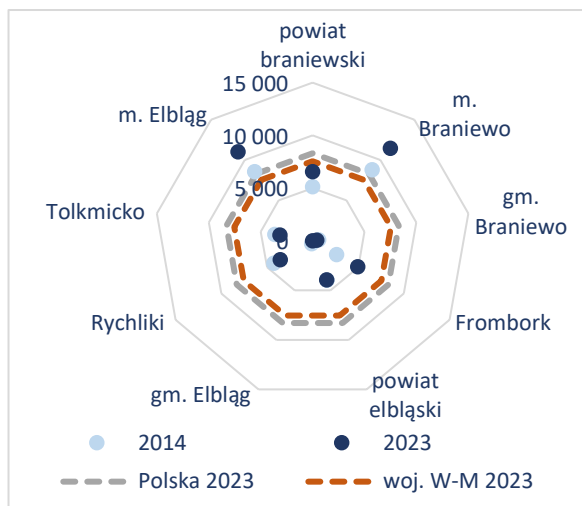
Atrakcyjność osiedleńcza kształtowana jest w znacznym stopniu przez **dostępność do podstawowych usług** edukacyjnych, kulturalnych i zdrowotnych. W gminach i powiatach analizowanego obszaru występuje spore zróżnicowanie w tym zakresie, co widać zwłaszcza na przykładzie opieki zdrowotnej. W 2023 r. liczba przychodni na 10 tys. ludności znacznie przewyższyła średnią dla województwa (7) jedynie w mieście Braniewo (11). W mieście Elbląg, Tolkmicku, Rychlikach oraz ogólnie w powiecie braniewskim sytuacja w 2023 r. była zbliżona do średniej ogólnowojeńdzkiej, a jednocześnie w większości tych jednostek odnotowano poprawę sytuacji w porównaniu z rokiem 2014, podczas gdy gm. Elbląg, gm. Braniewo, Frombork i ogólnie powiat elbląski znalazły się znacznie poniżej średniej (wartości wskaźnika wyniosły tam odpowiednio 1, 2, 3 i 4) (Wykres 5). Warto zauważyć, że ze względu na szybciej postępującą depopulację woj. warmińsko-mazurskiego dostępność przychodni w regionie mierzona ich liczbą na 10 tys. mieszkańców jest lepsza niż ogólnie w kraju. Z kolei w liczbie udzielonych porad na 1000 ludności przodowały miasta Braniewo i Elbląg, podczas gdy gm. Elbląg nie odnotowała żadnej (Wykres 6). W gm. Elbląg, Rychlikach i Tolkmicku nastąpiło pogorszenie sytuacji w porównaniu z rokiem 2014. Mniejsza liczba udzielonych porad w porównaniu z liczbą przychodni świadczy m.in. o gorszej dostępności przestrzennej placówek opieki zdrowotnej.

Wykres 5. Przychodnie na 10 tys. ludności

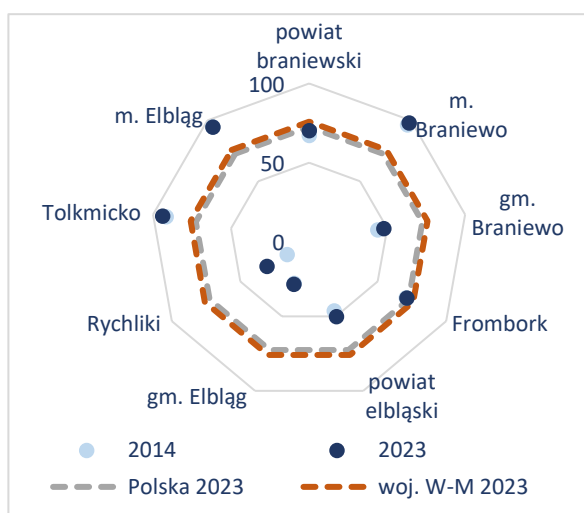
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Wykres 6. Porady lekarskie na 1000 ludności

O atrakcyjności osiedleńczej decyduje dostępność do podstawowej infrastruktury komunalnej i **sieciowej**, w tym w coraz większym stopniu dostęp do Internetu.

Wykres 7. Odsetek osób korzystających z kanalizacji

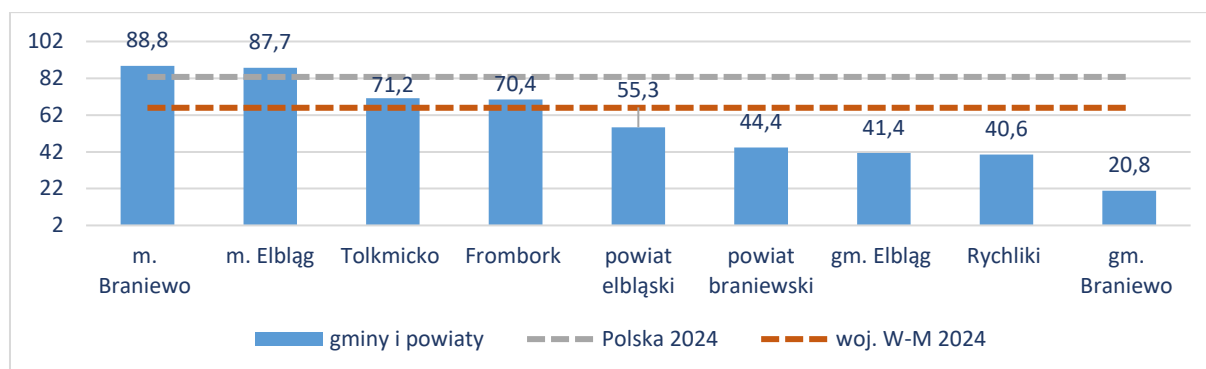

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Na obszarze *Bliżej Bałtyku* odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej jest w większości analizowanych jednostek poniżej średniej wojewódzkiej (75,9%), która nieznacznie przewyższa średnią krajową, osiągając rażąco niskie wartości w Rychlikach (30,8%), a zwłaszcza w gm. Elbląg (28,5%) (Wykres 7), w której sytuacja jest szczególnie niepokojąca ze względu na relatywnie silne procesy suburbanizacji. Jeśli chodzi o sieć gazową, to w 2023 r. w powiecie braniewskim nie odnotowano żadnych podłączeń, choć brak tego rodzaju infrastruktury wystąpił też w należących do powiatu elbląskiego gminach Tolkmicko i Rychliki. Sytuacja od lat nie ulega poprawie.

Biorąc pod uwagę ogólną dostępność do **Internetu szerokopasmowego** w województwie warmińsko-mazurskim, to w 2024 r. była ona niższa niż średnio w kraju (Wykres 8). Odsetek punktów adresowych w zasięgu stacjonarnego dostępu do usług szerokopasmowych wyniósł odpowiednio 66% i 82,7%. Najgorzej pod tym względem wypadła gm. Braniewo (jedynie 20,8%), a w dalszej kolejności Rychliki (40,6%) i gm. Elbląg (41,4%), najlepiej z kolei miasta Braniewo (88,8%) i Elbląg (87,7%).

Wykres 8. Punkty adresowe w zasięgu stacjonarnego dostępu do usług szerokopasmowych w 2024 r. [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu Ministerstwa Cyfryzacji „Polska w zasięgu stacjonarnego dostępu do internetu. II kwartał 2024”, <https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/polska-w-zasiegu-pierwszy-raport-z-danymi-z-internetgovpl>.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego nie ma zlokalizowanych znaczących źródeł **energii elektrycznej**. Województwo musi zatem stawiać na rozwój energetyki odnawialnej w oparciu o małe, rozproszone instalacje. W 2024 r. na analizowanym obszarze odnotowano wzrost liczby instalacji fotowoltaicznych w porównaniu z rokiem 2019 (z 2 do 35) przy nieznacznym spadku liczby instalacji wykorzystującej hydroenergetykę oraz względnie stabilnej liczbie pozostałych rodzajów infrastruktury. Odwołując się do danych sumarycznych, zgodnie z danymi Urzędu Regulacji Energetyki z czerwca 2024 r., łączna moc instalacji wykorzystujących OZE na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wynosiła ok. 1227 MW (wzrost z poziomu 458 MW w grudniu 2019 r.), z czego ok. 115 MW w powiatach braniewskim, elbląskim oraz mieście Elbląg, co stanowi jedynie 9,4% mocy produkowanej w całym województwie². Niestety, warunki do rozwoju OZE, w tym w szczególności energetyki wiatrowej, są na analizowanym obszarze znacznie ograniczone ze względu duży udział obszarów chronionych, a pod względem mocy zainstalowanej to właśnie instalacje wykorzystujące energię wiatru charakteryzują się największą mocą.

W kontekście budowania przewag konkurencyjnych badanego obszaru oraz zatrzymania bądź przyciągania ludzi młodych szczególnie ważna jest lokalizacja i dostępność **szkół wyższych, średnich oraz zawodowych**. Na analizowanym obszarze funkcjonują 4 szkoły wyższe, w tym 3 w Elblągu i 1 w Braniewie. Zarówno w Polsce, w woj. warmińsko-mazurskim, jak i w badanych jednostkach odnotowuje się powolny spadek liczby szkół ogólnokształcących. W Polsce i w województwie zjawisku temu towarzyszy wzrost liczby oddziałów i uczniów, podczas gdy w powiatach braniewskim i elbląskim oraz w miastach Braniewo i Elbląg – spadek (Tabela 1).

Tabela 1. Szkoły, oddziały i uczniowie szkół ogólnokształcących

	szkoły ogólnokształcące razem		oddziały		uczniowie	
	2014	2023	2014	2023	2014	2023
Polska	3 991	3 179	26 389	33 598	708 407	904 480
woj. W-M	173	135	1 028	1 152	26 710	29 660
powiat braniewski	6	3	29	21	712	640
m. Braniewo	5	3	23	21	590	640
powiat elbląski	3	2	16	14	397	395
m. Elbląg	12	10	117	129	3 427	3 151

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

² zaprezentowane dane pochodzą ze strony <https://www.ure.gov.pl/>

W 2023 r. na 61 szkół branżowych I stopnia bez specjalnych w całym woj. warmińsko-mazurskim tylko 1 zlokalizowana jest w Braniewie, 2 w powiecie elbląskim, a 5 w Elblągu. Miasto Elbląg realizuje politykę inwestowania w rozwój szkolnictwa zawodowego m.in. poprzez utworzenie w 2020 r. ponad powiatowego centrum koordynacji systemu szkolnictwa zawodowego – Elbląskiego Centrum Edukacji Zawodowej (ECEZ), które stanowi platformę współpracy i wymiany doświadczeń pomiędzy szkołami zawodowymi, przedstawicielami biznesu, sektorem nauki, Parkiem Technologicznym a Urzędem Pracy, co ma służyć poprawie efektywności funkcjonowania szkolnictwa zawodowego, w tym też poprzez inwestycje w infrastrukturę, sprzęt czy kompetencje nauczycieli. Podczas gdy średnio w Polsce udział uczniów branżowych szkół I stopnia w ogólnej liczbie uczniów szkół ponadpodstawowych pomiędzy rokiem 2014 a 2023 spadł z poziomu 57,2 do 54,8%, to w powiatach braniewskim i elbląskim oraz w mieście Elbląg wzrósł odpowiednio z 56,7 do 58,7%, z 59,4 do 67,4% oraz z 62,4 do 64,2%³.

Biorąc pod uwagę atrakcyjność osiedleńczą obszaru *Blżej Bałtyku* można sformułować następujące wnioski strategiczne (Tabela 2).

Tabela 2. Wnioski strategiczne dla obszaru „atrakcyjność osiedleńcza”

<i>demografia</i>	Wniosek 1.	Na obszarze gmin i powiatów leżących w bliskim sąsiedztwie drogi wodnej zachodzą negatywne procesy demograficzne. Zarówno powiaty, jak i znaczna część gmin wyludnia się. Obszar, na którym notowany jest wzrost liczby ludności to gmina Elbląg, a dzieje się to głównie za sprawą procesu suburbanizacji. Problemem obszaru jest również starzejące się społeczeństwo oraz spadek atrakcyjności osiedleńczej zwłaszcza w gminach przygranicznych, wywołany napiętymi relacjami z Rosją.
	Wniosek 2.	Obszar charakteryzuje zróżnicowana na poziomie gmin aktywność społeczna, zarówno w zakresie oddolnej aktywności obywatelskiej, jak i udziału w takich przedsięwzięciach, jak wybory samorządowe.
<i>aktywność społeczna</i>	Wniosek 3.	Na obszarze funkcjonują Lokalne Grupy Działania, które działając w różnych obszarach tematycznych, stanowią także istotny czynnik rozwoju potencjału kulturowego czy turystycznego.
<i>usługi</i>	Wniosek 4.	W części obszaru, zwłaszcza północnej, występują braki w dostępności podstawowych usług społecznych. Szczególnie w niekorzystnej sytuacji są mieszkańcy gminy Braniewo. Biorąc pod uwagę zmieniającą się strukturę demograficzną, kluczowy jest zwłaszcza rozwój opieki zdrowotnej.
	Wniosek 5.	Problemem części gmin obszaru jest dostępność do podstawowej infrastruktury technicznej. Za szczególnie istotne uznać należy braki sieci kanalizacyjnej (głównie gminy powiatu elbląskiego), gazowej (zwłaszcza powiat braniewski), czy teleinformatycznej (zróżnicowana dostępność wewnątrz obszaru).
<i>infrastruktura</i>	Wniosek 6.	Stan systemów infrastruktury technicznej spełnia obecne potrzeby, nie jest jednak wystarczający dla zapewnienia dynamicznego i harmonijnego rozwoju analizowanego obszaru, szczególnie, jeśli uwzględnimy wymogi środowiskowe (m.in. niedorozwój sieci gazowej i kanalizacji sanitarnej) oraz gospodarcze (szybki Internet, sieć elektroenergetyczna).
	Wniosek 7.	Na analizowanym obszarze rozwijają się głównie małe formy instalacji energetyki odnawialnej. Ograniczeniem dla jej rozwoju, zwłaszcza dla energetyki wiatrowej, jest prawna ochrona środowiska przyrodniczego na znacznej części obszaru.

³ Dane dotyczące szkół średnich i branżowych na podstawie GUS BDL.

Wniosek 8. Potencjał edukacyjny skumulowany jest głównie w Elblągu. W mieście funkcjonuje zarówno szkolnictwo wyższe, jak ponadpodstawowe szkolnictwo zawodowe. W zakresie edukacji miasto mierzy się z silną konkurencją z Olsztynem i Trójmiastem.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Diagnozy uwarunkowań rozwoju obszaru Bliżej Bałtyku w ujęciu statystycznym*, *Diagnozy uwarunkowań przestrzennych rozwoju obszaru Bliżej Bałtyku* oraz najnowszych danych wykraczających poza zakres powyższych opracowań.

3.2. Atrakcyjność gospodarcza

W ramach obszaru atrakcyjności gospodarczej przeanalizowano następujące tematy: dostępność komunikacyjna, potencjał wodny, potencjał rolniczy, rynek pracy, potencjał gospodarczy.

Obszar jest **dobrze skomunikowany** z innymi województwami, zwłaszcza z północną i południowo-wschodnią częścią Polski. Wszystkie gminy obszaru charakteryzuje relatywnie krótki czas dojazdu transportem indywidualnym do Gdańska, a nieco dłuższy do Olsztyna. Za korzystne połączenia drogowe analizowanego obszaru odpowiadają dwie drogi ekspresowe: S7 o południkowym przebiegu, łącząca aglomeracje: trójmiejską, warszawską, kielecką i krakowską oraz S22 prowadząca z Elbląga przez przejście graniczne Grzechotki-Mamonowo do Królewca. W najbliższych latach Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad nie planuje żadnych poważnych inwestycji na badanym obszarze.

Na skutek trwającej wojny w Ukrainie i napiętej sytuacji z Federacją Rosyjską aktualnie ruch na granicy z Rosją odbywa się tylko przez dwa przejścia: Grzechotki (gm. Braniewo) i Bezledy. Od 15 marca 2020 r. zawieszony został ruch na pozostałych dwóch przejściach, tj. w Gołdapi i Gronowie (powiat braniewski). W październiku 2023 r. uruchomiono 200 kilometrów zapory elektronicznej na granicy z Rosją, co dodatkowo utrudnia kontakty i wymianę handlową pomiędzy obydwojoma krajami. Na lata 2024-2028 zaplanowana jest realizacja Projektu "Tarcza Wschód", który zakłada budowę fortyfikacji i naturalnych przeszkód terenowych wzdłuż wschodniej i północnej granicy Polski.

Ważnym elementem infrastruktury transportu morskiego jest **port morski w Elblągu oraz porty i przystanie** Zalewu Wiślanego. 17 września 2022 roku oddano do użytku Kanał przez Mierzeję – jedyną drogę wodną łączącą bezpośrednio Zalew Wiślany i Port Morski w Elblągu z Morzem Bałtyckim. Inwestycja wciąż nie została jednak ukończona. Poprzedni rząd założył, że niespełna kilometrowy fragment toru wodnego do portu w Elblągu zostanie pogłębiony przez władze samorządowe. Po wyborach parlamentarnych w 2023 r. nowy rząd zadeklarował, że wykona pogłębienie ostatnich 900 metrów do elbląskiego portu oraz wybuduje obrotnicę dla statków. Bez dokończenia tych inwestycji port w Elblągu nie może wykorzystywać swojego potencjału.

Od 18 września 2022 do 31 grudnia 2023 r. drogą wodną łączącą Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską przepłynęło w obie strony 2056 statków (467 jeszcze w roku 2022, ponadto 1589 w roku 2023), w tym: statków rekreacyjnych 1453 (371 w roku 2022, 1082 w roku 2023), statków rybackich 21 (odpowiednio 3 i 18), statków państwowych 178 (odpowiednio 27 i 151), komercyjnych 404 (odpowiednio 66 i 338)⁴. Z kolei od stycznia do listopada 2024 r. Kanał na Mierzei Wiślanej przepłynęło zaledwie 31 statków towarowych z ładunkiem, 32 statki rybackie i 1466 jednostek rekreacyjnych⁵.

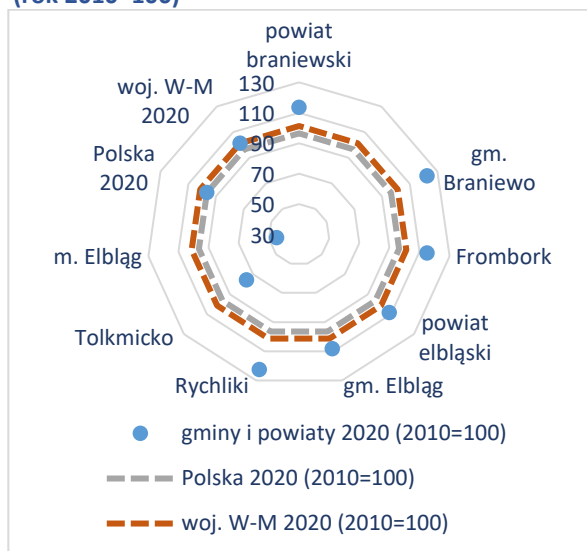
⁴ Dane dla lat 2022-2023 zaczerpnięto ze strony <https://www.zawszepomorze.pl/artukul/11982,przekop-mierzei-wislanej-w-2023-roku-przeplynelo-nim-ponad-1500-jednostek>

⁵ Dane dla roku 2024 zaczerpnięto ze strony https://www.rmfm24.pl/regiony/olsztyn/news-co-dalej-z-portem-w-elblagu-od-stycznia-tylko-31-statkow-prz,nld,7863799#crp_state=1

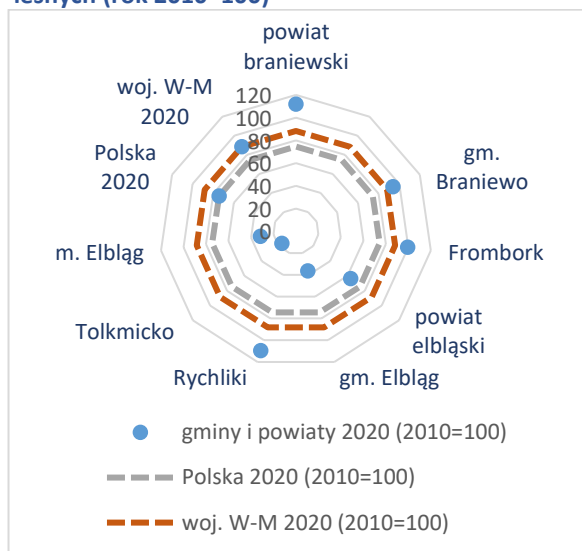
W czerwcu 2024 r. w Gdańsku został podpisany list intencyjny⁶ dotyczący współpracy na rzecz rozwoju polskiego odcinka Międzynarodowej Drogi Wodnej E70 (MDW E70)⁷ obejmującej utrzymanie i modernizację szlaku żeglugowego, z uwzględnieniem rozwijania jego potencjału turystycznego, zachowania unikalnych walorów kulturowych, przyrodniczych i krajobrazowych. Jest to pierwszy krok do opracowania strategicznego dokumentu rządowego, w którym znajdą się najważniejsze zadania modernizacyjno-utrzymawcze prowadzące do przywrócenia MDW E70 należnego jej miejsca na mapie turystycznej i transportowej Polski⁸, co jest dużą szansą na rozwój turystyki na obszarze *Blżej Bałtyku*.

Analizowany obszar ma charakter rolniczy. Świadczy o tym dynamika zmiany **powierzchni użytków rolnych**. Aż w 7 z 9 analizowanych jednostek odnotowano wzrost powierzchni pomiędzy dwoma spisami rolnymi w latach 2010 i 2020, podczas gdy w tym samym czasie w Polsce nastąpił nieznaczny spadek (Wykres 9). **Powierzchnia lasów i gruntów leśnych** z kolei wzrosła jedynie w Rychlikach i ogólnie w całym powiecie braniewskim, a dynamika spadku powierzchni lasów w powiecie elbląskim była znacznie większa niż średnio w kraju i w województwie (Wykres 10).

Wykres 9. Dynamika powierzchni użytków rolnych (rok 2010=100)*

Wykres 10. Dynamika powierzchni lasów i gruntów leśnych (rok 2010=100)*

* na obydwu wykresach pominięto miasto Braniewo ze względu na zbyt wysokie wartości wskaźników (w obydwu przypadkach wskaźnik dynamiki wyniósł ok. 250)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Najwyższy ogólny **potencjał gospodarczy** w 2023 roku, mierzony liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 ludności odnotowano w Elblągu (129) i w gminie Elbląg (125), jednak był on niższy od średniej ogólnopolskiej (137) (Wykres 11). Zdecydowanie najślabiej, z wynikiem poniżej średniej wojewódzkiej, wypadła gmina Rychliki (64), a w dalszej kolejności gmina Braniewo (68). Od roku 2014 we wszystkich analizowanych jednostkach **poziom przedsiębiorczości** rokrocznie rósł - najszybciej w gm. Elbląg, w której rozwija się jednak głównie sfera mikro i małych przedsiębiorstw (relokowanych prawdopodobnie razem z mieszkańcami w ramach procesu suburbanizacji). Bliskość granicy

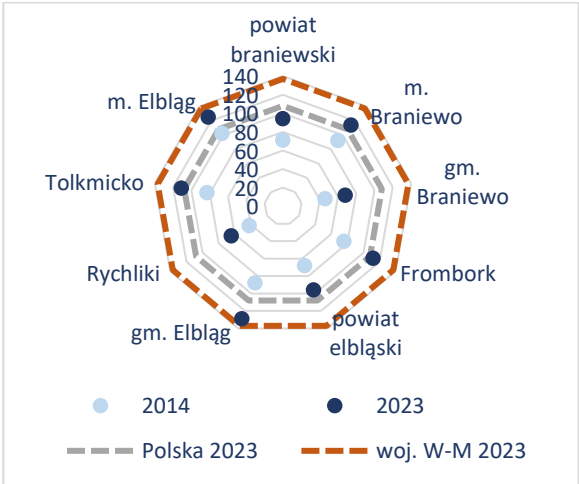
⁶ Sygnatariuszami listu są: Minister Infrastruktury, Prezes Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Marszałek Województwa Pomorskiego, Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Marszałek Województwa Wielkopolskiego, Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego i Marszałek Województwa Lubuskiego.

⁷ Międzynarodowa Droga Wodna E70 na terenie Polski przebiega od zachodu Odrą, Notecią, Kanałem Bydgoskim, dalej przez Bydgoski Węzeł Wodny i Brdę, gdzie łączy się z Międzynarodową Droga Wodną E40 (relacji Morze Bałtyckie – Morze Czarne) i dalej Wisłą prowadzi przez Nogat, Szkarpawę do Zalewu Wiślanego.

⁸ informacje zaczerpnięte ze strony <https://www.gov.pl/web/wody-polskie/wody-polskie-na-kongresie-polskie-porty-2030-droga-wodna-e70>

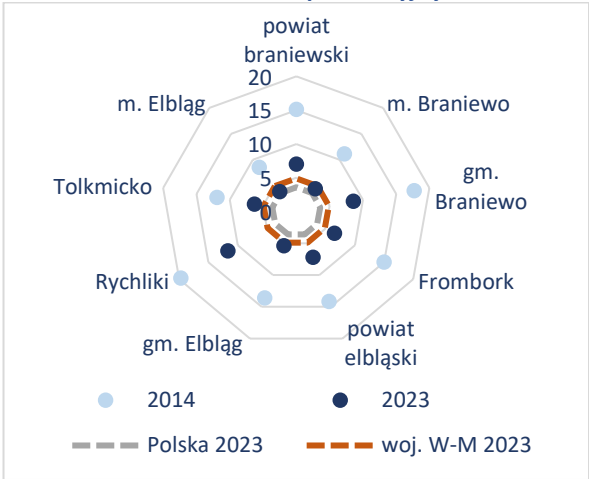
oraz pogarszające się stosunki pomiędzy Polską a Rosją są dodatkowym czynnikiem utrudniającym rozwój przedsiębiorczości w gminach przygranicznych. W latach 2014-2023 we wszystkich analizowanych jednostkach nastąpił znaczący spadek **bezrobocia** (najmniejszy w Rychlikach), osiągając w roku 2023 poziom niższy niż średnio w województwie jedynie w miastach Braniewo i Elbląg (odpowiednio 4,4% i 3,8% bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym przy średniej ogólnowojevodzkiej wynoszącej 4,9%) (Wykres 12)

Wykres 11. Podmioty gospodarki zarejestrowane na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Wykres 12. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Na obszarze *Bliżej Bałtyku* rozwijają się m.in. podmioty realizujące cztery **inteligentne specjalizacje** (IS) województwa (Tabela 3). Najwięcej takich podmiotów zarejestrowanych jest w Elblągu. Miasto stanowi jednocześnie największą koncentrację najliczniej reprezentowanej specjalizacji, jaką jest IS zdrowe życie.

Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej wpisujące się w poszczególne inteligentne specjalizacje w roku 2023

Podmioty gospodarki narodowej wpisujące się w inteligentną specjalizację	m. Elbląg	powiat elbląski	powiat braniewski	Razem
Ekonomia wody	356	194	143	693
Żywność wysokiej jakości	121	218	190	529
Drewno i meblarstwo	330	285	121	736
Zdrowe życie	1486	371	219	2076
Razem	2293	1068	673	4034

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu nr VII z monitorowania inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego Stan na koniec 2023 r. Olsztyn, sierpień 2024 r.

Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w 2023 r. w rejestrze REGON, których PKD wpisuje się w inteligentne specjalizacje regionu wyniosła w mieście Elbląg 114, w powiecie elbląskim 58 i w powiecie braniewskim 47 (dla porównania w mieście Olsztyn w 2023 r. powstały 204 takie podmioty). Ich koncentracja mierzona liczbą nowo zarejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. podmiotów gospodarczych stawia powiaty braniewski i elbląski na wysokich pozycjach w skali województwa (odpowiednio trzecie i szóste miejsce wśród powiatów z wynikami 155,4 oraz 134,5). Miasto Elbląg wypadło tym razem znacznie gorzej, osiągając poziom 95,9 (dla miasta Olsztyn analogiczna wartość wskaźnika wyniosła 93,2).

Biorąc pod uwagę atrakcyjność gospodarczą obszaru *Bliżej Bałtyku* można sformułować następujące wnioski strategiczne (Tabela 4).

Tabela 4. Wnioski strategiczne dla obszaru „atrakcyjność gospodarcza”

dostępność komunikacyjna	Wniosek 9. Obszar gmin położonych w sąsiedztwie drogi wodnej jest dobrze skomunikowany z innymi częściami kraju. Zakładając poprawę stosunków z Rosją, przygraniczne położenie stawia wyzwania w postaci intermodalności transportu towarowego oraz konieczności dalszego inwestowania w rozwój linii kolejowych i transportu kolejowego. Aktualnie jednak bliskość granicy obniża atrakcyjność gospodarczą zwłaszcza gmin przygranicznych.
	Wniosek 10. Pomimo relatywnie dobrego stopnia skomunikowania obszaru z innymi częściami kraju, połączenia drogowe wciąż wymagają modernizacji i budowy, zwłaszcza na poziomie lokalnym.
potencjał wodny	Wniosek 11. Strefę nadzalewową należy zaliczyć do obszarów niewykorzystanych potencjałów: portu morskiego w Elblągu oraz portów i przystani Zalewu Wiślanego. W wyniku otwarcia kanału żeglugowego łączącego Zatokę Gdańską z Zalewem Wiślanym w dłuższej perspektywie czasowej sytuacja może ulec poprawie. Nastąpi wówczas m.in. wzmocnienie węzłów struktury przestrzenno-funkcjonalnej strefy w postaci miasta Elbląga oraz pozostałych miejscowości portowych.
	Wniosek 12. W części analizowanego obszaru dominują funkcje rolno-leśne. Biorąc pod uwagę także potencjał turystyczny, warto tworzyć warunki sprzyjające gospodarstwu wielofunkcyjnym z możliwością produkcji ekologicznej oraz prowadzenia działalności agroturystycznej.
rynek pracy	Wniosek 13. Rynek pracy badanego obszaru rozwija się nierównomiernie. Największy rynek pracy charakteryzuje obecnie gminę Elbląg i miasto Elbląg. Szczególnie wysokie bezrobocie występuje natomiast w gminie Braniewo i Rychliki.
potencjał gospodarczy	Wniosek 14. Potencjał gospodarczy obszaru skumulowany jest głównie w mieście Elbląg i gminie wiejskiej Elbląg. W gminach funkcjonują podmioty zaliczane do IS województwa warmińsko-mazurskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Diagnozy uwarunkowań rozwoju obszaru Bliżej Bałtyku w ujęciu statystycznym*, *Diagnozy uwarunkowań przestrzennych rozwoju obszaru Bliżej Bałtyku* oraz najnowszych danych wykraczających poza zakres powyższych opracowań

3.3. Atrakcyjność turystyczna

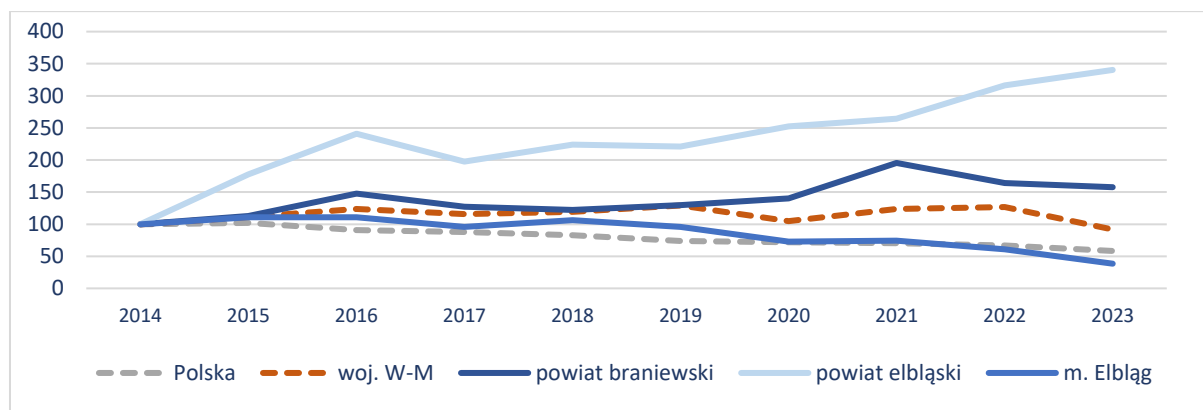
W ramach obszaru atrakcyjności turystycznej przeanalizowano następujące zagadnienia: walory i zagrożenia przyrodnicze, infrastruktura turystyczna, dziedzictwo kulturowe i potencjał uzdrowiskowy.

Powiat elbląski charakteryzuje się wysokim udziałem **powierzchni objętej ochroną prawną**, zwłaszcza miasto i gmina Elbląg, ale także gmina Tolkmicko, dla których udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem wyniósł w 2023 r. powyżej 50% przy średniej dla Polski 32,2% i dla województwa 46,8%.

Pomimo relatywnie dobrego stanu czystości powietrza niepokojący jest jednak wzrost emisji zanieczyszczeń gazowych (t/rok) w powiatach braniewskim i elbląskim (Wykres 13). W roku 2023 dynamika zmian wyniosła w obydwu jednostkach odpowiednio 157,4% oraz 340,3% emisji z roku 2014 przy dynamice dla Polski 58,3%, dla województwa 91,7% oraz dla miasta Elbląg 38,5%. W tym samym czasie

emisja zanieczyszczeń pyłowych wzrosła jedynie w powiecie braniewskim z 14 do 19 t/rok, zaś w powiecie elbląskim spadła z 63 do 47 t/rok, w mieście Elbląg ze 103 do 25 t/rok⁹.

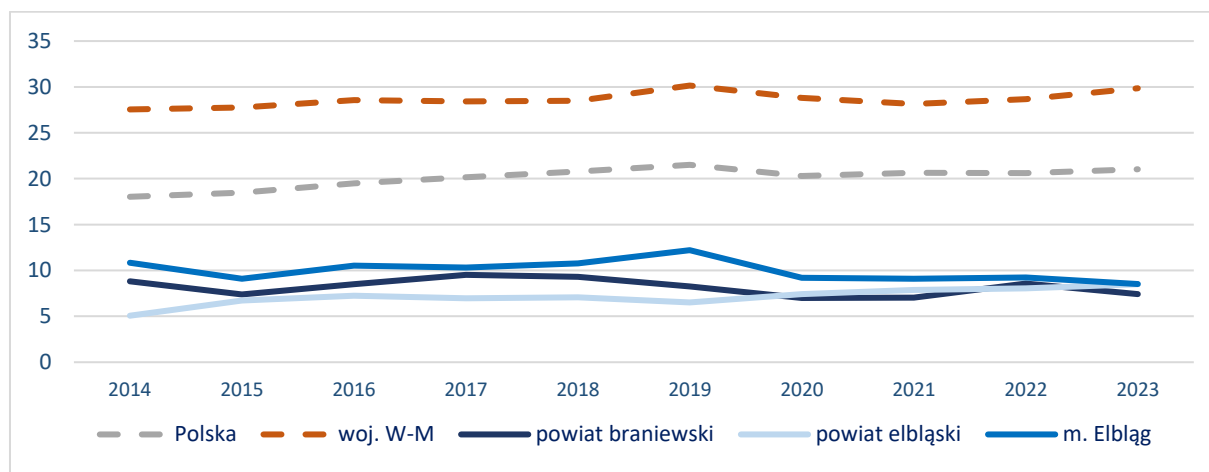
Wykres 13. Dynamika emisji zanieczyszczeń gazowych bez dwutlenku węgla (rok 2014=100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Potencjał turystyczny i jego wykorzystanie w obszarze Bliżej Bałtyku są zróżnicowane. Nasycenie miejscami noclegowymi jest bardzo zbliżone w trzech powiatach, jednak zdecydowanie odbiega ono od wartości dla Polski, która i tak jest znacznie niższa niż liczba miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców w województwie warmińsko-mazurskim (Wykres 14).

Wykres 14. Miejsca noclegowe na 1000 ludności

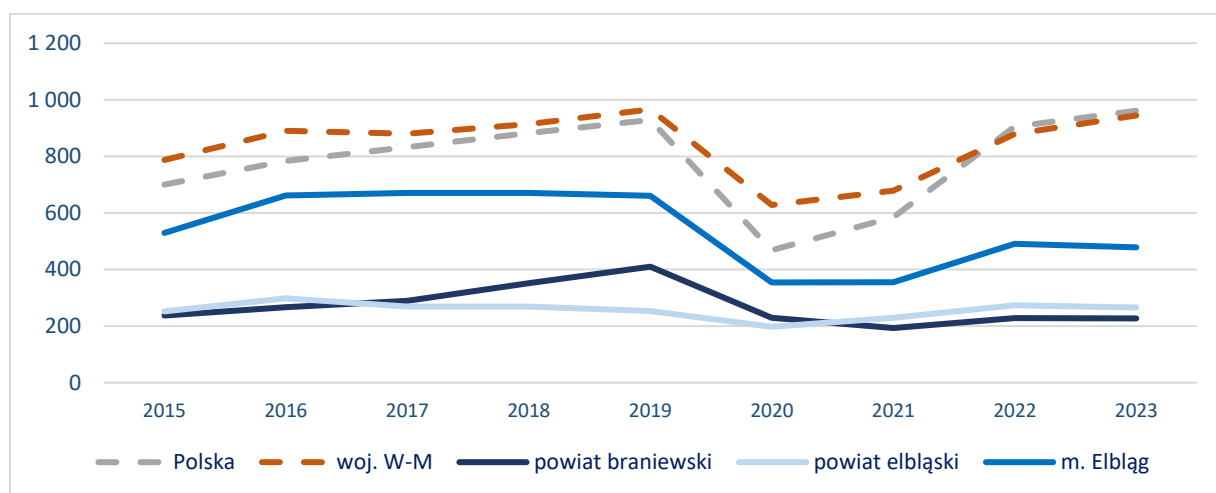

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Również liczba korzystających z noclegów na 1000 ludności w obszarze Bliżej Bałtyku jest niższa niż średnio w kraju i województwie warmińsko-mazurskim. Spadki tego wskaźnika związane z pandemią dotyczyły całej Polski, jednak poprawa sytuacji po roku 2021 w obszarze Bliżej Bałtyku nie jest tak znacząca, jak w Polsce i w województwie warmińsko-mazurskim (Wykres 15). Analizując dynamikę ruchu turystycznego, w powiecie elbląskim w 2023 r. liczba udzielonych noclegów stanowiła 140,7% wartości z roku 2014, co oznacza znaczną poprawę oraz dynamikę wyższą od wojewódzkiej. Dla powiatu braniewskiego oraz miasta Elbląga z kolei liczba udzielonych noclegów w 2023 r. stanowiła odpowiednio 64% i 79,9%, co oznacza, że ruch turystyczny nie powrócił tu do poziomu sprzed pandemii (Wykres 16).

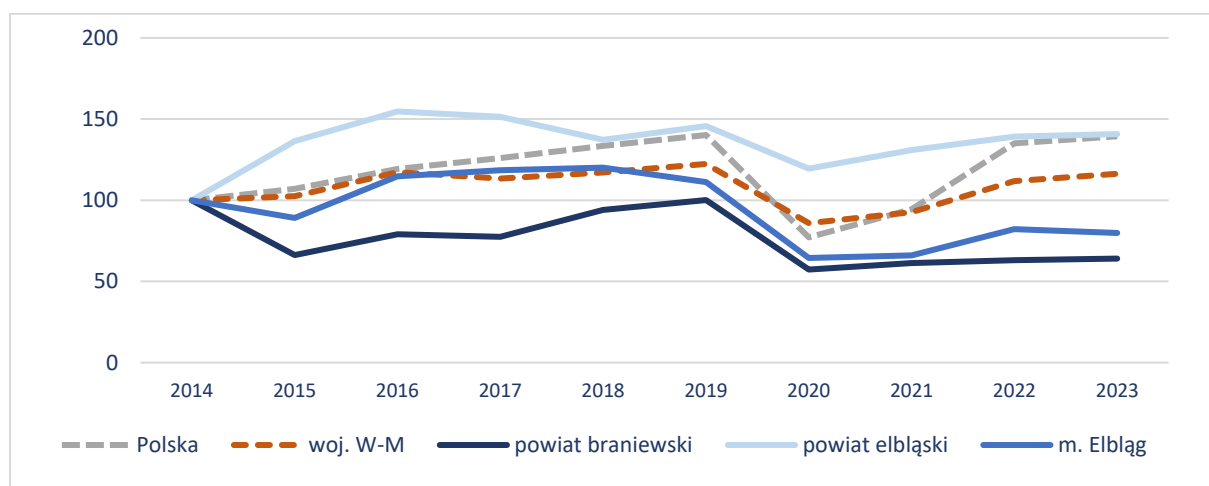
⁹ Dane dotyczące zanieczyszczeń pyłowych na podstawie GUS BDL.

Wykres 15. Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Wykres 16. Dynamika udzielonych noclegów (rok 2014=100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Z analizy dynamiki zmian liczby turystów zagranicznych wynika, że pomiędzy rokiem 2014 a 2019 sytuacja średnio w Polsce poprawiła się (w 2019 r. ich liczba stanowiła 136,6% liczby z 2014 r.), w województwie zaś pogorszyła (94,7%) (Tabela 5).

Tabela 5. Dynamika liczby turystów zagranicznych (rok 2014=100)

	2019	2023
Polska	136,6	129,3
woj. W-M	94,7	49,7
powiat braniewski	81,9	38,3
m. Braniewo	72,2	44,1
Frombork	83,4	37,1
powiat elbląski	324,0	126,1
gm. Elbląg	41,7	55,0
Tolkicko	345,6	108,8
m. Elbląg	102,5	39,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Podczas gdy w Tolkmicku, a w konsekwencji w powiecie elbląskim odnotowano ponad trzykrotny wzrost liczby turystów zagranicznych, a w mieście Elbląg poziom zbliżony do tego z 2014 r., w pozostałych jednostkach nastąpił spadek, którego dynamika w 2023 r. jeszcze bardziej się pogłębiła. W 2023 r. spadek odnotowano również w Tolkmicku i mieście Elbląg. Najgorszy bilans zmian przypadł w udziale gminie Frombork, miastu Elbląg oraz powiatowi braniewskiemu.

Strefa najatrakcyjniejsza dla rozwoju turystyki jest jednocześnie obszarem o największym **zagrożeniu powodziowym** w Polsce (Żuławy Elbląskie, jezioro Drużno i Kanał Elbląski, położone na terenie Miasta Elbląg, Gminy Elbląg oraz częściowo Gminy Rychliki). Z raportu NIK „Ochrona przeciwpowodziowa Żuław” wynika, że od momentu powstania w 2018 r. Wód Polskich, pomimo zrealizowanych działań zwiększających skuteczność ochrony przeciwpowodziowej Żuław, poziom tej ochrony w dalszym ciągu pozostaje niewystarczający. „(...) 89 z 95 zadań związanych z ochroną przeciwpowodziową Żuław w PPI [Program Planowanych Inwestycji w gospodarce wodnej Wód Polskich], nie miało zapewnionego finansowania w części lub całości (...)” (*Ochrona...*, 2024, s. 8), w tym przebudowa lub odbudowa wałów przeciwpowodziowych, budowa lub przebudowa stacji pomp oraz odbudowa budowli regulacyjnych (ostróg) na Dolnej Wiśle. Zaniechanie odbudowy ostróg na Wiśle może przyczynić się do wzrostu zagrożenia powodziowego przez niebezpieczeństwo erozji wałów oraz utrudnienie lub uniemożliwienie pracy lodołamaczy, co w niesprzyjających warunkach hydrologicznych może doprowadzić do powodzi o charakterze katastrofalnym. W raporcie czytamy też, że w ramach drugiego z trzech etapów „Programu Żuławskiego”¹⁰ na lata 2015-2023 zrealizowane przedsięwzięcia pozwoliły osiągnąć zakładane wskaźniki produktu i rezultatu, a były to: budowa czterech nowych lodołamaczy, przebudowa stopnia wodnego Przegalina na Martwej Wiśle, budowa nowych wrót przeciwsztormowych na rzece Tudze oraz odbudowa 19 ostróg na Dolnej Wiśle (obejmująca żuławski odcinek tej rzeki), mających zapewnić swobodny i kontrolowany odpływ wód, spływ lodu oraz odpowiednie głębokości dla pracy lodołamaczy w korycie rzeki. W 2024 r. przeznaczono ok. 400 mln zł na projekt pn. „Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław - etap III”.

Na analizowanym obszarze rozwija się sieć dróg rowerowych, zwłaszcza w miastach Elbląg i Braniewo, a także w gminie Rychliki. W 2023 r. długość dróg dla rowerów na 100 km² we wspomnianych jednostkach wyniosła odpowiednio 40,3; 65,2 i 8,3 km, przewyższając tym samym średnią krajową, wynoszącą 6,9 km. Średnia gęstość dróg rowerowych dla województwa jest znacznie niższa niż dla Polski. W 2023 r. wyniosła jedynie 3,7 km przy jeszcze niższych średnich dla powiatów braniewskiego i elbląskiego (0,7 i 2,5 km)¹¹. Z transportu wodnego w obszarze Zalewu Wiślanego przede wszystkim korzystają grupy osób uprawiających turystykę kwalifikowaną (rowerową), zdecydowanie mniej jako codzienną formę mobilności dla mieszkańców gmin nadzalewowych (Żukowska i in., 2024).

Na obszarze Bliżej Bałtyku istnieje duży potencjał dla powstania drugiego w województwie uzdrowiska we Fromborku. Miasto to posiada uchwalony przez Radę Miejską we Fromborku „Plan rozwoju obszaru ochrony uzdrowskiej Frombork 2021-2030”, z którego wyraźnie wynikają mocne strony miasta w zakresie uzdrowskim (s. 101): „status obszaru ochrony uzdrowskiej od 2015 roku; tereny inwestycyjne pod budowę infrastruktury uzdrowskiej i okołouzdrowskiej stanowią własność Gminy i mają uregulowane warunki zagospodarowania i zabudowy; zrealizowana inwestycja dotycząca promenady uzdrowskiej we Fromborku – uzdrowski teren aktywnego wypoczynku i kinezyterapii; wysoka rozpoznawalność Fromborka; Mikołaj Kopernik (możliwość wykorzystania tej marki do wykreowania marki uzdrowskiej); przynależność Gminy do Stowarzyszenia Uzdrowsk Warmii i Mazur

¹⁰ program Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław – do roku 2030, zwany także „Programem Żuławskim – 2030” ma zwiększyć skuteczność ochrony przeciwpowodziowej stymulującej wzrost potencjału dla zrównoważonego rozwoju Żuław

¹¹ dane dotyczące gęstości dróg dla rowerów na podstawie GUS BDL

(wspólna polityka i działania)”. Jednocześnie w Planie wskazano słabe strony, wśród których znalazły się: „niezbędność wykonania rekonstrukcji odwiertu wód leczniczych, jako warunek utworzenia infrastruktury uzdrowiskowej i pozyskania inwestora/-ów; wysoki koszt odwiertu wód leczniczych poza zasięgiem finansowym Gminy (konieczność pozyskania środków zewnętrznych); brak strategicznego inwestora w zakresie budowy infrastruktury uzdrowiskowej; brak infrastruktury uzdrowiskowej stanowiącej warunek do uzyskania statusu uzdrowiska; zablokowanie innych inwestycji i przedsięwzięć w strefie „A” przy jednoczesnym braku tworzenia infrastruktury uzdrowiskowej; brak wykreowanej marki uzdrowiskowej Fromborka”.

Biorąc pod uwagę atrakcyjność turystyczną obszaru *Bliżej Bałtyku* można sformułować następujące wnioski strategiczne (Tabela 6).

Tabela 6. Wnioski strategiczne dla obszaru „atrakcyjność turystyczna”

<i>walory i zagrożenia przyrodnicze</i>	Wniosek 15. Obszar objęty analizą charakteryzuje się wyjątkowymi walorami przyrodniczymi i wysoką jakością powietrza. Znaczna część obszaru środowiska przyrodniczego objęta jest ochroną prawną, co niesie za sobą zarówno istotne potencjały, jak i wyzwania dla zarządzania obszarem.
	Wniosek 16. Gminy nadzalewowe tworzą strefę dominacji turystyki związanej z Zalewem Wiślanym i krajobrazem Wysoczyzny Elbląskiej. Priorytetem dla tej strefy jest rozwój turystyki wypoczynkowej nad Zalewem Wiślanym oraz turystyki wykorzystującej zasoby i walory przyrodnicze, uzdrowiskowe i kulturowe, a także zasoby krajobrazów.
	Wniosek 17. Strefę o dominacji turystyki z predyspozycjami do funkcji rolniczej (Żuławy Elbląskie, jezioro Druzno i Kanał Elbląski) tworzą: Miasto Elbląg, Gmina Elbląg oraz częściowo Gmina Rychliki. Jest to obszar, którego rozwój naznaczony jest zagrożeniem powodziowym. Wymaga to podejmowania ciągłych inwestycji, z uwzględnieniem zmian wprowadzonych przez nowelizację prawa wodnego. Stan systemu przeciwpowodziowego jest tu nadal niezadowalający.
<i>infrastruktura turystyczna</i>	Wniosek 18. Istotny czynnik rozwojowy stanowią przebiegające przez obszar trasy rowerowe i wodne o znaczeniu ponadregionalnym. Zalew Wiślanym oraz porty i przystanie morskie stanowią również zaplecze dla gospodarki rybackiej.
	Wniosek 19. Obszar <i>Bliżej Bałtyku</i> może współtworzyć sieć miast uzdrowiskowych w województwie warmińsko-mazurskim wykorzystując potencjał, jaki tkwi we Fromborku, który wpisuje się w strategię rozwoju miasta i gminy.
<i>dziedzictwo kulturowe</i>	Wniosek 20. Obszar, poza walorami środowiska przyrodniczego, posiada także bogate i wymagające ochrony zasoby dziedzictwa kulturowego. Cenne zasoby charakteryzują zarówno obszary wiejskie, jak miejskie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Diagnozy uwarunkowań rozwoju obszaru *Bliżej Bałtyku* w ujęciu statystycznym oraz *Diagnozy uwarunkowań przestrzennych rozwoju obszaru *Bliżej Bałtyku**.*

4. Analiza SWOT

Analiza SWOT została przygotowana w oparciu o przeprowadzoną pełną diagnozę, w tradycyjnym układzie czynników wewnętrznych (mocne i słabe strony) oraz zewnętrznych (szanse i zagrożenia).

Mocne strony	Słabe strony
✓ walory i jakość środowiska przyrodniczego ✓ rozwinięte funkcje subregionalne Elbląga ✓ potencjał uzdrowiskowy Fromborka ✓ porty i przystanie południowego brzegu Zalewu Wiślanego ✓ dostępność komunikacyjna ✓ dziedzictwo kulturowe ✓ oddolne inicjatywy społeczne i funkcjonowanie lokalnych partnerstw ✓ trasy turystyczne i rowerowe ✓ podmioty reprezentujące IS W-M ✓ potencjał przyrodniczy do rozwoju różnych form turystyki ✓ rozwinięte funkcje rolnicze	✓ procesy demograficzne, w tym starzejące się społeczeństwo ✓ nierównomierna dostępność do usług ✓ słabość opieki zdrowotnej ✓ słabość rynku pracy w części obszaru ✓ ograniczona dostępność do sieci gazowej i wodno-kanalizacyjnej ✓ niewystarczająca dostępność do Internetu ✓ niezadawalający stan infrastruktury drogowej ✓ braki w infrastrukturze przeciwpowodziowej ✓ wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
Szanse	Zagrożenia
✓ wzrost znaczenia Zalewu Wiślanego w politykach krajowych po uruchomieniu kanału żeglownego na Mierzei Wiślanej ✓ fundusze zewnętrzne (krajowe i zagraniczne) ukierunkowane na potrzeby obszaru ✓ rozwijający się trend mikroturystyki i turystyki prozdrowotnej ✓ położenie w granicach oddziaływania Metropolii Trójmiejskiej ✓ współpraca transgraniczna w obszarze Morza Bałtyckiego ✓ wydłużający się sezon turystyczny na skutek zmian klimatu	✓ konsekwencje społeczno-gospodarczo-polityczne wojny w Ukrainie ✓ podnoszenie się poziomu wód oceanicznych na skutek zmian klimatu ✓ siła przyciągania studentów, mieszkańców oraz inwestorów przez duże ośrodki krajowe (głównie Trójmiasto, Warszawę, ale także Olsztyn) ✓ niestabilność krajowego systemu prawnego, w tym sposobu działania samorządów lokalnych ✓ silna antropopresja na tereny cenne przyrodniczo ✓ utrzymujące się niekorzystne relacje na linii Unia Europejska – Rosja

5. Cele strategiczne i operacyjne

Strategia będzie realizowana przez cele strategiczne i cele operacyjne oraz wskazane w nich kierunki działań. Cele strategiczne w bezpośredni sposób odwołują się do wizji, a jednocześnie są współzależne, podobnie jak wskazane w nich cele operacyjne. Trzy cele operacyjne mają szczególny – zintegrowany charakter, dlatego są umieszczone w centrum układu celów (Rysunek 1).

Rysunek 1. Układ celów strategicznych i operacyjnych

Źródło: opracowanie własne.

5.1. Cel strategiczny – Wysoka atrakcyjność osiedleńcza

W ramach realizacji Strategii współpracujące podmioty z obszaru BB będą realizowały działania podnoszące jakość życia mieszkańców. Wysoka jakość życia ma przyczynić się do poprawy atrakcyjności osiedleńczej i zachęcić mieszkańców do pozostawiania w obszarze BB. Poprawie jakości życia mają służyć między innymi działania na rzecz rozwoju edukacji czy system wsparcia aktywności mieszkańców. Do celu strategicznego związanego z poprawą atrakcyjności osiedleńczej w największym stopniu należy cel operacyjny Komplementarne i profesjonalne funkcje edukacyjne oraz cel Efektywne działania proekologiczne. Na styku realizacji tego celu i pozostałych celów strategicznych znajdują się cele operacyjne oparte na silnej integracji i w przypadku mieszkańców związane przede wszystkim z:

- ✓ rozwojem funkcji rekreacyjnych w obszarze BB,
- ✓ poprawą dostępności podstawowych typów infrastruktury,
- ✓ aktywizacją społeczną na różnych polach i stworzeniem warunków do rozwoju kulturalnego.

5.2. Cel strategiczny – Wysoka atrakcyjność gospodarcza

Wysoka atrakcyjność gospodarcza oznacza, że w obszarze BB chcą inwestować nowi przedsiębiorcy, a obecni są zadowoleni z warunków, które zostały im zaoferowane. Obszar atrakcyjny gospodarczo to także obszar otwarty na współpracę wewnętrzną i zewnętrzną i podejmujący wyzwania związane ze zmieniającymi się uwarunkowaniami gospodarczymi. Z punktu widzenia skutecznej realizacji tego celu strategicznego istotne są przede wszystkim dwa cele operacyjne: Konkurencyjna i kooperująca inteligentna gospodarka oraz Komplementarne i profesjonalne funkcje edukacyjne. Analogicznie, jak w przypadku celu dotyczącego wysokiej atrakcyjności osiedleńczej, istotne dla jego realizacji są cele zintegrowane, a w szczególności:

- ✓ oddziałujące na rozwój gospodarczy funkcje turystyczne obszaru,
- ✓ działania wzmacniające kapitał społeczny i podnoszące jakość życia na terenie BB,
- ✓ rozwój infrastruktury poprawiającej atrakcyjność inwestycyjną obszaru.

5.3. Cel strategiczny – Wysoka atrakcyjność turystyczna

Współpraca samorządów lokalnych w ramach Strategii Bliżej Bałtyku będzie ukierunkowana na wzmocnienie dotychczasowych atutów turystycznych obszaru, ale przede wszystkim na wykorzystanie szansy, jaką jest utworzona droga wodna łącząca Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską. Realizowane działania wzmacniające atrakcyjność turystyczną będą ukierunkowane na szeroko rozumianą turystykę wodną i powiązane z nią różne formy rekreacji i wypoczynku, a także rozwój funkcji uzdrowiskowych. Kluczowe dla realizacji tego celu strategicznego są cele operacyjne: Efektywne działania proekologiczne oraz Konkurencyjna i kooperująca inteligentna gospodarka. Spośród celów operacyjnych o zintegrowanym charakterze istotne dla realizacji celu są:

- ✓ poprawa funkcji turystyczno-wypoczynkowych obszaru, w tym poprzez rozwój uzdrowiska we Fromborku,
- ✓ działania na rzecz wsparcia i wykorzystania dziedzictwa obszaru,
- ✓ poprawa dostępności podstawowych typów infrastruktury.

5.4. Cel operacyjny – Zintegrowana infrastruktura techniczna i komunikacyjna

5.4.1. Kluczowe problemy, których dotyczy cel

Obecny stan infrastruktury na terenie BB nie pozwala na **dalszy dynamiczny i harmonijny rozwój** obszaru. Szczególne braki zauważalne są w zakresie **infrastruktury środowiskowej** oraz **gospodarczej** (dostęp do internetu, energetyka). Dodatkowo, stopień rozwinięcia poszczególnych elementów szeroko rozumianej infrastruktury jest **nierównomierny** wewnątrz obszaru. W przypadku dostępu do internetu

cały obszar wypada dobrze w kontekście województwa, jednak wartości w poszczególnych gminach są wciąż na niskim poziomie.

W zakresie infrastruktury gazowej i energetycznej również zauważalne są problemy. W przypadku gazownictwa, poza miastem Elbląg i gminą wiejską Elbląg wszystkie gminy są pozbawione podłączenia do sieci gazowej. Infrastruktura energetyczna jest lepiej rozwinięta, jednak również nie jest ona wystarczająca, a istniejące linie i stacje wysokiego napięcia wymagają modernizacji.

Braki infrastrukturalne i niewystarczający stopień rozwinięcia wpływają negatywnie na obszar Bliżej Bałtyku na wielu płaszczyznach. Brak podstawowej infrastruktury zarówno obniża **poziom życia mieszkańców**, wpływa negatywnie na **wartościowe środowisko naturalne**, ale również może zniechęcać **potencjalnych inwestorów** czy **nowych mieszkańców**, którzy zdecydują się osiedlić na obszarze posiadającym lepszą infrastrukturę.

5.4.2. Istota celu operacyjnego

Infrastruktura techniczna i komunikacyjna będzie rozwijana w taki sposób, by w całym obszarze BB stanowić nowoczesną i odpowiadającą wyzwaniom przyszłości podstawę rozwoju społecznego i gospodarczego, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju dbających o **jakość środowiska przyrodniczego**. W ramach celu przewidziane jest zarówno wdrażanie rozwiązań **nowoczesnych technologii**, jak i poprawa oraz **wyrównywanie dostępności** podstawowych typów infrastruktury.

Rozwój infrastruktury komunikacyjnej nastąpi poprzez inwestycje w **infrastrukturę wodną, kolejową, lotniczą oraz drogową**. Kluczowe przedsięwzięcia dla zapewnienia sprawności komunikacji znajdują się na styku wszystkich tych obszarów i dotyczą **bezpieczeństwa komunikacyjnego**. Poza różnego rodzaju infrastrukturą transportową, kluczowa dla sprawnej komunikacji i zrównoważonego rozwoju obszaru jest także **infrastruktura teleinformatyczna**. Obszar BB boryka się także z problemem równomiernej dostępności do różnego rodzaju **infrastruktury technicznej**.

5.4.3. Kierunki działań

Cel będzie realizowany przez następujące **kierunki działań**:

A. Dostęp do internetu i cyfryzacja:

- a. poprawa dostępności do internetu bezprzewodowego (dostęp do 5G, poprawa zasięgu),
- b. utworzenie sieci szerokopasmowej – budowa sieci ostatniej mili, rozwój światłowodów poza miastami,
- c. rozwój publicznych Hot Spotów,
- d. wyrównywanie dostępności do internetu,
- e. poprawa dostępności e-usług i rozwój elektronicznego urzędu.

B. Sieć drogowa i komunikacja zbiorowa:

- a. rozwój sieci lokalnych połączeń autobusowych,
- b. rozwój transportu ekologicznego (elektromobilność),
- c. poprawa stanu dróg i budowa nowych dróg,
- d. rozwój ekologicznych form transportu zbiorowego,
- e. poprawa łączności pomiędzy gminami,
- f. działania promujące transport zbiorowy.

C. Drogi wodne:

- a. inwestycje w infrastrukturę portową i okołoportową (modernizacja portów i zaplecza portowego, przystani, budowa marin, slipy żeglarskie) – przy uwzględnieniu uwarunkowań przyrodniczych, środowiskowych i krajobrazowych,
- b. lepsze skomunikowanie portów (terminale przeładunkowe) – przy uwzględnieniu uwarunkowań przyrodniczych, środowiskowych i krajobrazowych,
- c. lepsze skomunikowanie z lądem i z Mierzeją Wiślaną,
- d. utrzymanie torów wodnych i tworzenie nowych połączeń wodnych – przy uwzględnieniu uwarunkowań przyrodniczych, środowiskowych i krajobrazowych,
- e. rozwój tramwajów wodnych,
- f. współpraca z Trójmiastem.

D. Infrastruktura techniczna:

- a. rozwój gospodarki wodno-ściekowej – rozbudowa kanalizacji sanitarnej – przynajmniej w granicach aglomeracji ściekowych,
- b. budowa instalacji dla paliw alternatywnych,
- c. rozbudowa sieci energetycznych i ograniczenie ubóstwa energetycznego,
- d. rozwój infrastruktury odbioru ścieków ze statków – przy uwzględnieniu odpowiedniej przepustowości dla liczby stacjonujących jednostek.

E. Połączenia kolejowe i lotnicze:

- a. rozbudowa i modernizacja lotniska Elbląg – przy uwzględnieniu przepisów w zakresie dopuszczalnych poziomów hałasu i ewentualnego ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania,
- b. modernizacja linii kolejowych.

F. Bezpieczeństwo komunikacyjne:

- a. poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- b. poprawa bezpieczeństwa komunikacji cyfrowej,
- c. poprawa bezpieczeństwa ruchu wodnego,
- d. poprawa bezpieczeństwa ruchu kolejowego i lotniczego.

5.4.4. Logika interwencji

W ramach realizacji celu przewidziana została następująca logika interwencji:

Produkty:

- a. rozbudowana sieć szerokopasmowa internetu,
- b. zrealizowane inwestycje w zakresie gospodarki ściekowej i wodociągowej,
- c. zrealizowane inwestycje drogowe,
- d. stworzone nowe połączenia komunikacji zbiorowej,
- e. zrealizowane inwestycje w zakresie modernizacji i rozbudowy portów,
- f. nowe połączenia wodne,
- g. zrealizowane inwestycje w zakresie energetyki,
- h. nowe sieci i słupy wysokiego napięcia,
- i. nowe odcinki sieci gazowej.

Efekty:

- a. poprawa jakości zasięgu na obszarze,
- b. poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego,
- c. zwiększenie dostępu do sieci gazowej,

- d. zwiększenie dostępu do sieci energetycznej,
- e. zwiększenie ruchu wodnego,
- f. poprawa zaplecza sanitarnego gospodarstw domowych.

Oddziaływanie:

- a. poprawa jakości życia mieszkańców,
- b. zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej terenów,
- c. poprawa jakości środowiska naturalnego,
- d. poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru.

5.4.5. Interesariusze

Realizacja celu będzie szczególnie istotna dla:

- JST i ich jednostek organizacyjnych,
- związków i stowarzyszeń, a także organizacji pozarządowych, instytucji kultury, bibliotek gminnych, klubów sportowych,
- wspólnot mieszkaniowych,
- MŚP,
- jednostek sektora finansów publicznych posiadających osobowość prawną,
- szkół, instytucji szkoleniowych i jednostek naukowych,
- kościołów i związków wyznaniowych,
- administracji rządowej,
- PGL Lasów Państwowych i jego jednostek organizacyjnych.

5.4.6. Zbieżność ze Strategią Warmińsko-Mazurskie 2030

Zakres celu operacyjnego jest zbieżny z następującymi celami operacyjnymi Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030:

- **Optymalna infrastruktura rozwoju** (w zasadniczej części),
- **Wyjątkowe środowisko przyrodnicze** (częściowo),
- **Wysoka konkurencyjność** (częściowo),
- **Inteligentna specjalizacja** (częściowo).

5.4.7. Wpływ na inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur

Przewidywany wpływ realizacji celu na inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur:

Ekonomia wody: duży

Kierunki działań określone w celu przewidują między innymi rozwój i modernizację istniejących i nowych portów na obszarze Bliżej Bałtyku. Działania w tym obszarze mogą być motorem napędowym do rozwoju inteligentnej specjalizacji *ekonomia wody*. Dodatkowo rozwój infrastruktury zwiększy atrakcyjność i dostępność obszarów dla turystów i inwestorów.

Żywność wysokiej jakości: mały

Inwestycje infrastrukturalne zwiększą atrakcyjność inwestycyjną terenów, a także umożliwią rozwój działalności gospodarczej na nowych obszarach. Dodatkowo, poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego odpowiadają wymogom i wyzwaniom związanym z produkcją żywności wysokiej jakości.

Drewno i meblarstwo: mały

Rozwój infrastruktury wpłynie pozytywnie na dostępność atrakcyjnych uzbrojonych terenów inwestycyjnych, a działania poprawiające jakość środowiska przyrodniczego wpłyną pozytywnie na jakość istniejącego na terenie obszaru drzewostanu.

Zdrowe życie: duży

Rozwój infrastruktury technicznej, w tym zwłaszcza tej bezpośrednio związanej z gospodarką wodną obszaru, wpłynie na poprawę jakości środowiska przyrodniczego.

Inne potencjalne inteligentne specjalizacje:

Rozwój infrastruktury, szczególnie nowoczesnej i ekologicznej wpłynie pozytywnie na rozwój nowych przedsiębiorstw i ośrodków badawczych. Ich obecność z kolei może przyczynić się do rozwoju działań w zakresie kolejnych inteligentnych specjalizacji.

5.5. Cel operacyjny – Zintegrowane funkcje turystyczne i rekreacyjne

5.5.1. Kluczowe problemy, których dotyczy cel

Obszar Bliżej Bałtyku jest **atrakcyjny turystycznie** i cechuje się wyjątkowymi walorami przyrodniczymi. Zalew Wiśłany, Kanał Elbląski, a także liczne tereny naturalne zachęcają do rekreacji i turystyki. Mimo to, **obszar BB nie wykorzystuje** w tym zakresie **swojego pełnego potencjału**. Infrastruktura turystyczna, choć obecna, nie jest wciąż wystarczająco rozwinięta i zintegrowana. Wiele obszarów, choć atrakcyjnych przyrodniczo, jest **niedostępnych dla turystów** z uwagi na **braki infrastruktury turystycznej, bazy noclegowej czy oferty rekreacji**. Obecność infrastruktury turystycznej oraz ruch turystyczny są wyraźnie większe w pasie nadzalewowym oraz w gminie wiejskiej Elbląg i mieście Elbląg. Pozostałe gminy charakteryzują się wyraźnie mniejszym potencjałem turystycznym.

Kolejnym wyzwaniem stojącym przed Bliżej Bałtyku jest **sezonowość turystyki**. Zdecydowana większość turystów korzysta z infrastruktury jedynie w miesiącach wakacyjnych, zdecydowanie zmniejszając potencjalne zyski i korzyści z kompleksowej, całorocznej turystyki.

5.5.2. Istota celu operacyjnego

Obszar BB cechuje się wyjątkowymi **walorami przyrodniczymi**, które w połączeniu z odpowiednimi działaniami na rzecz rozwoju **bazy turystycznej i rekreacyjnej** oraz tworzenia unikatowych **produktów turystycznych**, mogą stanowić jego przewagę konkurencyjną. Kluczowa jest integracja działań i współpraca podmiotów zaangażowanych w rozwój sektora turystyczno-rekreacyjnego. Oferta wypoczynku i rekreacji obszaru BB powinna być skoncentrowana na różnych grupach społecznych i wiekowych i zawierać działania ukierunkowane na wsparcie zróżnicowanych form rekreacji.

Poza działaniami ukierunkowanymi na rozwój niezbędnej infrastruktury turystycznej, kluczowe są także inicjatywy miękkie, takie jak efektywny **system promocyjny**. Wyjątkowość obszaru BB to także jego specyficzne funkcje turystyczne, do których zaliczyć można **funkcje uzdrowiskowe czy turystykę wodną**. Uwzględniając ochronę walorów przyrodniczych, turystyka w obszarze BB powinna być prowadzona w sposób zrównoważony.

5.5.3. Kierunki działań

Cel będzie realizowany przez następujące **kierunki działań**:

A. Sieciowe produkty turystyczne:

- a. sieciowanie produktów i kompleksowość usług turystycznych,
- b. współpraca branży turystycznej,
- c. współpraca transgraniczna,
- d. współpraca międzygminna w obszarze turystyki w ramach wsparcia lokalnej przewagi konkurencyjnej,
- e. promocja zagraniczna.

B. Oferta wypoczynku i rekreacji:

- a. rozwój oferty biernego i czynnego wypoczynku nad wodą, w tym rozwój sportów wodnych (centra żeglarskie nad Zalewem), rozwój infrastruktury i zagospodarowanie brzegów cie-ków i zbiorników wodnych, tworzenie i rozwój nowych usług na wodzie oraz budowa i roz-wój torów wodnych,
- b. rozwój oferty wypoczynku dla różnych grup wiekowych,
- c. rozwój oferty krótkotrwałego wypoczynku oraz rozwój form mikroturystyki,
- d. rozwój i ochrona terenów zielonych,
- e. tworzenie centrów aktywności sportowej,
- f. poprawa dostępności atrakcji turystycznych,
- g. tworzenie bazy socjalnej nad wodą,
- h. cykliczne imprezy turystyczne,
- i. rozwój zaplecza gastronomicznego,
- j. dostosowanie obszarów wypoczynkowych do osób z niepełnosprawnościami.

C. Baza noclegowa:

- a. nowoczesna baza hotelowa – przy uwzględnieniu uwarunkowań przyrodniczych, środo-wiskowych i krajobrazowych,
- b. rozwój agroturystyki,
- c. wysoki standard ośrodków wypoczynkowych,
- d. rozwój sieci kempingów.

D. Efektywna promocja:

- a. działania promujące obszar i jego atrakcje,
- b. współpraca na rzecz promocji.

E. Funkcje uzdrowiskowe:

- a. działania na rzecz wsparcia i rozwoju funkcji uzdrowiskowej we Fromborku.

5.5.4. Logika interwencji

W ramach realizacji celu przewidziana została następująca logika interwencji:

Produkty:

- a. utworzenie uzdrowiska we Fromborku,
- b. akcje promujące turystykę na obszarze BB,
- c. nowe elementy infrastruktury turystycznej, nowa baza noclegowa, restauracje itd.,
- d. programy współpracy podmiotów działających w zakresie turystyki (zarówno we-wnątrz obszaru BB jak i poza nim),
- e. nowe obszary rekreacyjne na terenie BB,
- f. bogata oferta zróżnicowanych aktywności na obszarze BB,
- g. rewitalizacja, rozbudowa, modernizacja portów i przystani.

Efekty:

- a. wzmocnienie współpracy pomiędzy podmiotami w zakresie turystyki,
- b. poprawa promocji walorów turystycznych obszaru,
- c. poszerzenie oferty rekreacyjnej i turystycznej, w tym zdrowotnej.

Oddziaływanie:

- a. wysoka atrakcyjność turystyczna obszaru BB,
- b. szeroka baza noclegowa i kompleksowa infrastruktura turystyczna na obszarze BB,
- c. wyższa liczba turystów odwiedzających obszar BB,

- d. dłuższy sezon turystyczny na obszarze BB,
- e. wyższe przychody z turystyki.

5.5.5. Interesariusze

Realizacja celu będzie szczególnie istotna dla:

- JST i ich jednostek organizacyjnych,
- związków i stowarzyszeń, a także organizacji pozarządowych, instytucji kultury, bibliotek gminnych, klubów sportowych,
- wspólnot mieszkaniowych,
- MŚP, szczególnie tych działających w zakresie turystyki i rekreacji,
- jednostek sektora finansów publicznych posiadających osobowość prawną,
- szkół, instytucji szkoleniowych i jednostek naukowych,
- kościołów i związków wyznaniowych,
- administracji rządowej,
- PGL Lasów Państwowych i jego jednostek organizacyjnych.

5.5.6. Zbieżność ze Strategią Warmińsko-Mazurskie 2030

Zakres celu operacyjnego jest zbieżny z następującymi celami operacyjnymi Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030:

- **Nowoczesne usługi** (w zasadniczej części),
- **Satysfakcjonująca praca** (w zasadniczej części),
- **Inteligentna specjalizacja** (w zasadniczej części),
- **Ukształtowana tożsamość** (częściowo),
- **Profesjonalne organizacje** (częściowo),
- **Wyjątkowe środowisko przyrodnicze** (częściowo).

5.5.7. Wpływ na inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur

Przewidywany wpływ realizacji celu na inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur:

Ekonomia wody: bardzo duży

Działania przewidziane w celu są silnie powiązane z inteligentną specjalizacją *Ekonomia wody*. Przewidują one rozwój infrastruktury i zagospodarowanie brzegów zbiorników wodnych, a także tworzenie i rozwój nowych usług i szlaków wodnych.

Żywność wysokiej jakości: duży

Rozwój kompleksowej i całorocznej sieci turystycznej wymaga również rozwoju regionalnych produktów turystycznych, w tym produktów kulinarnych. Wsparcie lokalnych producentów żywności wraz z punktami gastronomicznymi przyczyni się do rozwoju inteligentnej specjalizacji *Żywność wysokiej jakości*.

Drewno i meblarstwo: mały

Kompleksowe działania w zakresie turystyki nie pokrywają się w dużym stopniu z działaniami w zakresie specjalizacji *Drewno i meblarstwo*. Mimo to, tworzenie nowych elementów infrastruktury turystycznej będzie potencjalnie wymagało wykorzystania infrastruktury drewnianej.

Zdrowe życie: duży

Działania w zakresie celu mogą zwiększać potencjał rozwojowy obszaru BB w zakresie środowiska naturalnego, a także w zakresie wysokiej jakości życia (poprzez inwestycje w infrastrukturę rekreacyjną) oraz funkcji uzdrowiskowych.

Inne potencjalne inteligentne specjalizacje:

Realizacja celu stwarza potencjał do rozwoju współpracy pomiędzy różnymi grupami gospodarczymi, a także rozwoju badań i działań wspierających poszczególne inteligentne specjalizacje.

5.6. Cel operacyjny – Zintegrowany system wsparcia wzmacniający kapitał społeczny

5.6.1. Kluczowe problemy, których dotyczy cel

Na obszarze Bliżej Bałtyku zauważalne są negatywne procesy i zjawiska w sferze społecznej i demograficznej. Zdecydowana większość gmin i powiatów **wyludnia się**, a ich społeczności **się starzeją**. Wyjątkiem jest gmina Elbląg, której liczba ludności wzrasta, jednak zjawisko to wynika z procesu **suburbanizacji**. Procesy wyludniania się i starzenia się gmin i powiatów są bardzo poważnym zagrożeniem rozwojowym obszaru BB, który negatywnie wpłynie zarówno na sferę społeczną jak i gospodarczą.

W obliczu zachodzących procesów szczególnie istotne jest zapewnienie **usług społecznych na wysokim poziomie**. To jednak również jest problemem – w wielu gminach opieka zdrowotna i inne oferowane usługi społeczne są **niewystarczające**.

W przypadku **kapitału społecznego** i **aktywności społeczności** lokalnych widoczne jest **wysokie zróżnicowanie** – występują gminy o wysokiej aktywności, ale obecne są również gminy o niskim kapitale społecznym.

5.6.2. Istota celu operacyjnego

Cel operacyjny ukierunkowany jest na wspieranie **aktywności mieszkańców** oraz budowanie opartego na zaufaniu **kapitału społecznego**. W ramach celu podejmowane będą działania skierowane do wszystkich grup społecznych, całych **rodzin**, ze szczególnym uwzględnieniem **osób młodych i seniorów**. Osiągnięcie celu będzie możliwe na skutek wielopoziomowej i wielosektorowej **współpracy**, obejmującej wszystkie zainteresowane podmioty działające na obszarze BB. Współpraca powinna być również rozwijana w **relacjach krajowych, transgranicznych i międzynarodowych**. Instytucje i organizacje powinny wymieniać się swoimi **doświadczeniami i wiedzą**. Istotne będzie również ukierunkowanie działań na wymianę informacji oraz zwiększanie otwartości na zmiany. W ramach celu operacyjnego rozwijany będzie także e-urząd.

Wskazany w celu system wsparcia powinien być ukierunkowany nie tylko społecznie, ale także względem wyjątkowych **walorów kulturowych** obszaru. Ich wsparcie powinno zachodzić poprzez poprawę funkcjonowania niektórych obszarów, nadawanie im nowych funkcji, jak i rozwój oferty kulturalnej.

5.6.3. Kierunki działań

Cel będzie realizowany przez następujące **kierunki działań**:

A. Aktywność społeczna:

- a. aktywizacja organizacji społecznych,
- b. rozwój organizacji pozarządowych,
- c. aktywizacja i włączanie seniorów,
- d. aktywizacja młodzieży – gratyfikacja aktywności, organizacja zajęć pozalekcyjnych i form rekreacji dla młodzieży,
- e. aktywizacja i włączanie osób z niepełnosprawnościami,
- f. aktywność społeczna w przestrzeni cyfrowej,

- g. współzarządzanie obywateli – budżet partycypacyjny, konsultacje społeczne,
 - h. rozwój współpracy opartej na zaufaniu i dialogu,
 - i. integracja międzypokoleniowa, w tym imprezy okolicznościowe i integracyjne,
 - j. świadomy wolontariat,
 - k. kształtowanie lokalnej tożsamości (osiedlowe kluby, świetlice, koła zainteresowań, animatorzy lokalni, biblioteka jako miejsce spotkań, poczucie dumy z miejsca zamieszkania),
 - l. kształtowanie postaw silnych liderów,
 - m. ekonomia społeczna na wsi,
 - n. wsparcie aktywności mieszkańców poprzez dotacje i konkursy,
 - o. integracja migrantów w środowisku lokalnym.
- B. Opieka dla mieszkańców:**
- a. lepszej jakości usługi i opieka zdrowotna,
 - b. rozwój infrastruktury usług społecznych.
- C. Integrująca funkcja kultury:**
- a. darmowa kultura bliska ludziom i szeroka oferta kulturalna,
 - b. rozwój infrastruktury kultury, w tym amfiteatry, nowoczesne centra kultury,
 - c. wsparcie czytelnictwa wśród seniorów,
 - d. tożsamość i turystyka kulturowa (wioski tematyczne, duże widowiska kulturalno-rozrywkowe).
- D. Nowoczesna administracja:**
- a. dostępność czasowa i ułatwiony kontakt z administracją,
 - b. e-urząd,
 - c. kompetentny urzędnik (otwartość dla klientów, skuteczna informacja),
 - d. współpraca urzędów samorządowych,
 - e. mniejsza biurokracja, w tym prostsza procedura wniosków o dotacje,
 - f. efektywne planowanie działań i budżetu samorządów.
- E. Wsparcie potrzebujących:**
- a. pomoc finansowa osobom potrzebującym,
 - b. darmowa pomoc prawna,
 - c. lepszy dostęp do informacji,
 - d. pomoc pozafinansowa (np. pomoc psychologiczna),
 - e. aktywizacja osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo.
- F. Rewitalizacja:**
- a. rewitalizacja i zagospodarowanie terenów zielonych,
 - b. rewitalizacja obszarów zdegradowanych.
- G. Dziedzictwo kulturowe:**
- a. rozwój oferty wiosek tematycznych.
- H. Bezpieczeństwo publiczne:**
- a. działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej.

5.6.4. Logika interwencji

W ramach realizacji celu przewidziana została następująca logika interwencji:

Produkty:

- a. rozwój usług społecznych,
- b. rewitalizacja obszarów kryzysowych,

- c. nowe instrumenty pomocy osobom potrzebującym,
- d. projekty i inicjatywy społeczne aktywizujące i integrujące mieszkańców.

Efekty:

- a. podniesienie jakości oferowanych usług społecznych,
- b. wsparcie rozwoju kapitału społecznego i integracji społeczności lokalnych,
- c. podniesienie jakości przestrzeni publicznych.

Oddziaływanie:

- a. wyższa jakość życia osób potrzebujących,
- b. ograniczenie negatywnych procesów społecznych i demograficznych,
- c. atrakcyjne przestrzenie miast i gmin,
- d. wysokiej jakości usługi świadczone przez JST,
- e. bogata oferta kulturalna i społeczna obszaru BB.

5.6.5. Interesariusze

Realizacja celu będzie szczególnie istotna dla:

- JST i ich jednostek organizacyjnych,
- związków i stowarzyszeń, a także organizacji pozarządowych, instytucji kultury, bibliotek gminnych, klubów sportowych,
- wspólnot mieszkaniowych,
- MŚP,
- jednostek sektora finansów publicznych posiadających osobowość prawną,
- szkół, instytucji szkoleniowych i jednostek naukowych,
- kościołów i związków wyznaniowych,
- administracji rządowej,
- PGL Lasów Państwowych i jego jednostek organizacyjnych.

5.6.6. Zbieżność ze Strategią Warmińsko-Mazurskie 2030

Zakres celu operacyjnego jest zbieżny z następującymi celami operacyjnymi Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030:

- **Silny kapitał społeczny** (w zasadniczej części),
- **Nowoczesne usługi** (w zasadniczej części),
- **Efektywna współpraca** (w zasadniczej części),
- **Ukształtowana tożsamość** (częściowo),
- **Profesjonalne organizacje** (częściowo),
- **Inspirująca twórczość** (częściowo).

5.6.7. Wpływ na inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur

Przewidywany wpływ realizacji celu na inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur:

Ekonomia wody: duży

Aktywność i współpraca społeczności lokalnych oraz IS *Ekonomia wody* mogą wzajemnie na siebie pozytywnie oddziaływać. Tworzone w zakresie inteligentnej specjalizacji wysokiej jakości przestrzenie publiczne nad zbiornikami wodnymi, porty czy tereny rekreacji i turystyki będą zachęcały do integracji i aktywności mieszkańców. Z drugiej strony, aktywność i chęć działania mieszkańców może pozytywnie oddziaływać na władze lokalne, w tym przyspieszać tworzenie nowych atrakcyjnych przestrzeni publicznych i przeprowadzanie kompleksowych procesów rewitalizacyjnych.

Żywność wysokiej jakości: średni

Kierunki działań tego celu wpłyną pośrednio na IS *Żywność wysokiej jakości*. Rozwój współpracy i aktywności lokalnej przyczyni się do tworzenia sieci współpracy pomiędzy lokalnymi producentami żywności. Sieciowanie pozwoli z kolei na lepszą promocję, efektywniejszą produkcję czy dostęp do lepszych rynków zbytu.

Drewno i meblarstwo: mały

Podobnie jak w przypadku powyższych IS, w przypadku *Drewna i meblarstwa* rozwój kapitału społecznego również może pośrednio wpłynąć pozytywnie. Aktywność społeczności lokalnych, wysoka jakość życia i wzajemne zaufanie mogą pozwolić rozwinąć funkcjonujące już przedsiębiorstwa bądź utworzyć nowe inicjatywy.

Zdrowe życie: duży

Założenia inteligentnej specjalizacji *Zdrowe życie* są ściśle skorelowane z działaniami zapisanymi w celu. Społeczna aktywizacja powinna iść w parze z odpowiednią profilaktyką i dbanie o zdrowie, zwłaszcza wśród osób w wieku senioralnym.

Inne potencjalne inteligentne specjalizacje:

Aktywizacja, integracja oraz podnoszenie jakości życia i kompetencji społeczności lokalnych może, podobnie jak w przypadku powyższych inteligentnych specjalizacji, pośrednio przyczynić się do rozwoju wielu innych inteligentnych specjalizacji regionu. Zaufanie, aktywność oraz wysokie kompetencje mieszkańców obszaru BB może przyczynić się do otwartości na nowe pomysły, gotowości do współpracy. Te cechy z kolei mogą przyczynić się do rozwoju wielu innowacyjnych projektów na terenie obszaru Bliżej Bałtyku.

5.7. Cel operacyjny – Konkurencyjna i kooperująca inteligentna gospodarka

5.7.1. Kluczowe problemy, których dotyczy cel

Choć **przygraniczne położenie obszaru** oraz **bliskość zbiorników wodnych i terenów naturalnych** **wzmacnia potencjał rozwojowy** obszaru Bliżej Bałtyku w zakresie inteligentnej gospodarki, a Elbląg nasycony jest wieloma znaczącymi instytucjami wzmacniającymi przedsiębiorczość oraz innowacyjność, obszar BB boryka się również z problemami w zakresie konkurencyjnej i kooperującej inteligentnej gospodarki.

Dominujące na obszarze BB tereny rolno-leśne, choć atrakcyjne i korzystne w zakresie realizowania niektórych IS (np. *Ekonomia wody, Drewno i meblarstwo*), uniemożliwiają rozwój innych funkcji w zakresie inteligentnej gospodarki. Dodatkowo, **rynek pracy** na obszarze BB **nie rozwija się równomiernie**. Podczas gdy w Elblągu funkcjonuje wiele instytucji wzmacniających jego rolę, jako ośrodka subregionalnego, pozostałe tereny BB cechują się **wysokim bezrobociem** czy brakami konkurencyjnych podmiotów gospodarczych. Istotnym jest, aby zarówno wzmacniać Elbląg, który musi konkurować z innymi prężnie rozwijającymi się ośrodkami subregionalnymi, ale także rozwijać konkurencyjną gospodarkę i zapewniać miejsca pracy w pozostałych częściach obszaru BB, uwzględniając uwarunkowania przyrodnicze. Uwarunkowania, które należy postrzegać, jako pozytywne uwarunkowania pozwalające stworzyć **innowacyjne, ekologiczne wielofunkcyjne gospodarstwa**, a nie jako bariery rozwojowe.

5.7.2. Istota celu operacyjnego

Kierunki działań wyznaczone w Strategii będą służyły budowie silnej gospodarki w obszarze BB, opartej na **innowacyjności i konkurencyjności międzynarodowej**. W tym celu będą konieczne działania integrujące inicjatywy podejmowane na poziomie lokalnym z instrumentami regionalnymi i krajowymi (granty, dotacje, instrumenty obniżające koszty działania). Firmy z obszaru BB powinny włączać się w **rozwój inteligentnych specjalizacji** województwa warmińsko-mazurskiego. Wspierany będzie również rozwój drobnej **przedsiębiorczości**, w tym firm zakładanych przez młodych mieszkańców BB. Strategiczne podejście do rozwoju gospodarczego polega na kompleksowym ujęciu czynników funkcjonowania firm, uwzględniającym nie tylko potrzeby stricte biznesowe, ale również jakość życia – ważną również z punktu widzenia przedsiębiorców i pracowników.

W parze z działaniami miękkimi powinny iść **działania infrastrukturalne**, ukierunkowane na wsparcie rozwoju przedsiębiorców, poprzez rozwój terenów inwestycyjnych czy przestrzeni biznesowych.

5.7.3. Kierunki działań

Cel będzie realizowany przez następujące **kierunki działań**:

A. Przemysł 4.0:

- a. rozwój oferty edukacyjnej – szkolenia, szkolnictwo branżowe,
- b. pobudzenie i pozyskiwanie inwestycji.

B. Inteligentne specjalizacje:

- a. wzrost wydajności branż zaliczanych do inteligentnych specjalizacji,

- b. kształcenie specjalistów.
- C. **Współpraca:**
 - a. współpraca między firmami i partnerstwo,
 - b. współpraca między nauką i biznesem.
- D. **Akceleracja przedsiębiorczości i system wsparcia firm:**
 - a. wsparcie na start i wsparcie początkujących przedsiębiorców,
 - b. obniżenie kosztów funkcjonowania przedsiębiorców (mniejsze daniny publiczne, niższe podatki, udogodnienia inwestycyjne, ulgi, niskie koszty mediów),
 - c. wsparcie rozwoju przemysłów kreatywnych,
 - d. wsparcie tworzenia miejsc pracy,
 - e. wspieranie inwestycji,
 - f. wsparcie innowacyjności.
- E. **Strefy aktywności gospodarczej:**
 - a. tereny inwestycyjne, tworzenie stref inwestycyjnych – przy uwzględnieniu uwarunkowań przyrodniczych, środowiskowych i krajobrazowych,
 - b. przygotowanie infrastruktury.
- F. **Promocja gospodarcza:**
 - a. spójna strategia wizerunkowa,
 - b. współpraca i koordynacja współpracy.

5.7.4. Logika interwencji

W ramach realizacji celu przewidziana została następująca logika interwencji:

Produkty:

- a. nowa oferta edukacyjna – kursy, szkolenia, staże,
- b. programy wspierające innowacyjne i kreatywne przedsiębiorstwa,
- c. programy współpracy i partnerstw,
- d. infrastruktura wspierająca rozwój innowacyjnych przedsiębiorstw,
- e. nowe miejsca pracy,
- f. atrakcyjne tereny inwestycyjne.

Efekty:

- a. poprawa kwalifikacji pracowników,
- b. wzrost liczby innowacyjnych przedsiębiorstw,
- c. wsparcie przedsiębiorstw i procesów sieciowania,
- d. przygotowywanie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych,
- e. rozwój wielofunkcyjnych ekologicznych gospodarstw.

Oddziaływanie:

- a. lepsza sytuacja na rynku pracy,
- b. mniejsze bezrobocie,
- c. lepsze kwalifikacje pracowników,
- d. większa atrakcyjność inwestycyjna obszaru,
- e. szeroka współpraca międzyinstytucjonalna,
- f. nowoczesne wielofunkcyjne gospodarstwa.

5.7.5. Interesariusze

Realizacja celu będzie szczególnie istotna dla:

- JST i ich jednostek organizacyjnych,
- przedsiębiorstw, szczególnie tych działających w zakresie IS,
- związków i stowarzyszeń, a także organizacji pozarządowych, instytucji kultury, bibliotek gminnych, klubów sportowych,
- wspólnot mieszkaniowych,
- jednostek sektora finansów publicznych posiadających osobowość prawną,
- szkół, instytucji szkoleniowych i jednostek naukowych,
- kościołów i związków wyznaniowych,
- administracji rządowej,
- PGL Lasów Państwowych i jego jednostek organizacyjnych.

5.7.6. Zbieżność ze Strategią Warmińsko-Mazurskie 2030

Zakres celu operacyjnego jest zbieżny z następującymi celami operacyjnymi Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030:

- **Wysoka konkurencyjność** (w zasadniczej części),
- **Inteligentna specjalizacja** (w zasadniczej części),
- **Inspirująca twórczość** (w zasadniczej części),
- **Profesjonalne organizacje** (częściowo),
- **Satysfakcjonująca praca** (częściowo),
- **Efektywna współpraca** (częściowo).

5.7.7. Wpływ na inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur

Przewidywany wpływ realizacji celu na inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur:

Ekonomia wody: duży

Kompleksowe działania w zakresie wspierania innowacyjnych i konkurencyjnych podmiotów gospodarczych znacząco wpłyną na IS *Ekonomia wody*. Wsparcie lokalnych firm pozwoli im poszerzać swoje działania, a nowe sieci współpracy i wyższe kwalifikacje pracowników pozwolą pozyskiwać kolejnych klientów i turystów.

Żywność wysokiej jakości: duży

Podobnie jak w przypadku *Ekonomii wody*, działania w zakresie tego celu znacząco wpłyną na IS *Żywność wysokiej jakości*. Kursy i szkolenia pozwolą lokalnym producentom poszerzyć swoje kwalifikacje i udoskonalić proces produkcyjny, podczas gdy sieci współpracy ułatwią promocję i pozwolą zwiększyć zasięg działania.

Drewno i meblarstwo: średni

Kompleksowe działania w zakresie rozwoju innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki wpłyną pozytywnie również na przemysł drzewny i meblarski, jednak z uwagi na ograniczenia przestrzenne i środowiskowe ich wpływ będzie mniejszy niż w przypadku pozostałych IS.

Zdrowe życie: duży

Zapisy celu mają charakter wspierający wszystkie IS regionu. W przypadku specjalizacji *Zdrowe życie* kluczowe jest powiązanie jej z potencjałem naturalnym i przyrodniczym obszaru.

Inne potencjalne inteligentne specjalizacje:

Kompleksowe działania w zakresie tworzenia inteligentnej i konkurencyjnej gospodarki pozwolą rozwijać wiele różnorodnych IS. Wprowadzone zmiany i utworzona infrastruktura wspierająca innowacyjność z pewnością przyciągnie nowych inwestorów, którzy mogą później uczestniczyć w procesie tworzenia nowych inteligentnych specjalizacji regionu.

5.8. Cel operacyjny – Komplementarne i profesjonalne funkcje edukacyjne

5.8.1. Kluczowe problemy, których dotyczy cel

Obszar Bliżej Bałtyku jest **stosunkowo dobrze nasycony placówkami edukacyjnymi**. Mimo to, boryka się on z problemami. Negatywne zjawiska społeczne i demograficzne wpływają negatywnie na procesy rozwojowe w zakresie edukacji. Z powodu niżu demograficznego oraz procesu wyludniania do placówek edukacyjnych na terenie BB uczęszcza coraz mniej osób. Sytuację pogłębia **bliskość Trójmiasta i Olsztyna**. Bliskość tych dwóch atrakcyjnych ośrodków naukowych sprawia, iż pozycja Elbląga, jako istotnego regionalnego ośrodka naukowego jest zagrożona. Edukacja na obszarze BB musi być **kompleksowa** – zarówno **zapewniać edukację na wysokim poziomie na całym terenie BB**, w przypadku Elbląga dalej rozwijać **edukację zawodową**, jak również zwiększać rolę **Elbląga**, jako istotnego **regionalnego ośrodka naukowego**.

5.8.2. Istota celu operacyjnego

Kierunki działań w tym celu operacyjnym mają zapewnić rozwój spójnych i kompleksowych funkcji edukacyjnych na całym obszarze BB. W ramach celu zwiększana będzie dostępność do **zróżnicowanych form edukacji dla dzieci i młodzieży**. Aby obszar BB stał się innowacyjnym i nowoczesnym regionem, istotne jest **innowacyjne i odważne podejście do kształcenia**. Szkoły, poza konwencjonalnymi przedmiotami, powinny kształcić również w zakresie **kompetencji cyfrowych i umiejętności miękkich**. Oferta edukacyjna nie powinna się jednak ograniczać jedynie do dzieci i młodzieży. Na obszarze BB powinna zostać rozwinięta oferta kursów i szkoleń dla **dorosłych mieszkańców**. Szkolenia te mogą aktywizować i zwiększać ich kompetencje. Rozwój edukacji cyfrowej, wprowadzanie innowacyjnych kierunków kształcenia i dostosowywanie się do zmian i trendów, poprawi pozycję mieszkańców obszaru BB na rynku pracy. W osiągnięciu celu istotna będzie **współpraca** – zarówno pomiędzy podmiotami wewnątrz obszaru BB, jak i z uczelniami i przedsiębiorstwami z metropolii trójmiejskiej.

5.8.3. Kierunki działań

Cel będzie realizowany przez następujące **kierunki działań**:

A. Edukacja przez całe życie:

- a. rozwój kierunków kształcenia i oferty szkoleniowej (kursy kwalifikacyjne, kursy specjalistyczne) dla osób w każdym wieku,
- b. edukacja społeczna dotycząca osób z niepełnosprawnościami.

B. Usługi edukacyjne i szkoleniowe, w tym kompetencje nauczycieli:

- a. zwiększenie dostępności edukacyjnej i różnorodności tematycznej,
- b. rozwój edukacji cyfrowej – szkolenia komputerowe, kompetencje cyfrowe,
- c. szkolenie wodne dzieci i wychowanie morskie,
- d. rozwój współpracy z uczelniami i przedsiębiorstwami z metropolii trójmiejskiej – wspólne projekty, praktyki i staże,
- e. rozwój umiejętności społecznych,
- f. propagowanie wiedzy o regionie.

C. Młode talenty:

- a. rozwijanie umiejętności miękkich,
- b. podnoszenie kwalifikacji.

5.8.4. Logika interwencji

W ramach realizacji celu przewidziana została następująca logika interwencji:

Produkty:

- a. nowa oferta kursów, szkoleń, kierunków studiów,
- b. programy edukacyjne,
- c. zajęcia integracyjne i kulturalne,
- d. projekty współtworzone z innymi instytucjami z regionu.

Efekty:

- a. poprawa atrakcyjności edukacji na obszarze,
- b. podniesienie kwalifikacji i kompetencji mieszkańców,
- c. poprawa jakości warunków dydaktycznych w przedszkolach i szkołach.

Oddziaływanie:

- a. wyższy kapitał ludzki i społeczny mieszkańców obszaru BB,
- b. większa atrakcyjność obszaru BB w zakresie edukacji.

5.8.5. Interesariusze

Realizacja celu będzie szczególnie istotna dla:

- JST i ich jednostek organizacyjnych,
- szkół, instytucji szkoleniowych i jednostek naukowych,
- MŚP,
- związków i stowarzyszeń, a także organizacji pozarządowych, instytucji kultury, bibliotek gminnych, klubów sportowych,
- wspólnot mieszkaniowych,
- jednostek sektora finansów publicznych posiadających osobowość prawną,
- kościołów i związków wyznaniowych,
- administracji rządowej,
- PGL Lasów Państwowych i jego jednostek organizacyjnych.

5.8.6. Zbieżność ze Strategią Warmińsko-Mazurskie 2030

Zakres celu operacyjnego jest zbieżny z następującymi celami operacyjnymi Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030:

- **Użyteczne kwalifikacje i kompetencje** (w zasadniczej części),
- **Nowoczesne usługi** (w zasadniczej części),
- **Satysfakcjonująca praca** (częściowo),
- **Silny kapitał społeczny** (częściowo),

- **Inspirująca twórczość** (częściowo).

5.8.7. Wpływ na inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur

Przewidywany wpływ realizacji celu na inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur:

Ekonomia wody: duży

Kompleksowe działania w zakresie edukacji wpłyną wielopłaszczyznowo na rozwój IS *Ekonomia wody*. Innowacyjna i dostosowana do regionalnych potrzeb oferta edukacyjna pozwoli rozwijać branże powiązane z szeroko pojętym wykorzystywaniem wody. Dodatkowo, zwiększony kapitał ludzki i społeczny, a także liczne wydarzenia kulturalne i edukacyjne, zwiększą zapotrzebowanie na tworzenie nowych atrakcyjnych przestrzeni publicznych nad zbiornikami wodnymi.

Żywność wysokiej jakości: duży

Wysokiej jakości edukacja i kompleksowe szkolnictwo zawodowe pozwolą wykształcić młodą i kompetentną kadrę również w przemyśle żywnościowym. Obecność nowych pracowników na rynku pracy pozwoli rozwinąć się istniejącym producentom lokalnej żywności, a także może być katalizatorem do powstania nowych.

Drewno i meblarstwo: średni

Podobnie jak w przypadku poprzednich IS, wysokiej jakości kształcenie zwiększy potencjał rozwojowy w zakresie specjalizacji *Drewno i meblarstwo*. Z uwagi na ograniczone możliwości eksploatacji zasobów kwalifikacje te będą miały znaczenie lokalne.

Zdrowe życie: duży

Rozwój specjalizacji *Zdrowe życie wymaga* wsparcia wysokiej jakości kapitału ludzkiego, zwłaszcza w takich obszarach, jak biotechnologia, usługi medyczne czy ICT.

Inne potencjalne inteligentne specjalizacje:

Kompleksowo rozwijana edukacja może być bardzo istotnym czynnikiem w procesie tworzenia nowych IS. Wysoki poziom kapitału społecznego i ludzkiego, w połączeniu z licznymi sieciami współpracy pomiędzy podmiotami publicznymi i prywatnymi (zarówno wewnątrz regionu, jak i poza nim) mogą skutkować powstaniem nowych, atrakcyjnych specjalizacji w regionie.

5.9. Cel operacyjny – Efektywne działania proekologiczne

5.9.1. Kluczowe problemy, których dotyczy cel

Działania proekologiczne, adaptacja do zmian klimatu i ochrona środowiska to obecnie szczególnie istotne obszary działań. Obszar BB cechuje się **wyjątkowymi walorami przyrodniczymi**, dlatego w znacznej części jest objęty różnego rodzaju **ochroną prawną**. Stanowi to zarówno **atut i potencjał rozwojowy** obszaru, ale stawia również przed nim liczne **wyzwania i ograniczenia**.

Najistotniejszym problemem jest jedna z głównych cech obszaru Żuław Wiślanych – **położenie fizyczno-geograficzne**. Z uwagi na szczególnie **niskie położenie** (najniższe w kraju) oraz bliskość Morza Bałtyckiego, obszar ten cechuje się **największym zagrożeniem powodziowym** w całej Polsce. Zagrożenie to wydaje się szczególnie istotne w obliczu postępujących **zmian klimatu** i **podnoszenia się poziomu wody mórz i oceanów**. W perspektywie kilkudziesięciu lat, poziom wód może podnieść się od 30 do nawet 100 cm, zalewając przy tym znaczą część obszaru BB¹².

5.9.2. Istota celu operacyjnego

Kierunki działań w tym celu są związane z poprawą stanu środowiska przyrodniczego w obszarze BB. Wyjątkowe walory przyrodniczo-krajobrazowe obszaru wymagają odpowiedniego **wsparcia i ochrony**. Cel ukierunkowany jest także na odpowiednie zarządzanie potencjalnymi niebezpieczeństwami ze strony środowiska naturalnego. Dla jego efektywnej realizacji kluczowe jest wsparcie obszaru **edukacji ekologicznej**. Inwestycje ekologiczne to nie tylko działania wspierające i ochraniające środowisko przyrodnicze, ale także odpowiednio je wykorzystujące. Kluczowe dla zrównoważonego rozwoju obszaru BB jest jak najszersze wykorzystanie **odnawialnych źródeł energii**.

5.9.3. Kierunki działań

Cel będzie realizowany przez następujące **kierunki działań**:

A. Zabezpieczenie przeciwpowodziowe:

- a. rozwój infrastruktury i zabezpieczeń przeciwpowodziowych – przy uwzględnieniu uwarunkowań przyrodniczych, środowiskowych i krajobrazowych,
- b. działania na rzecz wsparcia rozwoju małej retencji – przy jednoczesnych działaniach na rzecz czystości wód powierzchniowych oraz z uwzględnieniem realizacji przepławek w miejscach migracji ryb.

B. Inwestycje „eko”:

- a. rozwój odnawialnych źródeł energii: farmy fotowoltaiczne i fotowoltaika, farmy wiatrowe – przy uwzględnieniu uwarunkowań przyrodniczych, środowiskowych i krajobrazowych,
- b. inwestycje w ekologiczne źródła ciepła: wymiana kotłów, pompy ciepła,
- c. termomodernizacja,
- d. większe dofinansowania i wsparcie inwestycji ekologicznych,
- e. rozwój gospodarki odpadami.

C. Świadomość ekologiczna:

¹² Diagnostyka uwarunkowań przestrzennych rozwoju obszaru Bliżej Bałtyku.

- a. działania edukacyjne wśród osób wszystkich grup wiekowych,
 - b. wsparcie przedsiębiorców w zakresie wdrażania ekologicznych rozwiązań,
 - c. edukacja ekologiczna dla osób w każdym wieku.
- D. Infrastruktura pieszo-rowerowa:**
- a. rozwój sieci ścieżek rowerowych,
 - b. rozwój infrastruktury dla pieszych.
- E. Ochrona krajobrazu:**
- a. ochrona walorów krajobrazu,
 - b. działania na rzecz obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych i środowiskowych.

5.9.4. Logika interwencji

W ramach realizacji celu przewidziana została następująca logika interwencji:

Produkty:

- a. inwestycje w zakresie OZE,
- b. przeprowadzone termomodernizacje,
- c. nowa infrastruktura przeciwpowodziowa,
- d. programy wsparcia rozwoju OZE,
- e. projekty edukacyjne w zakresie edukacji ekologicznej,
- f. nowe połączenia komunikacji zbiorowej,
- g. nowe szlaki pieszo-rowerowe.

Efekty:

- a. poprawa bezpieczeństwa przeciwpowodziowego na obszarze BB,
- b. zwiększenie udziału OZE w miksie energetycznym obszaru,
- c. podniesienie świadomości ekologicznej społeczności lokalnych.

Oddziaływanie:

- a. większa odporność obszaru na zagrożenie powodziowe,
- b. mniejsza emisja zanieczyszczeń podczas produkcji energii,
- c. większa świadomość ekologiczna społeczności lokalnych,
- d. bardziej rozbudowana sieć połączeń komunikacji zbiorowej,
- e. więcej możliwości poruszania się ekologicznymi środkami transportu.

5.9.5. Interesariusze

Realizacja celu będzie szczególnie istotna dla:

- JST i ich jednostek organizacyjnych,
- związków i stowarzyszeń, a także organizacji pozarządowych, instytucji kultury, bibliotek gminnych, klubów sportowych,
- wspólnot mieszkaniowych,
- MŚP,
- jednostek sektora finansów publicznych posiadających osobowość prawną,
- szkół, instytucji szkoleniowych i jednostek naukowych,
- kościołów i związków wyznaniowych,

- administracji rządowej,
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostek organizacyjnych.

5.9.6. Zbieżność ze Strategią Warmińsko-Mazurskie 2030

Zakres celu operacyjnego jest zbieżny z następującymi celami operacyjnymi Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030:

- **Wyjątkowe środowisko przyrodnicze** (w zasadniczej części),
- **Wysoka konkurencyjność** (częściowo),
- **Nowoczesne usługi** (częściowo),
- **Optymalna infrastruktura rozwoju** (częściowo),
- **Użyteczne kwalifikacje i kompetencje** (częściowo).

5.9.7. Wpływ na inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur

Przewidywany wpływ realizacji celu na inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur:

Ekonomia wody: bardzo duży

Działania w zakresie ochrony środowiska naturalnego i rozwoju infrastruktury przeciwpowodziowej znacząco wpływają na rozwój IS *Ekonomia wody*. Brak odpowiednich działań w tym zakresie mógłby znacząco zdegradować jakość wód występujących na terenie BB, a tym samym uniemożliwić ich zrównoważoną eksploatację. Zabezpieczenie przeciwpowodziowe i infrastruktura proekologiczna zwiększy również atrakcyjność terenów nad zbiornikami wodnymi, poprawiając tym samym potencjał rozwoju w zakresie turystyki i rekreacji.

Żywność wysokiej jakości: bardzo duży

Zachowanie wysokiej jakości środowiska naturalnego i ograniczanie emisji jest kluczowe dla dalszego rozwoju IS *Żywność wysokiej jakości*. Degradacja środowiska znacząco utrudniłaby produkcję lokalnych i naturalnych produktów spożywczych.

Drewno i meblarstwo: duży

Ochrona środowiska i normy w zakresie emisji znacząco poprawią również jakość istniejącego na terenie BB drzewostanu. Zmiana ta natomiast pozytywnie wpłynie na zrównoważoną eksploatację drzewostanu w celach przetwórstwa drewna.

Zdrowe życie: bardzo duży

Działania w zakresie ochrony środowiska pozytywnie wpływają na rozwój innowacyjności i IS. Programy proekologiczne przedsięwzięcia i ograniczenia emisji są katalizatorami rozwoju innowacyjnych inwestycji i przedsiębiorstw, na przykład w zakresie OZE.

Inne potencjalne inteligentne specjalizacje:

Rozwój infrastruktury, szczególnie nowoczesnej i ekologicznej wpłynie pozytywnie na rozwój nowych przedsiębiorstw i ośrodków badawczych. Ich obecność z kolei może przyczynić się do rozwoju działań w zakresie kolejnych inteligentnych specjalizacji.

6. Przedsięwzięcia w ramach IIT Blżej Bałtyku

6.1. Sposób wyboru projektów

W ramach prac nad opracowaniem dokumentu partnerzy listu intencyjnego mieli możliwość zgłoszenia swoich propozycji na realizację projektów. Łącznie zebrano 42 projekty, z których wyodrębniono obszary tematyczne/wiązki projektowe istotne dla rozwoju obszaru Blżej Bałtyku.

Wskazano również **projekt kluczowy** pn. „W kierunku Fromborka Zdroju”.

Wybierając potencjalne do realizacji projekty brano pod uwagę:

- istotność podejmowanych problemów w kontekście rozwoju obszaru Blżej Bałtyku, zarówno dla poszczególnych gmin, jak i całego obszaru;
- ich tematykę, chcąc, aby odnosiły się one do kwestii gospodarczych, środowiskowych, a także demograficznych i społecznych;
- integrację wyżej wymienionych sfer tematycznych, realizując zasadę planowania zintegrowanego;
- możliwość integracji działań o charakterze twardym i miękkim;
- umożliwienie współpracy różnych samorządów i grup społecznych w ramach realizacji poszczególnych projektów, a w efekcie wzmacnianie istniejących relacji funkcjonalnych;
- zgodność z priorytetami, działaniami i typami projektów FEWiM i FEPW.

Ze względu na przyjęte rozwiązania w FEWiM 2021-2027 do finansowania kwalifikuje się obecnie projekt kluczowy w formule IIT. Pozostałe projekty (wiązki projektowe) przewidziane są również do realizacji jednak konieczne będzie poszukiwanie innych źródeł finansowania.

Tym samym lista projektów do finansowania ze środków FEWiM 2021-2027 w ramach tej strategii obejmuje tylko jeden projekt: pn. „W kierunku Fromborka Zdroju”.

Wskazanie projektów (wiązek projektowych) planowanych do realizacji w formule IIT nastąpiło na podstawie następujących kryteriów:

- Realizacja na terenie obszaru Blżej Bałtyku;
- Projekt wpisuje się w obszary tematyczne Strategii Blżej Bałtyku;
- Zgodność przedsięwzięć z celami:
 - Strategii rozwoju województwa „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego”;
 - Strategii rozwoju ponadlokalnego Blżej Bałtyku;
- Zintegrowany charakter projektu;
- Przedsięwzięcie rozwiązuje problemy obszaru/wzmacnia potencjał obszaru;
- Projekt spełnia co najmniej jeden z poniższych warunków:
 - ma wpływ na rozwój gospodarczy obszaru,
 - ma wpływ na rozwój społeczny obszaru,
 - ma wpływ na poprawę stanu środowiska obszaru, w tym przeciwdziałanie zmianom klimatu.

6.2. Projekt kluczowy – „W kierunku Fromborka Zdroju”

Projekt kluczowy ma za zadanie utworzenie na terenie województwa warmińsko-mazurskiego kolejnego ośrodka uzdrowiskowego. Projekt zatytułowany „W kierunku Fromborka Zdroju” składa się z dwóch komponentów:

Komponent A: ***Budowa parku w części strefy „A” ochrony uzdrowiskowej Frombork;***

Komponent B: ***Zagospodarowanie przestrzeni terenu parku miejskiego w strefie „B” ochrony uzdrowiskowej Frombork.***

6.2.1. Cel projektu i charakterystyka

Cel projektu: Stworzenie oferty uzdrowiskowej i miejsca aktywnego wypoczynku na terenie Gminy Frombork prowadzących do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu.

Realizacja projektu przyczyni się do osiągnięcia korzyści społeczno-gospodarczych województwa, w tym m.in. wzrostu atrakcyjności obszaru uzdrowiskowego charakteru miasta i gminy Frombork, a w przyszłości również do uzyskania korzyści gospodarczych w związku z poprawą warunków infrastrukturalnych dla rozwoju turystyki uzdrowiskowej w Gminie i północnej części regionu.

Z realizacji projektu skorzysta szeroko pojęta społeczność lokalna – mieszkańcy, a także turyści, poprzez ulepszenie publicznie dostępnej infrastruktury, urządzenie terenów zielonych i wyposażenie obszaru ochrony uzdrowiskowej w obiekty małej architektury. W ramach projektu zrealizowane zostaną inwestycje na terenie uzdrowiskowym pozwalające wykorzystać walory miasta w zakresie klimatoterapii, helioterapii i terenoterapii przy wykorzystaniu właściwości leczniczych i profilaktycznych bioklimatu. W ramach zadania powstanie uzdrowiskowy teren wypoczynku i rekreacji, na którym zostaną urządzone tereny zielone, powstaną ciekawe kompozycje ścieżek spacerowych, deptak, ścieżki zdrowia i trasy spacerowe, wyposażone w obiekty i urządzenia małej architektury oraz urządzenia rekreacyjne dla aktywności ruchowej (w strefie uzdrowiskowej A). Zrealizowane będą również (w strefie uzdrowiskowej B) ścieżki zdrowia i trasy do terenoterapii (wraz z wyposażeniem) na terenie istniejącego parku miejskiego. Zagospodarowanie terenów zielonych pozwoli na dostosowanie miejsc do spędzania wolnego czasu i odpoczynku na terenie stref ochrony uzdrowiskowej (zaplanowano ścieżki zdrowia i trasy do terenoterapii, alejki parkowe, utwardzenie nawierzchni parku, wprowadzenie elementów małej architektury, tablic dydaktycznych oraz zostaną przeprowadzone stosowne prace pielęgnacyjne istniejącego zakrzewienia oraz drzewostanu).

W wyniku realizacji projektu skorzystają również przedsiębiorcy i osoby związane z branżą okolicznościową – większy napływ do regionu, gminy kuracjuszy/turystów stworzy warunki sprzyjające rozwojowi handlu i usług. Realizacja projektu przyczyni się do budowy dobrej jakościowo oferty wypoczynkowej. Inwestycja odpowiada na pojawiające się zapotrzebowanie przyjezdnych i mieszkańców oraz wspiera tworzenie popytu na nowe i nieistniejące obecnie w okolicy produkty, przy jednoczesnym pełnym wykorzystaniu walorów przyrodniczych regionu i miejsca (brzeg Zalewu Wiślanego).

6.2.2. Kontekst strategiczny

Projekt bezpośrednio wynika ze strategii ponadlokalnej, a także wpisuje się w realizację Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030. Jednocześnie jest on kolejnym krokiem realizacji dokumentu Plan Rozwoju Obszaru Ochrony Uzdrawiskowej Frombork 2021-2030.

Tabela 7. W kierunku Fromborka Zdroju – w strategiach rozwoju

Dokumenty strategiczne i programowe	Cele i kierunki działań
Bliżej Bałtyku 2030 Strategia rozwoju ponadlokalnego gmin i powiatów leżących w bliskim sąsiedztwie drogi wodnej łączącej Zalew Wiślan y z Zatoką Gdańską	Cel strategiczny – Wysoka atrakcyjność turystyczna (cel operacyjny: Zintegrowane funkcje turystyczne i rekreacyjne; kierunek działania – Funkcje uzdrowiskowe)
Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030	Cel strategiczny: Inteligentna produktywność, cel operacyjny: inteligentna specjalizacja, kierunek działania: Produkty i usługi wysokiej jakości
Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Frombork na lata 2016-2026	Zagadnienie utworzenie uzdrowiska podejmowane jest w celu strategicznym 2: Rozwój gospodarczy miasta i gminy Frombork (cel operacyjny: Promowanie obszarów inwestycyjnych), a przede wszystkim w celu strategicznym 4: Wzrost atrakcyjności turystycznej miasta i gminy Frombork, w celu operacyjnym 1: Rozszerzenie atrakcyjności turystycznej Gminy i zwiększenie liczby turystów.
Plan rozwoju obszaru ochrony uzdrowiskowej Frombork 2021-2030	Cały plan stanowi kompletną listę potrzebnych działań i zadań, by Frombork stał się kolejnym uzdrowiskiem w województwie warmińsko-mazurskim. Cel główny Planu to: zwiększenie potencjału uzdrowiskowo-turystycznego Fromborka. Ma być realizowany przez cztery cele strategiczne: ✓ zwiększenie gotowości do utworzenia uzdrowiska; ✓ poprawa atrakcyjności pobytu i jego wydłużenie; ✓ zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury towarzyszącej; ✓ zwiększenie potencjału lokalnych społeczności i mieszkańców; ✓ efektywna promocja społeczno-gospodarcza obszaru.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wskazanych w tabeli dokumentów

Projekt bezpośrednio wpisuje się w cel operacyjny Strategii Bliżej Bałtyku 2030: Zintegrowane funkcje turystyczne i rekreacyjne, który jest wspólny dla trzech celów strategicznych: Atrakcyjność turystyczna, Atrakcyjność gospodarcza i Atrakcyjność osiedleńcza, choć to ten pierwszy cel będzie realizowany w największym stopniu.

Tabela 8. Charakterystyka projektu kluczowego pn. W kierunku Fromborka Zdroju

W kierunku Fromborka Zdroju	
Cel polityki spójności	CP5 - Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych
Cel szczegółowy polityki spójności	CP5.I - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich
Czynnik analizy SWOT	✓ walory i jakość środowiska przyrodniczego ✓ potencjał uzdrowiskowy Fromborka ✓ trasy turystyczne i rowerowe ✓ potencjał przyrodniczy do rozwoju różnych form turystyki ✓ słabość opieki zdrowotnej ✓ rozwijający się trend mikroturystyki i turystyki prozdrowotnej ✓ wydłużający się sezon turystyczny na skutek zmian klimatu
Cele Strategii ponadlokalnej (IIT)	Cele strategiczne: ✓ Atrakcyjność turystyczna ✓ Atrakcyjność gospodarcza

	✓ Atrakcyjność osiedleńcza Cel operacyjny: Zintegrowane funkcje turystyczne i rekreacyjne
Typy projektów	Roboty budowlane i/lub zakup wyposażenia związane/y z infrastrukturą urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego typu pijalnie uzdrowiskowe, tężnie, parki, ścieżki ruchowe, lecznicze i rehabilitacyjne baseny uzdrowiskowe wraz z zagospodarowaniem terenu (w tym plaże).
Łączna kwota przedsięwzięcia	12 mln zł
Dofinansowanie	85% kosztów kwalifikowanych
Źródła finansowania	Wkład własny/Budżet państwa/środki UE/inne źródła finansowania
Wskaźniki produktu	✓ Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnościami (EFRR/FST/FS) – 2 obiekty ✓ Liczba wspartych urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego – 2 urządzenia ✓ Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego* – 35000 osób
Wskaźniki rezultatu	✓ Liczba osób odwiedzających obiekty lecznictwa uzdrowiskowego** – 1500 osób rocznie
Projekty komplementarne	W szczególności istotne będą projekty podnoszące atrakcyjność turystyczną obszaru. Do takich projektów należą: • utworzenie Europejskiego Centrum Copernicus we Fromborku (projekt strategiczny województwa warmińsko-mazurskiego); • budowa pieszej promenady między Tolkmickiem a Fromborkiem; • inwestycje podnoszące walory turystyki kulturowej w Braniewie (utworzenie centrum edukacyjno-wystawienniczego w zabytkowym budynku stajni); • inwestycje w budowę, modernizację portów, przystani i stanic w południowej części Zalewu Wiślanego (Tolkmicko, Kadyny, Bogdaniec, Nabrzeże)

(*) założono, że realizacja projektu będzie oddziaływała na cały powiat braniewski (założenie ostrożne).

(**) według założenia, że w 2023 roku było 34,7 tys. kuracjuszy korzystających z zakładów przyrodoleczniczych, przy ich liczbie w Polsce wynoszącej 21. Daje to wartość średnią ok. 1,7 tys. korzystających na jeden zakład. W przypadku Fromborka można uznać, że, szczególnie w pierwszych latach, wartości te będą niższe ze względu na konieczność wypromowania uzdrowiska.

Źródło: opracowanie własne.

6.3. Zestawienie obszarów tematycznych

Poza projektem kluczowym „W kierunku Fromborka Zdroju”, kierowanego do FEWiM, wyodrębniono następujące obszary tematyczne przewidziane do realizacji w ramach IIT Bliżej Bałtyku, których finansowanie będzie odbywało się z innych źródeł:

- ✓ Nowoczesna infrastruktura techniczna Bliżej Bałtyku (Tabela 9);
- ✓ Bliższy Zalew Wiślany (Tabela 10);
- ✓ Turystyka i rekreacja Bliżej Bałtyku (Tabela 11);
- ✓ Kapitał społeczny Bliżej Bałtyku (Tabela 12).

Do każdego z obszarów tematycznych zaproponowane zostały typy projektów komplementarnych, tj. takich, których realizacja wpłynie na bardziej efektywne wdrożenie projektów wynikających bezpośrednio z obszarów tematycznych.

Tabela 9. Charakterystyka obszaru tematycznego – Nowoczesna infrastruktura techniczna Bliżej Bałtyku

NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA BLIŻEJ BAŁTYKU	
Cel polityki spójności	CP2 - Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem oraz zrównoważonej mobilności miejskiej
Cel szczegółowy polityki spójności	EFRR/FS.CP2.V - Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej
Czynnik analizy SWOT	✓ niezadowalający stan infrastruktury drogowej ✓ dostępność do sieci gazowej i wodno-kanalizacyjnej ✓ procesy demograficzne, w tym starzejące się społeczeństwo ✓ nierównomierna dostępność do usług ✓ słabość opieki zdrowotnej
Cele Strategii ponad-lokalnej (IIT)	
Typy projektów	✓ Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej ✓ Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej ✓ Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków ✓ Budowa stacji uzdatniania wody ✓ Budowa zbiorników retencyjno – wyrównawczych wraz z infrastrukturą ✓ Modernizacja układu technologicznego oczyszczalni ścieków (Tolkmicko – w tym farmy wiatrowe) ✓ Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych
Łączna kwota przedsięwzięcia	190 mln zł
Dofinansowanie	85% z funduszy europejskich
Źródła finansowania	Wkład własny /Budżet państwa/środki UE/inne źródła finansowania
Czas realizacji	2024-2029
Wskaźniki produktu	✓ Długość wybudowanej lub zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej ✓ Długość wybudowanej lub zmodernizowanej sieci wodociągowej ✓ Liczba doposażonych stacji uzdatniania wody ✓ Liczba wybudowanych lub przebudowanych stacji uzdatniania wody ✓ Liczba rozbudowanych / przebudowanych / zmodernizowanych oczyszczalni ścieków komunalnych ✓ Liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków komunalnych
Wskaźniki rezultatu	✓ Ilość suchej masy komunalnych osadów ściekowych poddawanych procesom przetwarzania ✓ Ludność przyłączona do udoskonalonych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę
Projekty komplementarne	✓ Budowa zbiornika retencyjnego ✓ Przebudowa koryta rzeki i renowacja murów oporowych

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 10. Charakterystyka obszaru tematycznego – Bliższy Zalew Wiślany

BLIŻSZY ZALEW WIŚLANY	
Cel polityki spójności	CP3 - Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności
Cel szczegółowy polityki spójności	EFRR/FS.CP3.II - Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej
Czynnik analizy SWOT	✓ niezadowalający stan infrastruktury drogowej ✓ braki w infrastrukturze przeciwpowodziowej ✓ nierównomierna dostępność do usług
Cele Strategii ponadlokalnej (IIT)	Cel operacyjny – Zintegrowana infrastruktura techniczna i komunikacyjna
Typy projektów	✓ budowa i przebudowa dróg gminnych oraz powiatowych ✓ budowa i przebudowa mostów ✓ rozwój infrastruktury pieszo-rowerowej ✓ modernizacja lotnisk i budowa niezbędnej infrastruktury usprawniającej wykorzystanie funkcji lotniska związanych z bezpieczeństwem, obronnością oraz funkcjami sanitarnymi ✓ rozbudowa i przebudowa portów wraz z niezbędną infrastrukturą (poza portem w Elblągu, jako projektem strategicznym MOF Elbląga) ✓ rewitalizacja stanic morskich i marin żeglarskich ✓ przebudowa i modernizacja istniejących odcinków trakcji tramwajowej oraz zakup taboru tramwajowego
Łączna kwota przedsięwzięcia	420 mln zł
Dofinansowanie	85%
Źródła finansowania	Wkład własny /Budżet państwa/środki UE (w tym Polska Wschodnia)/inne źródła finansowania
Czas realizacji	2024-2029
Wskaźniki produktu	✓ Długość wybudowanych, zmodernizowanych lub przebudowanych dróg ✓ Liczba inwestycji poprawiających bezpieczeństwo ruchu drogowego ✓ Liczba miejsc postojowych dla osób z niepełnosprawnościami w wybudowanych, przebudowanych lub wyposażonych obiektach „parkuj i jedź” ✓ Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS) ✓ Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów „parkuj i jedź” ✓ Liczba wybudowanych obwodnic ✓ Wspierana infrastruktura rowerowa ✓ Liczba wybudowanych, zmodernizowanych lub przebudowanych stanic lub portów nad Zalewem Wiślanym
Wskaźniki rezultatu	✓ Liczba pojazdów korzystających z miejsc postojowych w wybudowanych, przebudowanych lub wyposażonych obiektach „parkuj i jedź” ✓ Oszczędność czasu dzięki udoskonalonej infrastrukturze drogowej ✓ Roczna liczba użytkowników nowo wybudowanych, przebudowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych dróg
Projekty komplementarne	Inwestycje drogowe finansowane z Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg oraz inwestycje w infrastrukturę pieszo-rowerową z celu. Rozbudowa Portu w Elblągu jako projektu strategicznego w ramach strategii MOF Elbląga

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 11. Charakterystyka obszaru tematycznego – Turystyka i rekreacja bliżej Bałtyku

TURYSTYKA I REKREACJA BLIŻEJ BAŁTYKU	
Cel polityki spójności	CP4 - Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych
Cel szczegółowy polityki spójności	EFRR.CP4.VI - Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych
Czynnik analizy SWOT	✓ procesy demograficzne, w tym starzejące się społeczeństwo ✓ nierównomierna dostępność do usług ✓ słabość opieki zdrowotnej ✓ słabość rynku pracy w części obszaru ✓ dostępność do Internetu
Cele Strategii ponadlokalnej (IIT)	Operacyjny: Zintegrowane funkcje turystyczne i rekreacyjne
Typy projektów	✓ zagospodarowywanie terenów przy rzekach i jeziorach oraz nad Zalewem Wiślanym (promenady, miejsca wypoczynku i rekreacji) ✓ budowa stoisk dla wędkarzy ✓ rewitalizacja terenów o potencjale rekreacyjno-wypoczynkowym ✓ budowa, rozbudowa i modernizacja obiektów sportowych oraz służących rekreacji i aktywnemu wypoczynkowi ✓ tworzenie i modernizacja centrów usług turystycznych ✓ budowa, rozbudowa i modernizacja muzeów ✓ wsparcie i tworzenie szkół sportów wodnych ✓ budowa, rozbudowa i modernizacja konstrukcji scenicznych ✓ rozbudowa i remonty bazy noclegowo-turystycznej
Łączna kwota przedsięwzięcia	76 mln zł
Dofinansowanie	85%
Źródła finansowania	Wkład własny/Budżet państwa/środki UE/inne źródła finansowania
Czas realizacji	2024-2029
Wskaźniki produktu	✓ Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS) ✓ Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem ✓ Liczba utworzonych punktów informacji turystycznej i infokiosków zapewniających obsługę w min. 2 językach obcych ✓ Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem
Wskaźniki rezultatu	✓ Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem ✓ Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach
Projekty kompleksowe	W szczególności projekt kluczowy oraz projekty służące rozbudowie sieci szlaków turystycznych oraz poprawie dostępności komunikacyjnej obszaru.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 12. Charakterystyka obszaru tematycznego – Kapitał społeczny Bliżej Bałtyku

KAPITAŁ SPOŁECZNY BLIŻEJ BAŁTYKU	
Cel polityki spójności	CP4 - Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych
Cel szczegółowy polityki spójności	EFRR.CP4.III - Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne EFS+.CP4.K - Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej
Czynnik analizy SWOT	✓ procesy demograficzne, w tym starzejące się społeczeństwo ✓ nierównomierna dostępność do usług ✓ słabość opieki zdrowotnej ✓ słabość rynku pracy w części obszaru
Cele Strategii ponadlokalnej (IIT)	Cel operacyjny: Zintegrowany system wsparcia wzmacniający kapitał społeczny
Typy projektów	✓ deinstytucjonalizacja usług – w tym poprzez tworzenie mieszkań wspomaganych i miejsc opieki wytchnieniowej ✓ działania aktywizująco-wspierające dla seniorów ✓ wsparcie w funkcjonowaniu centrów usług społecznych ✓ wsparcie organizacji pozarządowych w realizacji usług społecznych ✓ tworzenie centrów integracji społecznej ✓ adaptacja zabytków na cele społeczne
Łączna kwota przedsięwzięcia	78 mln zł
Dofinansowanie	85%
Źródła finansowania	Wkład własny/Budżet państwa/środki UE/inne źródła finansowania
Czas realizacji	2024-2029
Wskaźniki produktu	✓ Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne ✓ Liczba zakupionego sprzętu i wyposażenia służącego świadczeniu usług społecznych ✓ Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami ✓ Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie ✓ Liczba osób w kryzysie bezdomności lub dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań, objętych wsparciem w programie ✓ Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie
Wskaźniki rezultatu	✓ Liczba korzystających z obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami ✓ Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne ✓ Liczba osób, które opuściły opiekę instytucjonalną dzięki wsparciu w programie ✓ Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej
Projekty komplementarne	Projekty podnoszące dostępność komunikacyjną obszaru oraz jakość oferty turystyczno-wypoczynkowej, służące budowaniu i wzmacnianiu kapitału społecznego (np. wydarzenia kulturalne).

Źródło: opracowanie własne.

7. Przestrzenny wymiar Strategii

Ustawa o samorządzie gminnym wskazuje, że strategia powinna mieć opracowany model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustalenia i rekomendacje dla polityki przestrzennej na danym obszarze. Ze względu na fakt, że Strategia Warmińsko-Mazurskie 2030 nie zawiera opracowanego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej, model tworzony dla obszaru Bliżej Bałtyku bazuje na zapisach uchwalonego przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (PZPW WM). Tam, gdzie jest to zasadne – tj. uwarunkowane szczególną lokalizacją podejmowanych działań – w realizacji poszczególnych ustaleń i rekomendacji przestrzennych będą brane pod uwagę zasady zapisane w *Planie zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej*.

7.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

7.1.1. Struktura funkcjonalno-przestrzenna – potencjały i zagrożenia

Strategia obejmuje obszar określony w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa, jako Przybrzeżny Obszar Funkcjonalny oraz dodatkowo gminę Rychliki. Wskazany w PZPW WM Przybrzeżny Obszar Funkcjonalny charakteryzują następujące cechy przestrzeni:

- ✓ Elbląg jako ośrodek regionalny i istotny element **układu węzłowego**;
- ✓ Wewnętrzne wody morskie stanowiące zarówno **obszar o wyjątkowych walorach przyrodniczo-krajobrazowych**, jak również **walor gospodarczy** i element transportu wodnego (szczególnie w kontekście prowadzonych i zrealizowanych inwestycji – m.in. droga wodna łącząca Zalew Wiślan y z Zatoką Gdańską);
- ✓ Pas nadbrzeżny, o wysokich walorach przyrodniczych i kulturowych.

Co również istotne, Przybrzeżny Obszar Funkcjonalny częściowo pokrywa się z innymi obszarami wskazanymi w PZPW:

- ✓ Miejski Obszar Funkcjonalny Ośrodka Regionalnego Elbląga (gmina miejska Elbląg, gmina miejsko-wiejska Tolkmicko, gmina wiejska Elbląg);
- ✓ Obszar Funkcjonalny Żuławy (gminy miejska i wiejska Elbląg);
- ✓ Przygraniczny Obszar Funkcjonalny (wszystkie gminy).

Dodatkowo, Przybrzeżny Obszar Funkcjonalny ma spójną kontynuację w województwie Pomorskim - Obszar Funkcjonalny Strefa Przybrzeżna. Z tego powodu ważne jest, aby przyjęte polityki przestrzenne obszaru były spójne na jego całej długości, w obu województwach.

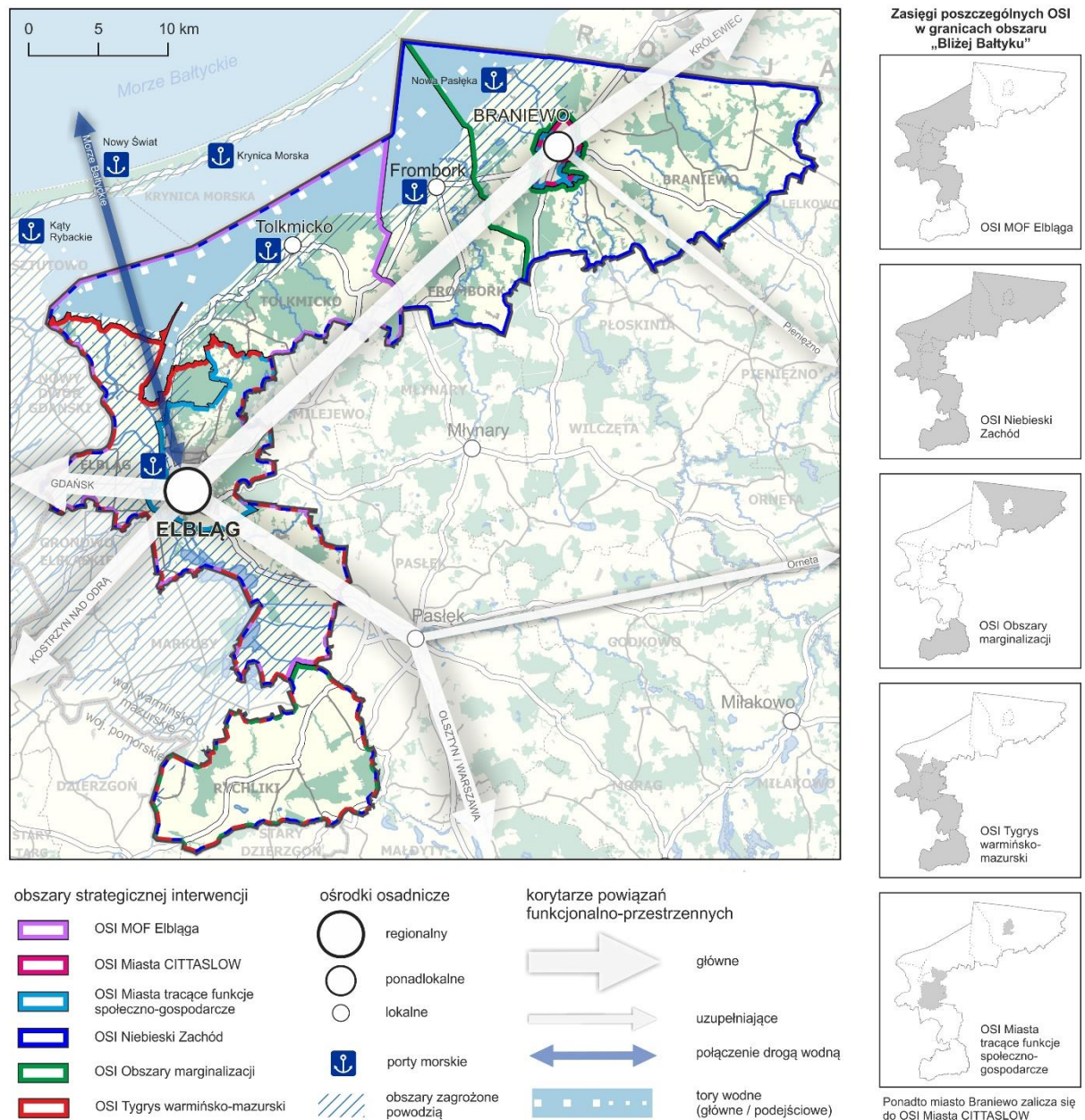
Do głównych potencjałów przestrzennych Przybrzeżnego Obszaru Funkcjonalnego zalicza się (Mapa 2)¹³:

- ✓ położenie nad Zalewem Wiślanym, tworzące możliwości rozwojowe na płaszczyznach: gospodarczej, turystycznej, transportowej oraz przyrodniczej,
- ✓ ośrodek regionalny Elbląg (wielofunkcyjny, ważny węzeł komunikacyjny), ponadlokalny Braniewo i lokalny Frombork (turystyka),
- ✓ położenie w zasięgu oddziaływania międzynarodowych korytarzy transportowych,

¹³ Por. PZPW WM, s. 226

- ✓ drogowe, kolejowe i morskie przejścia graniczne,
- ✓ Międzynarodowa Droga Wodna (MDW) E70 oraz połączenie z innymi drogami wodnymi w kraju, porty i przystanie morskie, infrastruktura portowa, gospodarka rybacka,
- ✓ zasoby i walory przyrodnicze i kulturowe,
- ✓ zasoby krajobrazowe (duża kontrastowość występowania form ukształtowania terenu),
- ✓ funkcja uzdrowiskowa we Fromborku,
- ✓ trasy rowerowe i wodne o znaczeniu ponadregionalnym.

Mapa 2. Obszar Blżej Bałtyku – model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Źródło: opracowanie własne.

Do najważniejszych problemów i zagrożeń Przybrzeżnego Obszaru Funkcjonalnego o charakterze przestrzennym należą¹⁴:

- ✓ zagrożenia związane z możliwością degradacji środowiska, w tym zagrożenia antropogeniczne dla wód Zalewu Wiślanego, m.in.: zanieczyszczenia wód powierzchniowych i osadów dennych zalewu i rzek,
- ✓ postępująca eutrofizacja ekosystemów wodnych,
- ✓ zagrożenie powodziowe,
- ✓ niskie klasy śródlądowych dróg wodnych, w tym brak spełnienia przez MDW E70 parametrów drogi wodnej międzynarodowej,
- ✓ postępująca recesja gospodarki rybackiej,
- ✓ niedostateczny rozwój funkcji turystycznej (mało zróżnicowana oferta bazy noclegowej, sezonowość, niedoinwestowana infrastruktura turystyczna, konkurencja obszaru Mierzei Wiślanej),
- ✓ brak sieci przesyłowej gazu wysokiego ciśnienia (gminy Braniewo, Frombork, Tolkmicko).

7.1.2. Obszary strategicznej interwencji

W tej części uwzględnione zostaną wszystkie obszary strategicznej interwencji, w których cały obszar Bliżej Bałtyku lub poszczególne gminy są podmiotami, zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym.

7.1.2.1. Gminy obszaru Bliżej Bałtyku jako OSI w dokumentach rządowych

W obu kluczowych dokumentach rządowych, czyli Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego (KSRR) wyróżniono te same obszary strategicznej interwencji. Możliwe jest zatem wskazanie OSI, w których uczestniczy cały obszar **Bliżej Bałtyku** bądź poszczególne jednostki samorządu terytorialnego wchodzące w jego skład:

- ✓ **OSI Polska Wschodnia** – w OSI Polska Wschodnia uczestniczy cały obszar Bliżej Bałtyku;
- ✓ **OSI miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze** – do grupy tych miast należą oba miasta wchodzące w skład Bliżej Bałtyku - Braniewo oraz Elbląg.
- ✓ **OSI gminy podlegające marginalizacji** – w grupie tych gmin znajdują się dwie gminy z obszaru Bliżej Bałtyku. Są to gminy Braniewo oraz Rychliki.

Jak można zauważyć analizując OSI zawarte w dokumentach rządowych, zdecydowana większość jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład Bliżej Bałtyku znajduje się w jednym z rządowych OSI. Poza OSI Polska Wschodnia (do którego należy cały obszar Bliżej Bałtyku) trzy gminy nie należą do żadnego OSI na poziomie krajowym – gmina Elbląg, Frombork i Tolkmicko.

7.1.2.2. Gminy obszaru Bliżej Bałtyku jako OSI w Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030

Obszar **Bliżej Bałtyku** nie jest odrębnym obszarem strategicznej interwencji określonym w Strategii województwa. Najbliższym obszarowi **Bliżej Bałtyku** obszarem strategicznej interwencji jest **OSI Nie-**

¹⁴ Por. PZPW WM, s. 226.

Niebieski Zachód - w jego skład wchodzi wszystkie jednostki **Blżej Bałtyku** wraz z kilkoma innymi jednostkami samorządu terytorialnego. W Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030 **OSI Niebieski Zachód** posiada następujące przypisane do celów strategicznych oczekiwane efekty interwencji:

Cel strategiczny **Kompetencje przyszłości**:

- ✓ Rozwinięte kompetencje kluczowe i programy podnoszące kwalifikacje mieszkańców;
- ✓ Rozwinięta e-administracja;
- ✓ Silne organizacje społeczne i okołobiznesowe.

Cel strategiczny **Inteligentna produktywność**:

- ✓ Konkurencyjne usługi, w tym w obszarze srebrnej gospodarki;
- ✓ Konkurencyjne firmy należące do inteligentnych specjalizacji;
- ✓ Rozwinięta przedsiębiorczość;
- ✓ Status uzdrowiska (Miłomłyn, Frombork).

Cel strategiczny **Kreatywna aktywność**:

- ✓ Dobrze rozwinięta infrastruktura aktywności społecznej;
- ✓ Rozwinięta współpraca sieciowa.

Cel strategiczny **Mocne fundamenty**:

- ✓ Wysoki kapitał społeczny budowany w oparciu o projekty współpracy włączające różne grupy mieszkańców;
- ✓ Bezpieczeństwo przeciwpowodziowe;
- ✓ Wysokie wykorzystanie OZE i czyste środowisko przyrodnicze;
- ✓ Dobra dostępność komunikacyjna zewnętrzna i wewnętrzna;
- ✓ Uzupełnione braki w zakresie infrastruktury technicznej.

Wskazano również następujące efekty przestrzenne, które oczekiwane są w wyniku interwencji w OSI **Niebieski Zachód**:

- ✓ Rozwinięte powiązania funkcjonalne wewnątrz obszaru oraz włączające gminy sąsiadujące (edukacja, turystyka, rynek pracy);
- ✓ Wzrost znaczenia powiązań gospodarczych wewnątrz obszaru;
- ✓ Wysoka jakość przestrzeni przyrodniczej obszaru.

Dodatkowo gminy wchodzące w skład **Blżej Bałtyku** znajdują się w innych obszarach strategicznej interwencji opisanych w Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030. Można zatem wyróżnić następujące OSI Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030, w których uczestniczą jednostki samorządu terytorialne wchodzące w skład **Blżej Bałtyku**:

- ✓ OSI Tygrys warmińsko-mazurski – należą do niego takie jednostki jak: Gmina Miasto Elbląg, gmina Elbląg, Rychliki;
- ✓ OSI MOF Elbląga: Gmina Miasto Elbląg, gmina Elbląg, Tolkmicko;
- ✓ OSI Cittaslow: Miasto Braniewo.

Ponadto Strategia Warmińsko-Mazurskie 2030 wskazuje OSI wyróżnione na poziomie rządowym omówione w rozdz. 7.1.2.1.

7.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Główne ustalenia w zakresie kształtowania polityki przestrzennej wyrażają się w sformułowanych kierunkach rozwoju przestrzennego. Realizacja Strategii Bliżej Bałtyku będzie spójna z postulatami zmian przestrzennych tego obszaru określonymi w Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030, do których należą¹⁵:

- ✓ Rozwinięte powiązania funkcjonalne wewnątrz obszaru oraz włączające gminy sąsiadujące (edukacja, turystyka, rynek pracy);
- ✓ Wzrost znaczenia powiązań gospodarczych wewnątrz obszaru;
- ✓ Wysoka jakość przestrzeni przyrodniczej obszaru.

Zachowując główne uwarunkowania strategiczne rozwoju województwa oraz realizując potrzeby rozwoju przestrzennego Obszaru Bliżej Bałtyku – uwzględniające kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego, za kluczowe kierunki polityki przestrzennej przyjmuje się¹⁶:

1. Ochronę przeciwpowodziową – poprzez kompleksowe działania w zakresie zabezpieczania terenów zalewowych i rozwoju infrastruktury przeciwpowodziowej, a także ochronę wybrzeża Zalewu Wiślanego poprzez zapobieganie postępującej erozji oraz skutkom zmian klimatu;
2. Ochronę zasobów środowiska przyrodniczego i krajobrazu – poprzez ochronę ekosystemu wodnego Zalewu Wiślanego, zabezpieczanie istniejącego krajobrazu naturalnego oraz rozstrzyganie sporów w strefie przenikania się bodźców antropogenicznych i środowiskowych;
3. Rozwój gospodarki morskiej – poprzez rozwój i utrzymywanie funkcji portowych, zwiększanie dostępności wód otwartych Morza Bałtyckiego oraz kompleksowy rozwój portu w Elblągu;
4. Rozwój turystyki, w oparciu o walory i zasoby środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu – głównie poprzez rozwój i wzmacnianie turystyki wodnej i rowerowej, a także poprzez stałe rozwijanie bazy i infrastruktury turystycznej;
5. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej;
6. Rozwój infrastruktury technicznej.

W związku z powyższym strategia formułuje następujące rekomendacje kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej¹⁷:

1. Stosowanie standardów urbanistycznych.
2. Zapobieganie zjawisku suburbanizacji (wprowadzanie zabudowy na obszarach już zainwestowanych, rozwój zabudowy w oparciu o istniejące układy osadnicze).
3. Zapewnianie standardów w zakresie wyposażenia w infrastrukturę techniczną.
4. Rewitalizacja społeczno-gospodarcza obszarów zdegradowanych.
5. Zachowanie ciągłości i spójności terenów przyrodniczych.
6. Ochrona wybrzeża Zalewu Wiślanego przed erozją oraz skutkami zmian.
7. Zmniejszenie zagrożenia powodziowego terenów nadzalewowych i obszaru Żuław.
8. Ochrona wód i ekosystemu wodnego Zalewu Wiślanego oraz jego obrzeży.
9. Koordynowanie działań w zakresie rozstrzygania konfliktów przestrzennych na styku morza i lądu w strefie przenikania się bodźców antropogenicznych i środowiskowych.

¹⁵ Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia, s. 62.

¹⁶ Na podstawie PZPW WM, s. 225-226.

¹⁷ Na podstawie PZPW WM, s. 225-226.

10. Wykorzystanie nietechnicznych metod spowolnienia odpływu wód wezbraniowych i opadowych z obszaru zlewni rzek wylewających poprzez wykorzystywanie właściwości buforowych niektórych ekosystemów i struktur przestrzennych.
11. Wzmacnianie i rozwijanie portu morskiego w Elblągu, w tym zarówno w zakresie infrastruktury portowej, jak i infrastruktury drogowej zapewniającej odpowiednie jego skomunikowanie.
12. Powiązanie transportu morskiego ze śródlądowym (w tym MDW E70) oraz wodnego z lądowym.
13. Utrzymanie i rozwój funkcji portowych, w tym w szczególności przemysłowej, przetadunkowej, rybołówstwa i turystyki.
14. Rozwój turystyki wodnej i żeglugi (Zalew Wiślany, Pętla Żuławska), w tym poprzez wykorzystanie potencjału MDW E70.
15. Modernizacja i rozwój linii kolejowych i transportu kolejowego.
16. Optymalizacja przebiegu istniejącej wiązki tras rowerowych o znaczeniu ponadregionalnym.

8. Zgodność celów Strategii Bliżej Bałtyku 2030 z dokumentami krajowymi i Strategią Warmińsko-Mazurskie 2030

8.1. Cele strategiczne Bliżej Bałtyku a cele Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

Strategia Bliżej Bałtyku wykazuje spójność z celami strategicznymi i obszarami strategicznymi Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR). W szczególności należy zwrócić uwagę na następujące elementy spójności (Tabela 13).

- ✓ Wszystkie cele Strategii Bliżej Bałtyku są spójne z przynajmniej dwoma obszarami strategicznymi sformułowanymi w SOR. Dodatkowo ich szeroka spójność może wynikać z wysokiej wagi przypisywanej w SOR rozwojowi społecznie wrażliwemu i zmniejszaniu dysproporcji rozwojowych;
- ✓ Cele sformułowane w Strategii Bliżej Bałtyku najbardziej spójne są z celem strategicznym Obszary wspierające. Cel ten najbardziej kompleksowo pokrywa się z celami Bliżej Bałtyku i otwiera przed lokalnymi decydentami wiele możliwości rozwojowych w zakresie zwiększania sformułowanych w dokumencie atrakcyjności – osiedleńczej, gospodarczej, turystycznej;
- ✓ Najszerzej powiązaniem celem spośród celów Bliżej Bałtyku jest Zintegrowany system wsparcia wzmacniający kapitał społeczny. Wielopłaszczyznowa spójność tego celu pozwoli w sposób kompleksowy podnosić jakość życia i kompetencje mieszkańców regionu oraz rozwiązywać zaistniałe problemy społeczne;
- ✓ Najszerzej powiązaniem obszarem strategicznym sformułowanym w SOR jest Cyfryzacja – jest on powiązany zarówno z rozwojem infrastruktury telekomunikacyjnej i internetowej, podnoszeniem kompetencji cyfrowych, a także z rozwojem e-administracji i cyfrowych usług. Jest to istotna zależność, szczególnie w obliczu pandemii COVID-19 i zmian społeczno-gospodarczych jakie zostały przez nią wywołane.

Tabela 13. Cele operacyjne Strategii Bliżej Bałtyku a Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (cele strategiczne i obszary strategiczne)	Strategia Bliżej Bałtyku 2030 (cele operacyjne)					
	Zintegrowana infrastruktura techniczna i komunikacyjna	Zintegrowane funkcje turystyczne i rekreacyjne	Zintegrowany system wsparcia wzmacniający kapitał społeczny	Konkurencyjna i kooperująca inteligentna gospodarka	Komplementarne i profesjonalne funkcje edukacyjne	Efektywne działania proekologiczne
Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną						
Reindustrializacja						
Rozwój innowacyjnych firm						
Małe i średnie przedsiębiorstwa						
Kapitał dla rozwoju						
Ekspansja zagraniczna						
Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony						
Spójność społeczna						
Rozwój zrównoważony terytorialnie						
Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarstwu						
Prawo w służbie obywatelom i gospodarce						

Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem					
E-państwo					
Finanse publiczne*					
Efektywność wykorzystania środków UE*					
Obszary wspierające					
Kapitał ludzki i społeczny					
Cyfryzacja					
Transport					
Energia					
Środowisko					
Bezpieczeństwo narodowe					

(* powiązanie całych obszarów o charakterze pośrednim)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

8.2. Cele strategiczne Bliżej Bałtyku a cele Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego

Strategia Bliżej Bałtyku wykazuje również spójność z celami szczegółowymi i kierunkami interwencji Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego (KSRR) (Tabela 14). Należy zwrócić uwagę na najważniejsze płaszczyzny spójności:

- ✓ Cele strategii Bliżej Bałtyku są spójne ze wszystkimi celami i kierunkami interwencji KSRR (poza kierunkiem związanym z obszarem Śląska). Każdy cel jest powiązany przynajmniej z dwoma kierunkami interwencji określonymi w KSRR;
- ✓ Największa spójność występuje w przypadku 1. Celu KSRR – Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Z celem tym, a w szczególności z dwoma pierwszymi kierunkami interwencji celu, spójne są wszystkie cele strategiczne Strategii Bliżej Bałtyku. Wysoki poziom spójności wynika zarówno z kompleksowego charakteru celu KSRR, ogólnego ukierunkowania KSRR (na obszary problemowe) oraz z lokalizacji obszaru Bliżej Bałtyku (zarówno województwo warmińsko-mazurskie, jak i obszary poszczególnych gmin należą do więcej niż jednego OSI określonego w dokumencie);
- ✓ Podobnie jak w przypadku SOR, celem strategii Bliżej Bałtyku o najszerzej spójności jest cel Zintegrowany system wsparcia wzmacniający kapitał społeczny. Kierunki działań tego celu szeroko pokrywają się z kierunkami interwencji zarówno w obszarze zwiększania spójności jak i podnoszenia jakości zarządzania. Spójność celu pozwoli wielopłaszczyznowo poprawiać sytuację mieszkańców obszaru Bliżej Bałtyku i tym samym zwiększyć spójność rozwojową kraju – jeden z głównych celów KSRR.

Tabela 14. Cele strategiczne Strategii Bliżej Bałtyku a Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (cele szczegółowe i kierunki interwencji)	Strategia Bliżej Bałtyku 2030 (cele operacyjne)					
	Zintegrowana infrastruktura techniczna i komunikacyjna	Zintegrowane funkcje turystyczne i rekreacyjne	Zintegrowany system wsparcia wzmacniający kapitał społeczny	Konkurencyjna i kooperująca inteligentna gospodarka	Komplementarne i profesjonalne funkcje edukacyjne	Efektywne działania proekologiczne
Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym						
Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją						
Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze						
Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska						
Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych						
Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów						
Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych						
Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego						
Wspieranie przedsiębiorczości na poziomie regionalnym i lokalnym						
Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach						
Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie						
Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem						
Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym						
Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych						
Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej						

Źródło: opracowanie własne na podstawie Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

8.3. Cele strategiczne Blżej Bałtyku a cele Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030

Na poziomie regionalnym Strategia Blżej Bałtyku 2030 wykazuje spójność z celami operacyjnymi Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030. Co najistotniejsze, wszystkie cele strategii Blżej Bałtyku wykazują spójność przynajmniej z czterema celami Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030. W szczególności jednak dotyczy to celów (Tabela 15): Zintegrowany system wsparcia wzmacniający kapitał społeczny

- ✓ Zintegrowany system wsparcia wzmacniający kapitał społeczny – realizuje on 9 celów operacyjnych Strategii województwa;
- ✓ Zintegrowane funkcje turystyczne i rekreacyjne – realizuje on 8 celów Strategii województwa;
- ✓ Komplementarne i profesjonalne funkcje edukacyjne – realizuje on 8 celów strategii województwa.

Tabela 15. Cele strategiczne Strategii Blżej Bałtyku a Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

Cele operacyjne Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030	Strategia Blżej Bałtyku 2030 (cele operacyjne)					
	Zintegrowana infrastruktura techniczna i komunikacyjna	Zintegrowane funkcje turystyczne i rekreacyjne	Zintegrowany system wsparcia wzmacniający kapitał społeczny	Konkurencyjna i kooperująca inteligentna gospodarka	Komplementarne i profesjonalne funkcje edukacyjne	Efektywne działania proekologiczne
Użyteczne kwalifikacje i kompetencje						
Nowoczesne usługi						
Profesjonalne organizacje						
Satysfakcjonująca praca						
Inteligentna specjalizacja						
Wysoka konkurencyjność						
Inspirująca twórczość						
Efektywna współpraca						
Ukształtowana tożsamość						
Silny kapitał społeczny						
Optymalna infrastruktura rozwoju						
Wyjątkowe środowisko przyrodnicze						

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*.

W przypadku celów Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030 najszerszą spójność z celami Blżej Bałtyku wykazują cele:

- ✓ Cel Nowoczesne usługi – jest spójny z 5 celami strategii Blżej Bałtyku. Wykazuje spójność zarówno z usługami administracyjnymi, gospodarczymi, jak i turystycznymi. W cel ten wpisują się również działania przewidziane w zakresie rozwoju kapitału społecznego i ludzkiego;

- ✓ Cel Inteligentna specjalizacja – jest spójny z 5 celami strategii Bliżej Bałtyku. Cel ten wykazuje spójność zarówno z działaniami w zakresie zwiększania innowacyjności i konkurencyjności lokalnej gospodarki, jak również w zakresie turystyki i rekreacji (szczególnie w przypadku jednej z regionalnych inteligentnych specjalizacji - ekonomia wody);
- ✓ Cel Efektywna współpraca – jest spójny z 5 celami strategii Bliżej Bałtyku. Szeroko rozumiana współpraca występuje zarówno w przypadku ponadlokalnych działań w zakresie rozwoju infrastruktury, promocji obszaru Bliżej Bałtyku i całego województwa, jak również w zakresie gospodarki (współpraca z podmiotami prywatnymi) czy administracji i edukacji (kompleksowe i spójne działania o skali ponadlokalnej i regionalnej).

9. System realizacji Strategii

9.1. Zasady realizacji Strategii

W trakcie realizacji Strategii stosowane będą następujące zasady:

- **zasada integracji działań** – oznacza realizację możliwie wielu projektów poprzez podmioty z różnych gmin tworzących obszar Bliżej Bałtyku tak, by zapewnić możliwie ponadlokalny wymiar efektów podejmowanych działań;
- **zasada partnerstwa** – zasada nawiązuje do misji Strategii, którą jest wzmocnienie współpracy w północno-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. Do kluczowego partnerstwa między samorządami lokalnymi będą zapraszani inni interesariusze, którzy będą chcieli realizować projekty w ramach kierunków działań. Strategia ma charakter włączający, w szczególności organizacje pozarządowe i aktywnych mieszkańców;
- **zasada spójności** – oznacza, że realizacja Strategii wpisuje się bezpośrednio w cele operacyjne Strategii rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego oraz realizuje potrzeby formułowane przez wszystkie gminy tworzące obszar Bliżej Bałtyku;
- **zasada komplementarności** – działania podejmowane w pierwszej kolejności będą ukierunkowane na osiągnięcie synergii poprzez komplementarność efektów z efektami działań realizowanymi w ramach Strategii MOF Elbląga;
- **zasada zrównoważonego rozwoju** – oznaczająca osiąganie celów społeczno-gospodarczych przy jednoczesnym dbaniu o jakość środowiska przyrodniczego i różnorodność biologiczną;
- **zasada równości** – w trakcie prac nad przygotowaniem Strategii oraz jej wdrażaniem będzie zwracana uwaga na podejmowanie działań w sposób niedyskryminujący kogokolwiek (m.in. ze względu na płeć czy stopień niepełnosprawności).

9.2. Podmioty realizujące Strategię

Kluczowymi podmiotami realizującymi Strategię będą:

- samorządy lokalne: Gmina Miasto Elbląg, Gmina Miasta Braniewa, Gmina Braniewo, Gmina Elbląg, Gmina Frombork, Gmina Rychliki, Gmina Tolkmicko oraz Powiat Elbląski i Powiat Braniewski;
- przedstawiciele organizacji oraz instytucji działających na terenie obszaru Bliżej Bałtyku, których cele są zbieżne z celami zapisanymi w Strategii;
- mieszkańcy i grupy mieszkańców, którzy poprzez swoją aktywność będą realizowali kierunki działań wyznaczone w Strategii.

Partycypacyjny charakter Strategii zakłada, że:

1. **Liderem** procesu wdrażania Strategii jest Gmina Miasto Elbląg. Prezydentowi Elbląga powierzono koordynację działań zmierzających do wdrożenia Strategii, głównie poprzez: koordynację pracy Stron Porozumienia; zbieranie i opracowywanie materiałów wyjściowych do Strategii; reprezentowanie Stron Porozumienia w kontaktach z instytucjami zewnętrznymi w sprawach związanych z wdrażaniem Strategii;

2. W celu sprawnej realizacji Strategii powołany zostanie **Komitet Sterujący**. W skład Komitetu Sterującego wejdą przedstawiciele Stron Porozumienia. Komitet Sterujący będzie: podejmował decyzje dotyczące ew. aktualizacji Strategii, jej monitorowania i ewaluacji; sprawował ogólny nadzór nad realizacją Strategii. Przewodniczącym Komitetu Sterującego będzie Prezydent Elbląga;
3. Zadania organizacyjne związane z działalnością Komitetu Sterującego będą realizowane przez oddelegowanych do tego zadania przez Prezydenta Elbląga pracowników Urzędu Miasta Elbląga.

9.3. Wytyczne sporządzania dokumentów wykonawczych

Realizacja Strategii będzie odbywała się poprzez wdrażanie odpowiednich programów, planów, a nawet strategii niższego rzędu oraz pojedynczych projektów. Kluczowe dokumenty wdrożeniowe, to:

- Program regionalny na lata 2021-2027 Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur;
- programy krajowe, wynikające np. z realizacji SOR, czyli skierowane do Polski Wschodniej, miast średniej wielkości tracących funkcje społeczno-gospodarcze, czy do gmin zagrożonych trwałą marginalizacją;
- programy krajowe wynikające z polityk i strategii sektorowych;
- strategie i programy branżowe, których przygotowanie jest obligatoryjne;
- strategie i programy przygotowywane przez samorządy lokalne, które będą spójne z kierunkami przewidzianymi w Strategii Bliżej Bałtyku 2030.

Dokumenty wykonawcze, których celem będzie wdrażanie (całościowe lub częściowe) zapisów Strategii BB będą przygotowywane zgodnie z następującymi założeniami:

1. **Prace nad dokumentem będą możliwie uspołecznione** – oznacza to, że wdrożenie Strategii będzie odbywało się poprzez zaangażowanie mieszkańców i organizacji społecznych, a także przedstawicieli instytucji i organizacji, które w największym stopniu są zainteresowane realizacją danego dokumentu wdrożeniowego;
2. **Dokumenty będą wprost odnosiły się do konkretnych zapisów Strategii Bliżej Bałtyku 2030** – te odniesienia powinny wykazywać w jakim zakresie działania podejmowane w ramach dokumentu wdrożeniowego dotyczą celów strategicznych i operacyjnych Strategii.

9.4. Ramy finansowe

Realizacja Strategii będzie możliwa dzięki połączeniu środków ze wszelkich możliwych źródeł finansowania. Szczególnie ważne będą:

- ✓ publiczne środki zagraniczne – środki pochodzące z budżetu UE, m.in. polityki spójności, w szczególności z programu Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027 oraz z programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027;
- ✓ publiczne środki krajowe – dostępne w postaci różnych programów rządowych, w tym realizacji Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju i/lub Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego lub nowych inicjatyw przygotowywanych przez rząd RP;
- ✓ budżet województwa warmińsko-mazurskiego;
- ✓ budżety samorządów lokalnych realizujących Strategię Bliżej Bałtyku 2030;
- ✓ środki prywatne.

Przewidziane do realizacji przedsięwzięcia w ramach Strategii Blżej Bałtyku będą wymagały szacunkowych nakładów w wysokości:

- ✓ projekt kluczowy pn. W kierunku Fromborka Zdroju – 12 mln zł (źródło finansowania: FEWiM);
- ✓ nowoczesna infrastruktura techniczna Blżej Bałtyku – 190 mln zł;
- ✓ Blższy Zalew Wiślany – 420 mln zł;
- ✓ Turystyka i rekreacja Blżej Bałtyku – 76 mln zł;
- ✓ Kapitał społeczny Blżej Bałtyku 78 mln zł.

9.5. Monitoring i ewaluacja

Monitoring Strategii Blżej Bałtyku opiera się na wskaźnikach kontekstowych przypisanych do poszczególnych celów operacyjnych (Tabela 16). Monitoring dokumentu odbywa się w cyklu dwuletnim. Wskaźniki pochodzą głównie z zasobów statystyki publicznej. Wartości wskaźników podane zostały w układzie: wszystkie gminy obszaru BB, miasto Elbląg oraz gminy BB bez uwzględnienia największego ośrodka obszaru – miasta Elbląga¹⁸.

Tabela 16. Wskaźniki monitorowania celów operacyjnych (w tym w ramach IIT w zakresie finansowania z FEWiM 2021-2027)

Cel operacyjny 1. Zintegrowana infrastruktura techniczna i komunikacyjna				
Wskaźnik	Obszar	Źródło	2020	2030
Odsetek ludności korzystającej z kanalizacji (%)	gminy Bliżej Bałtyku	GUS	87,9	wzrost
	m. Elbląg		94,6	
	gminy Bliżej Bałtyku bez Elbląga		70,0	
Długość wybudowanych lub zmodernizowanych dróg lokalnych (km)	gminy Bliżej Bałtyku	dane własne	-	wzrost
	m. Elbląg			
	gminy Bliżej Bałtyku bez Elbląga			
Cel operacyjny 2. Zintegrowane funkcje turystyczne i rekreacyjne				
Wskaźnik	Obszar	Źródło	2020	2030
Turyści zagraniczni na 1000 mieszkańców	gminy Bliżej Bałtyku	GUS	36,9	wzrost
	m. Elbląg		38,8	
	gminy Bliżej Bałtyku bez Elbląga		32,0	
Projekt kluczowy w ramach IIT				
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)	gm. Frombork	UG Frombork	0	2 (2027 r.)
Liczba wspartych urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego	gm. Frombork	UG Frombork	0	2 (2027 r.)
Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	Powiat braniewski	GUS	0	35000*
Liczba osób odwiedzających obiekty lecznictwa uzdrowiskowego	gm. Frombork	UG Frombork	0	1500** (2027 r.)
Cel operacyjny 3. Zintegrowany system wsparcia wzmacniający kapitał społeczny				

¹⁸ Dane dla gmin BB (w obu przypadkach, czyli z Elblągiem i bez) zostały wyliczone, jako wartości dla całego obszaru, nie zaś jako średnia arytmetyczna z wartości dla poszczególnych gmin.

Wskaźnik	Obszar	Źródło	2020	2030
Uczestnicy imprez (organizowanych przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice) na 1000 mieszkańców	gminy Bliżej Bałtyku	GUS	99,3	wzrost
	m. Elbląg		77,4	
	gminy Bliżej Bałtyku bez Elbląga		158,0	
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	gminy Bliżej Bałtyku		38,1	wzrost
	m. Elbląg		37,1	
	gminy Bliżej Bałtyku bez Elbląga		40,8	
Cel operacyjny 4. Konkurencyjna i kooperująca inteligentna gospodarka				
Wskaźnik	Obszar	Źródło	2020	2030
Nowo zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. mieszkańców	gminy Bliżej Bałtyku	GUS	78,7	wzrost
	m. Elbląg		83,6	
	gminy Bliżej Bałtyku bez Elbląga		65,8	
Cel operacyjny 5. Komplementarne i profesjonalne funkcje edukacyjne				
Wskaźnik	Obszar	Źródło	2020	2030
Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-5 lat (%)	gminy Bliżej Bałtyku	GUS	90,8	wzrost
	m. Elbląg		101,5	
	gminy Bliżej Bałtyku bez Elbląga		64,0	
Cel operacyjny 6. Efektywne działania proekologiczne				
Wskaźnik	Obszar	Źródło	2020	2030
Ścieżki rowerowe na 10 tys. km ² (km)	gminy Bliżej Bałtyku	GUS	750,7	wzrost
	m. Elbląg		5775,0	
	gminy Bliżej Bałtyku bez Elbląga		338,5	
Odsetek odpadów komunalnych zebranych selektywnie z gospodarstw domowych w stosunku do odpadów zebranych ogółem (%)	gminy Bliżej Bałtyku	GUS	31,3	wzrost
	m. Elbląg		32,5	
	gminy Bliżej Bałtyku bez Elbląga		28,0	

(*) założono, że realizacja projektu będzie oddziaływała na cały powiat braniewski (założenie ostrożne).

(**) według założenia, że w 2023 roku było 34,7 tys. kuracjuszy korzystających z zakładów przyrodoleczniczych, przy ich liczbie w Polsce wynoszącej 21. Daje to wartość średnią ok. 1,7 tys. korzystających na jeden zakład. W przypadku Fromborka można uznać, że, szczególnie w pierwszych latach, wartości te będą niższe ze względu na konieczność wypromowania uzdrowiska.

Źródło: opracowanie własne.

Strategia Bliżej Bałtyku będzie podlegała również procesowi ewaluacji wykonywanej przez ewaluatora zewnętrznego. Dla projektu Strategii została opracowana ewaluacja ex ante (wymagana dla tego typu dokumentów). Drugi rodzaj ewaluacji, to ewaluacja on going, która jest opracowywana w trakcie realizacji Strategii. W latach 2022-2030 będzie przygotowana, co najmniej jedna taka ewaluacja, w zależności od potrzeb informacyjnych dla sprawnego wdrażania kolejnych kroków służących osiągnięciu celów.

10. Opis procesu przygotowania projektu Strategii

Zapewnienie wsparcia eksperckiego

W październiku 2020 roku podjęto rozmowy z firmą zewnętrzną, która mogłaby wspierać proces tworzenia dokumentów strategicznych, jako zewnętrzna strona ekspercka. Wybrano firmę Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, z którą podpisano umowę na początku listopada 2020 roku. Stałe wsparcie eksperckie było realizowane przez dr hab. Wojciecha Dziemianowicza, prof. UW oraz dr Magdalenę Cybulską. W końcowych pracach związanych ze spełnieniem przez Strategię kryteriów strategii innych inwestycji terytorialnych w pracach uczestniczyła również dr hab. Dorota Mantey, prof. UW.

Budowa partnerstwa i list intencyjny

Dążąc do skutecznego wykorzystania możliwości, jakie daje partnerska współpraca w planowaniu i realizacji wspólnych przedsięwzięć, w 2021 r. przystąpiono do budowania partnerstwa z samorządami zainteresowanymi współpracą przy tworzeniu strategii ponadlokalnych dla MOF Elbląga, jak i obszaru jednostek samorządu terytorialnego leżących w bliskim sąsiedztwie drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską. Wolę współpracy przy opracowaniu i ich realizacji wyraziło wstępnie 14 samorządów (12 gmin i 2 powiaty). Efektem tych działań jest list intencyjny. W myśl jego zapisów samorządy postanowiły współpracować i realizować strategię rozwoju ponadlokalnego dla ww. obszarów, których nadrzędnym celem będzie ich zrównoważony rozwój w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Badanie ankietowe interesariuszy strategii Bliżej Bałtyku 2030

Badanie ankietowe służące określeniu kluczowych kierunków rozwoju obszaru Bliżej Bałtyku 2030 przeprowadzono w okresie styczeń-marzec 2021 roku. Uzyskano odpowiedzi od 118 przedstawicieli gmin i powiatów leżących w bliskim sąsiedztwie drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską. Najwięcej opinii pozyskano od przedstawicieli sektora publicznego (poza samorządem lokalnym). Ponadto w badaniu wzięli udział: przedsiębiorcy, organizacje społeczne i organizacje pozarządowe oraz osoby reprezentujące samorząd lokalny.

Przyjęcie harmonogramu działań realizowanego przez wszystkie samorządy

Na potrzeby prac nad strategiami ponadlokalnymi w styczniu 2021 r. powstał harmonogram, który określił zadania i ramy czasowe ich realizacji.

Warsztaty strategiczne – dwie tury (luty-maj 2021)

Warsztaty strategiczne odbywały się zdalnie i obejmowały osiem spotkań z interesariuszami zaangażowanymi w tworzenie dokumentu. Warsztaty uwzględniały wyniki przeprowadzonego wcześniej badania ankietowego i dotyczyły wypracowywania głównych kierunków rozwoju obszaru oraz wstępnej propozycji celów. Warsztaty łączyły dyskusję na temat założeń do Strategii Bliżej Bałtyku 2030 i MOF Elbląga 2030.

W spotkaniach uczestniczyli przedstawiciele NGO, administracji i spółek, instytucji oraz przedsiębiorcy. Łączna liczba uczestników wszystkich spotkań to ok. 200 osób.

Koordynatorzy do prac przy Strategii rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Elbląga 2030 i Strategii Bliżej Bałtyku 2030 (kwiecień 2021)

Zgodnie z zapisami listu intencyjnego, każdy z partnerów wyznacza koordynatora, którego zadaniem będzie bezpośrednia współpraca z Gminą Miasto Elbląg (Liderem Partnerstwa) przy przygotowywaniu

dokumentów strategicznych obszaru MOF Elbląga oraz jednostek samorządu terytorialnego leżących w bliskim sąsiedztwie drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską.

Przygotowanie wstępnej wersji struktury celów (czerwiec 2021)

Fiszki projektowe (czerwiec 2021)

Po spotkaniu z przedstawicielami Urzędu Marszałkowskiego w dniu 02.06.2021 r. w sprawie możliwości realizacji kierunków rozwoju MOF Elbląga oraz Osi Niebieski Zachód, zawartych w Koncepcji rozwoju północno-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego obejmującej Strategię MOF Elbląga i Bliżej Bałtyku 2030, rozpoczęto prace do zgłoszenia projektów do nowego programu regionalnego „Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur”. Wzór fiszki został rozesłany do partnerów Listu Intencyjnego. Łącznie zebrano 103 projekty na kwotę 2.226.799.335,91 zł. Pod koniec czerwca przekazano projekty zintegrowane proponowane do realizacji w ramach Strategii MOF Elbląg 2030 i Bliżej Bałtyku 2030 do Urzędu Marszałkowskiego. Załączono także plik z pozostałymi fiskami, które nie zostały ujęte w projektach zintegrowanych.

Wersje robocze (lipiec 2021)

W lipcu wypracowano wersje robocze Strategii „MOF Elbląga 2030. Strategia rozwoju ponadlokalnego” oraz „Bliżej Bałtyku 2030. Strategia rozwoju ponadlokalnego gmin i powiatów leżących w bliskim sąsiedztwie drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską”. Dokumenty zostały przekazane do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Projekty strategiczne (sierpień 2021 – styczeń 2022)

Po przyjęciu przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego dokumentu pn. *Ramy identyfikacji i funkcjonowania projektów strategicznych w perspektywie finansowej UE 2021-2027*, umożliwiającego zidentyfikowanie przedsięwzięć o znaczeniu strategicznym planowanych do realizacji w preferencyjnym trybie w ramach programu regionalnego na lata 2021-2027 „Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur”, poproszono o przedłożenie propozycji projektów strategicznych. Odkonano spotkanie z sygnatariuszami listu intencyjnego, w trakcie, którego zostały przedstawione założenia dwóch strategii oraz projektu strategicznego, który został przygotowany do zgłoszenia do programu regionalnego na lata 2021-2027 „Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur”. Po konsultacjach przygotowano ostateczną wersję projektu strategicznego pn. „Rozwój portu morskiego w Elblągu”, który finalnie został przypisany do Strategii „MOF Elbląga 2030. Strategia rozwoju ponadlokalnego” i w ramach tej strategii będzie realizowany.

Wstępne konsultacje projektu strategii z przedstawicielami gmin (wrzesień 2021)

Konsultacje społeczne projektu programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021-2027 (wrzesień-październik 2021)

Konsultacje odbywały się on-line. Gmina Miasto Elbląg koordynowała zaproszenia dedykowane OSI MOF Elbląga oraz OSI Niebieski Zachód. Link do transmisji on-line na kanale Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur został udostępniony publicznie na portalu Konsultacje odbywały się on-line. Gmina Miasto Elbląg koordynowała zaproszenia dedykowane OSI MOF Elbląga oraz OSI Niebieski Zachód. Link do transmisji on-line na kanale Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur został udostępniony publicznie na portalu <https://strategia.warmia.mazury.pl/>

Porozumienie (październik 2021 - styczeń 2022)

Dążąc do skutecznego wykorzystania możliwości, jakie daje partnerska współpraca w planowaniu i realizacji wspólnych przedsięwzięć, przystąpiono do uchwalenia dwóch projektów dokumentu:

- Uchwały w sprawie zawarcia porozumienia dotyczącego współdziałania przy realizacji Strategii ponadlokalnej rozwoju gmin i powiatów leżących w bliskim sąsiedztwie drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską „Blżej Bałtyku 2030”;
- Uchwały w sprawie porozumienia dotyczącego współdziałania przy realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Elbląga.

Uchwały zostały przyjęte przez wszystkie gminy, a porozumienie dotyczące obszaru Blżej Bałtyku zostało podpisane w dniu 5 stycznia 2022 r.

Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko (październik 2021 – wrzesień 2023)

W październiku 2021 r. wystąpiono z wnioskiem do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Olsztynie, Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Olsztynie oraz Urzędu Morskiego w Gdyni o opinię, czy możliwe jest odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Blżej Bałtyku 2030. Strategia rozwoju ponadlokalnego gmin i powiatów leżących w bliskim sąsiedztwie drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską”. Organy te poinformowały o konieczności przeprowadzenia takiej oceny oraz określiły zakres informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko. W marcu 2022 r. Prezydent Miasta Elbląg przekazał do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla ww. projektu. W wyniku prowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego we wrześniu 2022 r. podpisano z Panem Jackiem Hoffmannem prowadzącym działalność pod nazwą EKOPRZESTRZEŃ umowę na opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko projektu dokumentu „Blżej Bałtyku 2030. Strategia rozwoju ponadlokalnego gmin i powiatów leżących w bliskim sąsiedztwie drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską”. *Prognoza* (2023) we wnioskach stwierdza, że:

„Przy formułowaniu ostatecznej wersji dokumentu proponuje się wprowadzić i uzupełnić jego treść o zapisy mające na celu na celu zapobieganie, ograniczanie i kompensację przyrodniczą oraz rozważyć rozwiązanie alternatywne (...). Wnioski końcowe przy założeniu uwzględnienia zaproponowanej w prognozie korekty i uzupełnienia tekstu Strategii – są następujące:

- projekt dokumentu jest zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju;
- nie wystąpi negatywna ingerencja w ekosystem wód morskich;
- przewiduje się w poprawę stanu środowiska i stanu sanitarnego, szczególnie w zakresie:
 - poprawy jakości wód powierzchniowych – śródlądowych i morskich;
 - poprawy jakości powietrza;
 - poprawy jakości krajobrazu.” (s. 59)

W związku z powyższym dokonano stosownych zmian w dokumencie polegających głównie na dodaniu do kierunków działań zapisów mówiących o: uwzględnieniu uwarunkowań przyrodniczych, środowiskowych i krajobrazowych; rozbudowie kanalizacji sanitarnej przynajmniej w granicach aglomeracji ściekowych; uwzględnieniu odpowiedniej przepustowości dla liczby stacjonujących jednostek; uwzględnieniu przepisów w zakresie dopuszczalnych poziomów hałasu i ewentualnego ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania; jednoczesnych działaniach na rzecz czystości wód powierzchniowych oraz z uwzględnieniem realizacji przepławek w miejscach migracji ryb.

Ewaluacja ex ante (październik-grudzień 2022)

W październiku 2022 r. zgodnie z art. 10a ust. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. *o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* podjęto działania mające na celu przeprowadzenie ewaluacji ex ante projektu strategii rozwoju ponadlokalnego gmin i powiatów leżących w bliskim sąsiedztwie drogi wodnej łączącej Zalew

Wiślany z Zatoką Gdańską „Bliżej Bałtyku 2030”. W wyniku przeprowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na wykonanie badania ewaluacyjnego ex ante wraz z raportem, wybrano firmę Geoprofit Wojciech Dziemianowicz. Tym samym, zgodnie z rekomendacją Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, która za jeden ze sposobów przeprowadzenia ewaluacji strategii rozwoju wskazuje ewaluację partycypacyjną, spełniono warunek, iż współautorzy dokumentu należą do zespołu ewaluatorów (zapewniono jednocześnie, taki podział zadań w zespole ewaluatorów, by współautorzy strategii nie mieli bezpośredniego wpływu na formułowane rekomendacje, a w jak największym stopniu wyjaśniali przebieg procesu tworzenia strategii).

Konsultacje społeczne (3 lipca – 9 sierpnia 2023)

W ramach procesu konsultacji społecznych zgłoszono łącznie 4 uwagi. Uwagi zgłaszane były drogą elektroniczną, korespondencyjną oraz ustną. Zorganizowane zostało także jedno otwarte spotkanie konsultacyjne, w których udział wzięło 14 osób. Raport z przeprowadzonych konsultacji dostępny na stronie: <https://bip.elblag.eu/artukul/241/2292/zakonczenie-konsultacji-projektu-dokumentu-blizej-baltyku-2030-strategia-rozwoju-ponadlokalnego-gmin-i-powiatow-lezacych-w-bliskim-sasiedztwie-drogi-wodnej-laczacej-zalew-wislany-z-zatoka-gdanska>

Aktualizacja „Bliżej Bałtyku 2030” o funkcję strategii IIT (Inne Instrumenty Terytorialne) (grudzień 2023 – maj 2025)

Podjęto działania polegające na aktualizacji i rozszerzeniu dokumentu strategicznego „Bliżej Bałtyku 2030. Strategia rozwoju ponadlokalnego gmin i powiatów leżących w bliskim sąsiedztwie drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską” w ten sposób, aby mógł on pełnić funkcję strategii IIT (Inne Instrumenty Terytorialne).

Jednocześnie trwały prace nad modyfikacją treści Porozumienia z dnia 5 stycznia 2022 roku dotyczącego współdziałania przy realizacji Strategii ponadlokalnej rozwoju gmin i powiatów leżących w bliskim sąsiedztwie drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską „Bliżej Bałtyku 2030”, w aspekcie jego adekwatności do aktualizacji zapisów strategii w kwestii pełnienia przez nią funkcji strategii IIT. Efektem tych prac jest Aneks podpisany przez wszystkie strony Porozumienia w dniu 14 lutego 2025 r.

Konsultacje z samorządami obszaru Bliżej Bałtyku w celu selekcji projektów służących realizacji celów Strategii w ramach Innych Instrumentów Terytorialnych (wrzesień – grudzień 2024). W ramach tego procesu zebrano ponad 40 projektów, które zostały pogrupowane tematycznie i wyłoniony został projekt kluczowy, który będzie zgłoszony do finansowania z FEWiM 2021-2027. Projekt ten zatytułowano „W kierunku Fromborka Zdroju”. Składa się z dwóch komponentów: Komponent A: Budowa parku w części strefy „A” ochrony uzdrowiskowej Frombork; Komponent B: Zagospodarowanie przestrzeni terenu parku miejskiego w strefie „B” ochrony uzdrowiskowej Frombork.

W lutym 2025 roku przekazano Gminom zaktualizowaną wersję dokumentu z prośbą o zapoznanie się oraz ewentualne uwagi. Uwzględniono uwagi zasadne i wskazane na odpowiednim etapie prac nad dokumentem.

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie, Urząd Morski w Gdyni oraz Warmińsko Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny stwierdzili, że nie ma konieczności przeprowadzenia aktualizacji Prognozy oddziaływania na środowisko dla dokumentu Bliżej Bałtyku 2030.

W maju 2025 roku wystąpiono do Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego z prośbą o informację czy dla aktualizacji projektu dokumentu „Bliżej Bałtyku 2030. Strategia rozwoju ponadlokalnego gmin i powiatów leżących w bliskim sąsiedztwie drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdań-

ską” można uznać za aktualną opinię wydaną Uchwałą Nr 52/560/21/VI Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 5 października 2021 r. w sprawie opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa dla projektu Strategii Bliżej Bałtyku 2030.

Dokument został również przekazany do zaopiniowania Radzie Biznesu oraz Elbląskiej Radzie Pożytku Publicznego.

11. Literatura

Cybulska M., 2021, *Diagnoza uwarunkowań rozwoju obszaru Blżej Bałtyku w ujęciu statystycznym*, Elbląg, Warszawa.

Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027. Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego, 2017, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Warszawa.

Mantey D., Dziemianowicz W., Cybulska M., 2021, *Diagnoza uwarunkowań przestrzennych rozwoju obszaru Blżej Bałtyku*, Elbląg, Warszawa.

Ochrona przeciwpowodziowa Żuław. Raport NIK LGD.430.5.2023 Nr ewid. 107/2023/P/23/053/LGD 2024, 2024, Warszawa.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, 2018, WMBPP, Olsztyn.

Plan zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej w skali 1:200 000, 2021.

Plan rozwoju obszaru ochrony uzdrowiskowej Frombork 2021-2030, 2022, przyjęty uchwałą Rady Miejskiej we Fromborku 5 lipca 2022 roku.

Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu „Blżej Bałtyku 2030. Strategia rozwoju ponadlokalnego gmin i powiatów leżących w bliskim sąsiedztwie drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską”, prognoza opracowana przez: EKOPRZESTRZEŃ Jacek Hoffmann, Gdańsk.

Raport z badania ankietowego. Blżej Bałtyku 2030. MOF Elbląga 2030, 2021, Elbląg-Warszawa.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2017, Ministerstwo Rozwoju, Warszawa.

Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego, 2020, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Żukowska S., Chmiel B., Sydorów M., 2024, Transport pasażerski na przykładzie gmin Zalewu Wiślanego: wyzwania i problemy, *Przegląd Geograficzny*, 96(2), 209-233.

12. Spisy

TABELA 1. SZKOŁY, ODDZIAŁY I UCZNIOWIE SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH	11
TABELA 2. WNIOSKI STRATEGICZNE DLA OBSZARU „ATRAKCYJNOŚĆ OSIEDLEŃCZA”	12
TABELA 3. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WPISUJĄCE SIĘ W POSZCZEGÓLNE INTELIGENTNE SPECJALIZACJE W ROKU 2023	15
TABELA 4. WNIOSKI STRATEGICZNE DLA OBSZARU „ATRAKCYJNOŚĆ GOSPODARCZA”	16
TABELA 5. DYNAMIKA LICZBY TURYSTÓW ZAGRANICZNYCH (ROK 2014=100)	18
TABELA 6. WNIOSKI STRATEGICZNE DLA OBSZARU „ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA”	20
TABELA 7. W KIERUNKU FROMBORKA ZDROJU – W STRATEGIACH ROZWOJU	48
TABELA 8. CHARAKTERYSTYKA PROJEKTU KLUCZOWEGO PN. W KIERUNKU FROMBORKA ZDROJU	48
TABELA 9. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU TEMATYCZNEGO – NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA BLIŻEJ BAŁTYKU	50
TABELA 10. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU TEMATYCZNEGO – BLIŻSZY ZALEW WIŚLANY	51
TABELA 11. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU TEMATYCZNEGO – TURYSTYKA I REKREACJA BLIŻEJ BAŁTYKU	52
TABELA 12. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU TEMATYCZNEGO – KAPITAŁ SPOŁECZNY BLIŻEJ BAŁTYKU	53
TABELA 13. CELE OPERACYJNE STRATEGII BLIŻEJ BAŁTYKU A STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU	60
TABELA 14. CELE STRATEGICZNE STRATEGII BLIŻEJ BAŁTYKU A KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2030	62
TABELA 15. CELE STRATEGICZNE STRATEGII BLIŻEJ BAŁTYKU A WARMIŃSKO-MAZURSKIE 2030. STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO	63
TABELA 16. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA CELÓW OPERACYJNYCH (W TYM W RAMACH IIT W ZAKRESIE FINANSOWANIA Z FEWIM 2021-2027)	67
RYSUNEK 1. UKŁAD CELÓW STRATEGICZNYCH I OPERACYJNYCH	22
MAPA 1. OBSZAR BLIŻEJ BAŁTYKU	5
MAPA 2. OBSZAR BLIŻEJ BAŁTYKU – MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ	55
WYKRES 1. DYNAMIKA LICZBY LUDNOŚCI (ROK 2014=100)	7
WYKRES 2. SALDO MIGRACJI NA 1000 LUDNOŚCI	7
WYKRES 3. LUDNOŚĆ W WIEKU POPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM	8
WYKRES 4. FUNDACJE, STOWARZYSZENIA I ORGANIZACJE SPOŁECZNE NA 1000 MIESZKAŃCÓW W 2023 R.	8
WYKRES 5. PRZYCHODNIE NA 10 TYS. LUDNOŚCI	10
WYKRES 6. PORADY LEKARSKIE NA 1000 LUDNOŚCI	10
WYKRES 7. ODSETEK OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z KANALIZACJI	10
WYKRES 8. PUNKTY ADRESOWE W ZASIĘGU STACJONARNEGO DOSTĘPU DO USŁUG SZEROKOPASMOWYCH W 2024 R. [%]	11
WYKRES 9. DYNAMIKA POWIERZCHNI UŻYTKÓW ROLNYCH (ROK 2010=100)*	14
WYKRES 10. DYNAMIKA POWIERZCHNI LASÓW I GRUNTÓW LEŚNYCH (ROK 2010=100)*	14
WYKRES 11. PODMIOTY GOSPODARKI ZAREJESTROWANE NA 1000 LUDNOŚCI	15
WYKRES 12. UDZIAŁ BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH W LICZBIE LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM	15
WYKRES 13. DYNAMIKA EMISJI ZANIECZYSZCZEŃ GAZOWYCH BEZ DWUTLENKU WĘGLA (ROK 2014=100)	17
WYKRES 14. MIEJSCA NOCLEGOWE NA 1000 LUDNOŚCI	17
WYKRES 15. TURYSŤI KORZYSTAJĄCY Z NOCLEGÓW NA 1000 LUDNOŚCI	18
WYKRES 16. DYNAMIKA UDZIELONYCH NOCLEGÓW (ROK 2014=100)	18

Uzasadnienie

Strategia Bliżej Bałtyku jest strategią rozwoju ponadlokalnego w myśl przepisów prawa i obejmuje miasta Elbląg i Braniewo oraz gminy: Braniewo, Frombork, Tolkmicko, Elbląg i Rychliki. W prace nad tworzeniem dokumentu byli zaangażowani również przedstawiciele powiatów elbląskiego i braniewskiego.

Strategia wskazuje wizję, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań wyznaczone do realizacji w okresie jej obowiązywania. Strategia powinna stwarzać jak najlepsze warunki współpracy, by w najbliższej przyszłości wszystkie gminy z tych dwóch powiatów wraz z Elblągiem stanowiły spójny i zintegrowany obszar rozwoju społeczno-gospodarczego oparty o dostępność do Zalewu Wiślanego.

Strategia Bliżej Bałtyku będzie pełnić funkcję strategii innych instrumentów terytorialnych, która stanowić będzie podstawę do ubiegania się o środki unijne w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej, zgodnie z przepisami ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

Uchwała nie rodzi skutków finansowych.